

ÅRSREDOVISNING 2017

Årsredovisning 2017 (Dnr SU FV-1.1.8-3030-17) har producerats av Avdelningen för planering och ledningsstöd vid Stockholms universitet. Ekonomiavdelningen har svarat för den ekonomiska redovisningen.

Redaktörer och handläggare: *Ulf Nyman och Anna Riddarström*

Styrelsebeslut

Styrelsen för Stockholms universitet har vid sammanträde idag, den 16 februari 2018, fastställt och undertecknat årsredovisning för budgetåret 2017.

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Vi bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Styrelse

Kerstin Calissendorff
ordförande, justitieråd

Astrid Söderbergh Widding
rektor, professor

Hans Börsvik
styrelseordförande

Anders Lindberg
direktör

Qaisar Mahmood
avdelningschef

Gunilla Nordlöf
generaldirektör

Eva Swartz Grimaldi
verkställande direktör

Katarina Nordqvist
analytiker

Thomas Wilhelmsson
kansler

Henrik Cederquist
professor

Astri Muren
professor

Elisabeth Wåghäll Nivre
professor

Sebastian Cancino Montecinos
doktorand

Henric Södergren
kårordförande

Stefanie Tagesson
vice kårordförande

Förord

Stockholms universitet uppvisar för 2017 ett negativt resultat på 45,6 miljoner. Universitetets stora myndighetskapital kan förväntas fortsätta minska i god takt under de kommande åren. Till detta bidrar nu också det nya systemet för finansiering av nationell forskningsinfrastruktur, där lärosätena medfinansierar till minst 50%. De beslut som fattats under 2017 leder till betydande nya kostnader för universitetet under 2018 och framöver. Nämnas här kan finansieringen av SNIC, den nationella infrastrukturen för storskaliga beräkningar, och MAX IV. När det gäller uppgörelserna avseende dessa båda för landet stora och kritiska forskningsinfrastrukturer har Stockholms universitet också varit drivande inom URFI, Universitetens referensgrupp för forskningsinfrastruktur, för att uppnå överenskommelser mellan universitetet.

Under året som gått har det skett stora förändringar på ledande poster inom universitetet. I början av året tillträdde Åsa Borin som planeringschef och biträdande förvaltningschef. Därefter rekryterades Eino Örnfeldt som universitetsdirektör och chef för universitetsförvaltningen, en befattning han tillträdde i september. Därmed har universitetet nu format en stark ledning för förvaltningen. Inom kärnverksamheten har under hösten val till områdes- och fakultetsnämnder lett till att tre nya vicerektorer, Astri Muren, Elisabeth Wåghäll Nivre och Henrik Cederquist, utsetts med tillträde vid årsskiftet.

Arbetet med att skapa större och starkare institutioner har fortsatt och lett till bildandet av Institutionen för folkhälsovetenskap genom samgående av CHESS och SoRAD, där också en ny grundutbildning i folkhälsovetenskap ska byggas upp. Under året har arbetet också slutförts inför inkorporerandet av Institutionen för neurokemi i Institutionen för biokemi och biofysik från årsskiftet, samt skapandet av en ny enhet för tillämpad matematik och datalogi inom Matematiska institutionen i och med att NADA förts dit. I juni fattades rektorsbeslut om vilka institutioner som ska flytta till Albano. Efter intensiva diskussioner och arbete med att lösa allehanda problem har under hösten även arbetet med inplaceringen av dessa institutioner i de projekterade lokalerna lyckosamt kunnat föras i hamn.

Under året slutfördes också arbetet med att utveckla universitetets nya kvalitetssystem för utbildning. Centrala element i detta är programråd och programrapporter för alla utbildningar. Inom lärarutbildningarna har detta redan sjuats och de första programrapporterna gav under året intressanta inblickar såväl i utbildningarnas problem som möjligheter och viktiga diskussioner om lämpliga åtgärder och utvecklingsarbete.

Stockholms universitet hävdar sig fortsatt mycket väl i konkurrensen om externa medel fördelade i skarp konkurrens av aktörer som Vetenskapsrådet, European Research Council, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och Riksbankens jubileumsfond. Särskilt noterbara är framgångarna vad gäller yngre forskare. Av 16 ERC Starting Grants som beviljades till Sverige under 2017 kom hela sju av ansökningarna från Stockholms universitet. Inom KAW:s program för unga forskare, Wallenberg Academy Fellows, har Stockholms universitet alltsedan starten 2012 varit mest framgångsrikt, inom sina vetenskapsområden, av alla lärosäten och 2017 var hela sju av totalt 28 nya Fellows från universitetet. Därmed har 28 av totalt 132 under alla år utsedda Fellows nominerats av Stockholms universitet. Sammantaget tyder detta på att universitetet är attraktivt och framgångsrikt i konkurrensen om unga forskare. När det gäller projektbidrag från Vetenskapsrådet, kanske den bästa heltäckande kvalitetsindikatorn för svensk grundforskning, ligger beviljandegraden för ansökningar från Stockholms universitet bland de högsta i landet inom våra vetenskapsområden. Från Riksbankens jubileumsfond gick 25% av projektanslagen totalt under 2017 till Stockholms universitet.

Under våren besökte jag med en delegation från Stockholms universitet University of Tokyo, som ett led i etablerandet av ett strategiskt partnerskap mellan dem och SU, KI och KTH eller 'The Stockholm Trio' som UTokyo lär kalla oss. I höstas hölls i Stockholm en konferens om åldrande som en inledning på samarbetet och jag undertecknade, tillsammans med mina rektor-

skollegor från KI och KTH, ett samarbetsavtal med UTokyo. Därmed är vi en av tio i världen utvalda prioriterade samarbetspartners till UTokyo. I sammanhanget bör det noteras att SU, KI och KTH för utländska parter utgör en naturlig akademisk enhet – vi är tillsammans en komplett akademisk miljö där KI och KTH kompletterar SU:s breda vetenskapliga profil med de stora viktiga områden som vi saknar, nämligen medicin och teknik. Vi har också tillsammans en styrka som inte syns då vi betraktas som enskilda lärosäten. I en simulerad studie hamnade en tänkt allians av våra tre Stockholmsuniversitet på nionde plats på Shanghai-listan över världens alla universitet. Stockholms universitet ligger nu på 74:e plats på denna lista, upp från 81:a plats året innan.

Stockholms universitet har en bred och omfattande samverkan med det övriga samhället. För att stärka förutsättningarna för denna samverkan, och utveckla samarbetet med Samverkansavdelningen inom förvaltningen, inrättade de båda vetenskapsområdena varsin samverkansberedning under året. En ny gemensam samverkansaktivitet är Stockholms universitets hållbarhetsforum, som ska bli en plattform för erfarenhetsutbyte mellan akademi, näringsliv, politik och den ideella sektorn. Framtidens energi och resurser är temat för årets evenemang. Ett exempel på samverkan inom utbildning, också det inom miljöområdet, är det nya masterprogrammet i miljö- och hälsoskydd som har inrättats. Programmet har sin bas i universitetets starka miljöforskning och har utvecklats i dialog med, och kommer att bedrivas i nära samarbete med, miljökontoren i Stockholmsregionen och med andra potentiella arbetsgivare.

Rektor Astrid Söderbergh Widding

Innehållsförteckning

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	9
Omfattning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå	9
Utbildningsutbud	9
Söktryck	10
Helårsstudenter	11
Helårsprestationer och prestationsgrad	11
Prestationer för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	12
Prestation: Kostnad per helårsstudent	12
Prestation: Kostnad per helårsprestation	12
Examina	13
Forskningsanknytning i utbildningen	13
Övrig utbildning	14
Utbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning	14
Kompletterande utbildning för jurister med utländsk bakgrund	14
Kompletterande utbildning för lärare med utländsk bakgrund (ULV)	16
Kompletterande utbildning för personer med utländsk socionomutbildning	20
Särskilda åtaganden	21
Tolk- och översättarinstitutet	21
Utbildning i särskilda ämnen	22
Test i svenska för universitets- och högskolestudier	23
Nationella medel för studenter med funktionshinder	23
Specialpedagogisk utbildning	25
Studieavgifter för tredjelandsstudenter	26
Utökat antal programnybörjare	31
Läraryt utbildning i minoritetsspråk	32
VFU-skolor	33
Forskning och utbildning på forskarnivå	35
Omfattning av utbildning på forskarnivå	35
Nyantagning	35
Genomsnittlig nettostudietid	35
Examina	36
Prestation: kostnad per doktorand	36
Urval av framgångsrika nationella och internationella ansökningar	38
Publiceringar	38
Prestation: kostnad per refereegranskad vetenskaplig publikation	39
Samverkan med det omgivande samhället	40

Organisation för samverkan	40
Samverkansaktiviteter	41
Gemensamma samverkansaktiviteter	41
Öppna arrangemang, mediekontakter, forskare i samhällsdebatten, etc	41
Korta vägen	43
Samverkansaktiviteter vid områden och institutioner	43
Samverkan gemensamt i all utbildning	45
Prestation: Adjungerade lärare, antal och helårsekvivalenter	45
Samverkan i utbildning på grundnivå och avancerad nivå	45
Prestation: Antal studenter som genomfört verksamhetsförlagd utbildning	45
Prestation: Antal studenter som genomfört extern praktik	45
Samverkan i utbildning på forskarnivå	46
Prestation: Antal företagsdoktorander	46
Samverkan - innovation	46
Uppdragsutbildning och uppdragsforskning	47
Gemensamt för verksamhetsgrenarna	48
Hållbar utveckling och miljöarbete	48
Lika rättigheter och möjligheter, jämställdhet och breddad rekrytering	48
Arbete för jämlikhet och jämställdhet	49
Arbete med breddat deltagande	50
Jämställdhetsintegrering	50
Studenthälsovård och studievägledning	51
Internationalisering	52
Studentutbyte	52
Bedömning av reell kompetens	54
Kvalitetsarbete	55
Högskolepedagogisk utbildning	55
Studentinflytande	56
Kompetensförsörjning	57
Attraktiv arbetsplats för att rekrytera, behålla och utveckla medarbetare	57
Kompetensutveckling	58
Arbetsmiljö	58
Sjukfrånvaro	59
Nationell upphandlingsstrategi	60
Intern styrning och kontroll	61
Riskanalys	61

Kontrollåtgärder	62
Uppföljning och bedömning	63
Sammanfattande bedömning	66
Ekonomiskt resultat	67
Utfall i jämförelse med prognos	69
Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå	69
Intäkter och kostnader för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	69
Uppdragsverksamhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå	71
Myndighetskapital för utbildning på grundnivå och avancerad nivå	71
Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå	72
Intäkter och kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå	72
Uppdragsforskningens intäkter och kostnader	73
Myndighetskapital för forskning och utbildning på forskarnivå	74
Samfinansiering av bidragsfinansierad verksamhet	74
Avkastning för donationsmedel i förhållande till marknadsindex	75
Ekonomisk redovisning	76
Resultaträkning	76
Balansräkning	77
Anslagsredovisning	80
Finansiella villkor	81
Redovisningsprinciper och värderingsgrunder	82
Noter till resultat- och balansräkning	86
Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet 2017	96
Sammanställning av väsentliga uppgifter	98
Ersättningar, förmåner och övriga uppdrag för universitetsstyrelsens ledamöter	99
Bilagor	101
Bilaga 1 Underlag för beräkning av anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för budgetåret 2016	101
Bilaga 2	103

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Omfattning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Utbildningsutbud

Utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov.

Universitet och högskolor ska i årsredovisningen redovisa vilka bedömningar, prioriteringar och behovsanalyser som ligger till grund för beslut om utbildningsutbudet. Ett universitets eller en högskolas avvägningar när det gäller t.ex. fördelningen mellan program och kurser på olika nivåer och med olika förkunskapskrav samt fördelningen mellan campus och distansutbildning ska redovisas. Prioriteringar och förändringar som rör utbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet samt lärar- och förskollärarytbildningar ska särskilt kommenteras. Därutöver ska en redovisning lämnas över hur lärosätet möter det omgivande samhällets behov av utbildning.

Vid universitetet vilar ansvaret för att göra bedömningar och prioriteringar inom utbildningsutbudet på områdesnämnderna. De kursgivande institutionerna har dock en stor självständighet att, med de begränsningar som exempelvis takbelopp sätter, göra bedömningar och föreslå prioriteringar.

Ett dilemma som båda vetenskapsområdena vittnar om är de utbildningar som upplevs som angelägna att ge men som på grund av lågt söktryck eller låg prestationsgrad är mycket resurskrävande i förhållande till de intäkter de ger. På alla fakulteter kan man se en prioritering av kurser som är knutna till utbildningsprogram. Samtidigt framhåller man vikten av fristående kurser, inklusive orienteringskurser, vilka ger bredd åt utbildningsutbudet, ökar möjligheten till vidareutbildning och fyller i många fall en viktig funktion som ett bidrag till universitetets samverkan med det omgivande samhället.

En svårighet i att bedöma behov på arbetsmarknaden är att arbetsmarknadsprognoser ofta är mycket osäkra och sällan tar hänsyn till regionala variationer i behovet. Att få grepp om utbildningars samhällsbehov, t.ex. gällande utbildningar som inte ges vid andra lärosäten i Sverige eller som kan tänkas fungera som bildningskurser eller främja livslångt lärande, är om möjligt ännu mer svårsmåttbart.

Inom det naturvetenskapliga området har en arbetsgrupp för dimensionering i uppdrag från områdesnämnden att varje år föreslå fördelning av utbildningsuppdrag, och prioritera bland de äskanden som inkommit från institutionerna. Eftersom lärarutbildning är prioriterat har förslaget om uppdrag för denna fått fullt genomslag. Inom hälso- och sjukvårdsområdet har en lämplig volym på Sjukhusfysikerprogrammet identifierats, men söktrycket är för närvarande lägre än önskat. Inom nutrition har funnits ett kandidatprogram och ett masterprogram som båda getts i samarbete med Karolinska Institutet (KI). Kandidatprogrammet kommer att fortsätta som hittills, medan masterprogrammet avvecklas; KI kommer att starta ett magisterprogram istället, men då utan universitetets medverkan. En utbildning av miljö- och hälsoskyddsinspektörer har varit vilande under ett par år, men under hösten 2018 kommer en nystart av utbildningen att ske.

Inom det humanvetenskapliga området fattade man under våren 2017 beslut om riktlinjer för dimensionering och prioritering av utbildning utifrån en tidigare gjord utredning och kartläggning av arbetet inom området. I övrigt har man delegerat till

respektive fakultetsnämnd att ansvara för bedömningar, prioriteringar och behovsanalys av utbildningarna inom området. Det gäller såväl prioriteringar mellan utbildningsprogram och fristående kurser som avvägningar mellan campusutbildning och distansutbildning. Institutionerna ska kontinuerligt följa upp studenternas söktryck och arbetsmarknadens behov inom de områden utbildning ges. Institutioner som bedriver yrkesutbildning har en löpande kontakt med arbetsmarknadens aktörer, till exempel genom arbetsmarknadsdagar. När det gäller utbildningar inom hälso- och sjukvårdsområdet sker arbetet på samma sätt som för övriga yrkesutbildningar. Som exempel kan nämnas Psykologiska institutionen som genom avtal med Socialstyrelsen åtagit sig att anordna kunskapsprov för psykologer respektive psykoterapeuter med utländsk examen; i proven provas reell kompetens gentemot målen för svenska examina.

Generellt är utbildningen vid Stockholms universitet till klart övervägande del campusförlagd, och andelen distansutbildningar och/eller distansstudenter ligger omkring 10 procent. Universitetets rekryteringsbas är i hög grad kopplad till stockholmsområdet vilket är en av anledningarna till att man inte har så mycket distansundervisning, men även kvalitets- och genomströmningsfaktorer är sådant som kursgivande institutioner brukar peka på. Dock finns en medvetenhet om en ökad efterfrågan från såväl studenter som det omgivande samhället av ett mer flexibelt lärande.

Vad gäller avvägning mellan grundnivå och avancerad nivå bedömer det naturvetenskapliga området att man idag har en rimlig fördelning med tanke på arbetsmarknadens behov och volymen på utbildning på forskarnivå inom området. Inom det humanvetenskapliga området har man kunnat konstatera en minskad tillströmning av studenter på avancerad nivå; i områdets åtgärdsplan för 2017-2018 finns inskrivet att detta ska analyseras och motverkas.

Söktryck

Stockholms universitet ger ca 200 program och ca 1 900 fristående kurser. Höstterminen 2017 inkom sammanlagt 220 693 ansökningar till universitetets program och kurser, vilket var en ökning jämfört med 2016 och nästan i nivå med 2015.

Totalt antal ansökningar	HT 2017	HT 2016	HT 2015
Program, grundnivå	71 103	73 498	77 339
Program, avancerad nivå	28 605	26 175	24 985
Kurser, grundnivå	105 835	92 495	104 888
Kurser, avancerad nivå	15 150	15 451	15 840
Totalt	220 693	207 619	223 052

Tabell 1: Totalt antal ansökningar till kurser och program höstterminerna 2015-2017

Antal förstahandsansökningar per plats	HT 2017	HT 2016	HT 2015
Program, grundnivå	2,6	2,8	2,9
Program, avancerad nivå	1,6	2,9	1,8
Kurser, grundnivå	0,6	0,8	0,7
Kurser, avancerad nivå	0,3	0,4	0,4

Tabell 2: Genomsnittligt antal förstahandsansökningar per plats till kurser och program höstterminerna 2015-2017

På universitetet finns ett stort antal utbildningar där planeringstal, det vill säga platsantal, inte anges och då blir siffrorna vad gäller antal förstahandssökningar svårjä-

förbara. Utbildningar med lågt söktryck där alla behöriga sökande antas är exempel på sådana.

Helårsstudenter

Antalet helårsstudenter (exklusive beställd utbildning och uppdragsutbildning) vid Stockholms universitet uppgick 2017 till 26 985, vilket är en liten minskning jämfört med tidigare år, och relativt sett är minskningen störst på det naturvetenskapliga området. Andelen helårsstudenter på avancerad nivå var i princip densamma som de närmast föregående åren, ca 20 procent.

Område/Fakultet	2017	2016	2015
Humanvetenskapliga området	23 825	24 372	24 782
<i>Humanistiska fakulteten</i>	7 931	8 042	8 064
<i>Juridiska fakulteten</i>	2 610	2 686	2 767
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	13 284	13 643	13 951
Naturvetenskapliga området	3 160	3 283	3 628
Totalt	26 985	27 656	28 410

Tabell 3: Antal helårsstudenter (hst) (exklusive beställd utbildning och uppdragsutbildning) per område och fakultet 2015-2017.

Helårsprestationer och prestationsgrad

Antalet helårsprestationer vid Stockholms universitet uppgick 2017 till 21 053, vilket också är en minskning i förhållande till 2016. Dock har helårsprestationerna minskat mindre än antalet helårsstudenter vilket betyder att prestationsgraden ligger aningen högre än förra året. Går man ner på fakultetsnivå kan man notera vissa förändringar i prestationsgrad jämfört med 2016. Juridiska fakulteten har en viss nedgång och den samhällsvetenskapliga fakulteten går upp något, men i övrigt är förändringarna små.

Område/Fakultet	2017	2016	2015
Humanvetenskapliga området	18 805 (79)	18 953 (78)	19 333 (78)
<i>Humanistiska fakulteten</i>	5 595 (71)	5 693 (71)	5 684 (70)
<i>Juridiska fakulteten</i>	2 315 (89)	2 445 (91)	2 376 (86)
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	10 895 (82)	10 815 (79)	11 273 (81)
Naturvetenskapliga området	2 248 (71)	2 321 (71)	2 455 (68)
Totalt	21 053 (78)	21 274 (77)	21 789 (77)

Tabell 4: Antal helårsprestationer (hpr) (exklusive beställd utbildning och uppdragsutbildning) per område och fakultet 2015-2017 med prestationsgrad i procent inom parentes.

Skillnaderna i prestationsgrad mellan fakulteterna beror sannolikt till stor del på att andelen studenter som läser program respektive fristående kurser skiljer sig åt. Eftersom programstudenter tenderar att producera fler poäng än studenter som läser fristående kurser kommer fakulteter med många utbildningsprogram att ha en högre prestationsgrad. Med några få men viktiga undantag, till exempel lärarutbildningar, har dessutom utbildningsprogram som leder till yrkesexamen en ännu något högre prestationsgrad. Prestationsgraden är därför högst inom Juridiska fakulteten, där en stor del av studenterna läser på juristprogrammet.

Prestationer för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå har följande mått tagits fram:

Kostnad per helårsstudent

Kostnad per helårsprestation

Dessa mått anges nedan totalt för lärosätet men också uppdelat per område och fakultet. Måtten anges per år under den sista fyraårsperioden.

Som framgår av tabellerna 5 och 6 nedan har kostnaderna per helårsstudent och helårsprestation ökat vid samtliga fakulteter. Att kostnaderna ökar när antalet helårsstudenter och helårsprestationer går ner är naturligt, men detta faktum förklarar inte ensamt att ökningen är mer markant än den varit tidigare år. Förklaringen ligger snarare i att universitetet under året genomfört en översyn i redovisningen av fördelningsprocenten för de lärosätessammansatta stödkostnaderna mellan verksamheterna utbildning och forskning. Procentsatserna har justerats för 2017 och i detta har verksamheten utbildnings andel ökat, och dessa justeringar påverkar jämförelsetalen mellan året och tidigare år. Mer om detta under avsnittet Ekonomiskt resultat.

Prestation: Kostnad per helårsstudent

Kostnaderna per helårsstudent har beräknats genom att den totala kostnaden för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive kostnader för uppdragsutbildning och bidragsfinansierad utbildning, har dividerats med det antal helårsstudenter som universitetet avräknar inom takbeloppet, dvs. i bilaga 1 samt antalet avgiftsfinansierade studenter.

Antalet helårsstudenter och helårsprestationer inkluderar således inte uppdragsutbildning och beställd utbildning.

Område/Fakultet	2017 Kr/HST	2016 Kr/HST	2015 Kr/HST	2014 Kr/HST
Humanvetenskapliga området	70 572	58 967	54 170	50 427
<i>Humanistiska fakulteten</i>	70 925	57 490	52 474	46 943
<i>Juridiska fakulteten</i>	62 322	50 199	44 983	41 740
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	71 982	61 565	56 972	54 191
Naturvetenskapliga området	114 698	99 500	86 548	85 486
Totalt	75 739	63 779	58 304	54 834

Tabell 5: Kostnad per helårsstudent per område och fakultet för åren 2014-2017.

Prestation: Kostnad per helårsprestation

Kostnaderna per helårsprestation har beräknats genom att den totala kostnaden för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, exklusive kostnader för uppdragsutbildning och bidragsfinansierad utbildning, har dividerats med det antal helårsprestationer som universitetet avräknar inom takbeloppet, dvs. i bilaga 1, samt avgiftsfinansierade studenter.

Område/Fakultet	2017 Kr/HPR	2016 Kr/HPR	2015 Kr/HPR	2014 Kr/HPR
Humanvetenskapliga området	89 411	75 824	69 437	65 480
<i>Humanistiska fakulteten</i>	100 538	81 211	74 446	69 037
<i>Juridiska fakulteten</i>	70 264	55 147	52 386	47 076
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	87 765	77 663	70 506	67 655
Naturvetenskapliga området	161 230	140 741	127 901	132 263
Totalt	97 080	82 907	76 025	72 670

Tabell 6: Kostnad per helårsprestation per område och fakultet för åren 2014-2017.

Examina

Antalet examina vid universitetet har minskat med ca 9 procent jämfört med 2016, från att tidigare ha varit ökande under några år. Som en naturlig följd av Bologna-processen har under flera år antalet magisterexamina minskat medan master- och kandidatexamina ökat. För 2017 kan man dock konstatera en generell nedgång, och tydligast för magisterexamen och kandidatexamen.

Jämfört med tidigare år har rutinerna för examensdatum ändrats från att tidigare kopplas till ansökningsdatum till att nu kopplas till utfärdandedatum. Denna förändring förklarar sannolikt stor del av minskningen, men analysen är något osäker.

Könsfördelningen för antalet uttagna examina följer i stort könsfördelningen för antagna studenter, och ligger ganska stabilt över de senaste åren.

Examenstyp	2017	2016*	2015*
Masterexamen	822 (58)	861 (59)	779 (62)
Magisterexamen	213 (59)	238 (61)	525 (59)
Yrkesexamen**	2 213 (77)	2 343 (76)	2 504 (75)
Kandidatexamen	2 297 (63)	2 683 (64)	2 744 (63)
Högskoleexamen	7 (0)	5 (20)	20 (55)
Totalt	5 552 (67)	6 107 (68)	6 595 (67)

Tabell 7: Antalet avlagda examina under perioden 2015-2017 fördelat på examenstyp. Andel examina avlagda av kvinnor i procent inom parentes.

*Uppgifter gällande examina har uppdaterats sedan årsredovisningen för 2016.

**Med yrkesexamen avses juris kandidatexamen/juristexamen, sjukhusfysikerexamen, socionomexamen, lärarexamen, civilekonomexamen, psykoterapeutexamen och psykologexamen.

Forskningsanknytning i utbildningen

Andelen disputerade lärare är det mått som vanligtvis används för att visa forskningsanknytningen i utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I nedanstående tabell redovisas andelen disputerade lärare uppdelade per område och fakultet för år 2017 jämfört med 2016 och 2015.

Område/Fakultet	2017	2016	2015
Humanvetenskapliga området	83	83	82
<i>Humanistiska fakulteten</i>	80	79	80
<i>Juridiska fakulteten</i>	79	77	75
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	85	86	85
Naturvetenskapliga området	89	91	91
Totalt	84	85	85

Tabell 8: Andel disputerade lärare i procent av det totala antalet lärare 2015-2017 per område och fakultet.

Andelen disputerade lärare 2017 ligger i stort sett på samma nivå som tidigare år, och generellt sett är andelen disputerade lärare relativt hög vid Stockholms universitet.

Särskilt hög är den inom det naturvetenskapliga området. På professionsinriktade utbildningar och/eller utbildningar med mycket praktiska moment, till exempel lärarutbildningarna, är icke disputerade lärare betydligt mer vanligt förekommande. Att institutioner som har sitt huvudsakliga uppdrag inom lärarutbildningarna har en lägre andel disputerade lärare är en tydlig avspiegling av detta.

Övrig utbildning

Utbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning

Samtliga lärosäten som tilldelas medel från denna anslagspost ska i årsredovisningarna redogöra för antalet sökande och antagna till utbildning som bedrivs enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning samt antalet helårsstudenter som har deltagit i utbildning enligt ovan uppdelat på antagningstermin.

Av årsredovisningarna ska även framgå utbildningens upplägg och de viktigaste erfarenheterna av satsningen. Medverkande lärosäten ska göra en uppskattning av kostnaderna för satsningen uppdelat på nedlagda kostnader för planering, antagning, validering, undervisning och verksamhetsförlagd utbildning.

Medverkande lärosäten ska så långt möjligt redovisa antalet studenter som har genomgått utbildningen med godkänt resultat, och antalet studenter som har avbrutit studierna under utbildningens gång och anledningen till detta.

Slutligen ska medverkande lärosäten redogöra för hur de arbetar med uppföljning av utbildningen och, om möjligt, resultatet av sådan uppföljning.

Kompletterande utbildning för jurister med utländsk bakgrund

Stockholms universitet har möjlighet att anordna en kompletterande utbildning (120 hp) för personer med avslutad utländsk juristutbildning. Syftet med kompletteringsutbildningen för utländska jurister är att underlätta att få anställning som jurist i Sverige, eftersom det visat sig vara svårt för denna grupp att etablera sig som jurister på den svenska arbetsmarknaden.

Juridiska institutionen beslutade i september 2013 att denna utbildning skulle vara vilande med sista antagningsomgång hösten 2013. Under tre år antogs därför inga nya studenter till utbildningen, men från hösten 2017 har antagning till utbildningen återupptagits. Nedan visas antalet sökande och antalet antagna sedan 2007.

Antagningstermin	Antal sökande	Antal antagna
HT 2007	87	15
HT 2008	-	-
HT 2009	87	17
HT 2010	78	14
HT 2011	76	14
HT 2012	115	13
HT 2013	117	15
HT 2014	-	-
HT 2015	-	-
HT 2016	-	-
HT 2017	154	20

Tabell 9: Antal sökande och antagna till Kompletterande utbildning för jurister med utländsk bakgrund för åren 2007-2017.

Utbildningen har 15 studieplatser men vid några tillfällen har ett visst överintag gjorts. Detta p.g.a. att ett antal antagna studenter redan läst några av kurser på juristprogrammet och tillgodoräknat sig dessa inom Kompletteringsutbildningen. Härav har institutionen ansett sig kunna ta in fler studenter för att på så sätt fylla gruppen som skall läsa alla kurser inom kompletteringsutbildningen.

Av de 20 personer som antogs 2017 var det 18 som påbörjade utbildningen. Utöver dessa 18 är 4, sedan tidigare antagna studenter, aktiva på utbildningen under vårterminen 2018.

Sedan kompletteringsutbildningen för utländska jurister startade år 2007 har 71 studenter tagit ut en juristexamen, av totalt knappt 90 antagna. Bortfallet per antagningsomgång är i snitt två studenter och utöver det tar i snitt fyra studenter per antagningsomgång mer än två år på sig att slutföra utbildningen.

Utbildningen består sedan höstterminen 2017 av följande kurser:

- Termin 1 – Juridisk introduktionskurs (10,5 hp), Europarätt (7,5 hp) och Statsrätt (12 hp)
- Termin 2 – Straffrätt (15 hp) och Processrätt (15 hp)
- Termin 3 – Civilrätt C (10,5 hp) och Förvaltningsrätt med förvaltningsprocessrätt (19,5 hp)
- Termin 4 – Examensarbete (30 hp)

Därutöver erbjuds studenterna som har uppfyllt uppställda förkunskapskrav att välja ytterligare kurser på avancerad nivå inom ramen för Juridiska institutionens specialkursutbud på juristprogrammet.

Kompletteringsutbildningen för utländska jurister är en integrationssatsning för personer med utländsk juristexamen som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Flera av de sökande till utbildningen har dock svenska gymnasiebetyg och är uppvuxna i Sverige och kan tyckas inte vara i behov av en integrationsåtgärd, men då de läst sin juristutbildning i ett annat land faller de inom kategorin ”utländsk jurist” och måste i antagningen till utbildningen bedömas enligt samma kriterier som de personer som är utlandsfödda. Av de hittills 106 studenter som tagit sin plats i anspråk på utbildningen har 21 studenter svensk gymnasieutbildning.

En del studenter har haft svårigheter att på ett tillfredsställande sätt klara av studierna och detta beror i viss mån på bristande kunskaper i det svenska språket. Vid antagningen har språkravet varit godkänt i Svenska B/3 på gymnasienivå men detta har dock visat sig vara ett mycket trubbigt instrument för att avgöra de språkliga förutsättningarna för att klara av utbildningen.

Med anledning av detta infördes vid antagningen 2011 ett obligatoriskt språktest för samtliga behöriga sökande. Språktestet är utformat av Institutionen för svenska och flerspråkighet och ligger på en låg svenska B/3-nivå. Av de ca 100 personer som i antagningen till höstterminen 2017 skrev språktestet var det ca 50 % som inte klarade en godkänd nivå på detta.

Då söktrycket till utbildningen på senare år har ökat markant har språktestet även varit en viktig del av urvalsprocessen.

Följande beräkning har gjorts av kostnader för kompletteringsutbildningen 2017:

Lönekostnader för anställda:	
Lärarkostnader	117 419 kr
Studierektor (10% av lärarkostnader)	11 742 kr
Kursadministratör (15% av lärarkostnader)	17 613 kr
Övriga kostnader	
Arbetslokaler (5% av direkta lönekostnader)	7 339 kr
Språktest, antagning	120 000 kr
Indirekta kostnader (60 % av direkta lönekostnader)	88 064 kr
Summa totala kostnader	362 177 kr

Tabell 10: Särskilda kostnader för Kompletterande utbildning för jurister med utländsk bakgrund 2017.

Kompletterande utbildning för lärare med utländsk bakgrund (ULV)

ULV nationellt

Stockholms universitet samt universiteten i Göteborg, Umeå, Linköping, Örebro och högskolan i Malmö ska enligt regleringsbrev anordna kompletterande utbildning omfattande högst 120 högskolepoäng för personer med avslutad utländsk lärarutbildning. Stockholms universitet har det nationella samordningsansvaret för utbildningen.

Syftet med ULV är att de utländska lärarna ska uppnå behörighet som lärare eller förskollärare genom studier mot svensk lärarexamen alternativt studier enligt kompensationsåtgärd som beslutats av Skolverket. Även utländska lärare som erhållit svensk lärar- eller förskollärlärligitation ges möjlighet till studier för att få kunskap om lärares och förskollärares arbete i det svenska skolsystemet.

Nedan visas antalet sökande och antalet antagna sedan 2009.

Antagningstermin	Antal sökande	Antal antagna
VT 2009	251	146
HT 2009	323	201
VT 2010	195	114
HT 2010	285	190
VT 2011	232	130
HT 2011	375	190
VT 2012	245	152
HT 2012	298	206
VT 2013	169	147
HT 2013	341	219
VT 2014	273	(totalt vt & ht) 433
HT 2014	370	
VT 2015	299	(totalt vt & ht) 438
HT 2015	471	
2016	(totalt vt & ht) 922	(totalt vt & ht) 494
2017	(totalt vt & ht) 828	(totalt vt & ht) 461

Tabell 11: Antal sökande och antagna nationellt till Kompletterande utbildning för lärare med utländsk bakgrund 2009-2017.

Totalt har 828 personer med utländsk examen sökt till ULV-projektet under 2017, vilket är en tydlig minskning jämfört med 2016, men fortfarande klart mer än 2015. De som inte kunnat antas till projektet har vanligtvis saknat avslutad utländsk lärarutbildning eller behörighetsgivande utbildning i svenska. Majoriteten av de som slutfört sin utbildning under 2017 har kompletterat mot en svensk lärarexamen. Några personer har kompletterat i enlighet med kompletteringshänvisning från Skolverket.

Vad gäller avbrott i utbildningen så är skälen flera: Många personer har arbete inom förskola eller skola och har svårigheter att kombinera studier med arbete. Några studenter har gjort avbrott under studietiden när de erhållit sin legitimation. Avbrott har också skett beroende på svårigheter att genomföra studier på akademisk nivå, när kunskaper i det svenska språket inte är tillräckliga. Ytterligare anledning till avbrott är när studenten har lång resväg till utbildningsorten.

	Vårtermin	Hösttermin
2009	140	174
2010	145	159
2011	146	164
2012	172	170
2013	166	198
2014	176	206
2015	192	204
2016	226	228
2017	207	227

Tabell 12: Antal helårsstudenter nationellt 2009-2017.

Utbildningen bygger på deltagarnas tidigare utbildning och erfarenheter vilket ställer stora krav på lärosätena i fråga om antagning, validering, individuella studiegångar, studiestöd, etc. Utbildningens upplägg varierar utifrån antalet studenter som deltar i utbildningen på respektive lärosäte; vid lärosäten med många studenter som till exempel Stockholms universitet och Malmö högskola startar utbildningen med en gemensam specifik kurs medan exempelvis Umeå universitet med få deltagare gör individuella lösningar inom befintligt kursutbud.

Många studenter är i behov av omfattande vägledning. Lärarlegitimationsreformen är komplex och vägledning av kompletterande studier mot en svensk lärarexamen och komplettering enligt Skolverkets kompletteringsanvisning är omfattande och kräver kvalificerad kompetens.

Den nationella ledningsgruppen för Utländska lärares vidareutbildning består utöver lärosätesrepresentanter av representanter från Skolverket, Universitets- och högskolerådet och de båda lärarfacken. Ledningsgruppen träffas kontinuerligt och erfarenhetsutbytet med Skolverket och UHR är nödvändig för att säkerställa en likvärdig utbildning över landet.

Språkstödande verksamhet finns i olika former vid varje lärosäte. Både Stockholms universitet och Malmö högskola har infört ett s.k. inplaceringsprov i samband med antagning för att genom språkstöd och studier ge studenter möjlighet att förbättra sina förutsättningar att klara av universitetsstudier.

Stockholms universitet och den nationella ledningsgruppen har ansökt om och fått beviljat medel från UHR för validering av kunskaper och kompetenser hos personer med slutförd eftergymnasial klasslärarutbildning från tredje land, i första hand Mellanöstern och Nordafrika (MENA). Personerna saknar hela eller delar av utbildningsdokumentationen.

Den nationella samordningen för ULV har under hösten genomfört och sammanställt två enkätundersökningar för att följa upp hur utbildning och arbetsmarknad har varit för studenter som slutfört utbildningen samt avbrottsorsaker. Uppföljningen kommer Utbildningsdepartementet tillhanda under februari 2018.

ULV på Stockholms universitet

Stockholms universitet har som nämnts ovan samordningsansvaret för ULV-projektet. Stockholms universitet har också den största andelen ULV-studenter, drygt 50% av sökande och antagna i landet.

Nedan visas antalet sökande, antalet antagna och antalet som påbörjat Kompletterande utbildning för lärare med utländsk bakgrund.

Antagningstermin	Antal sökande	Antal antagna	Antal som påbörjat studier
VT 2009	158	109	90
HT 2009	180	131	100
VT 2010	113	80	69
HT 2010	157	113	102
VT 2011	164	116	78
HT 2011	228	158	114
VT 2012	159	114	85
HT 2012	185	144	122
VT 2013	133	105	77
HT 2013	193	129	90
VT 2014	209	135	101
HT 2014	214	122	103
VT 2015	198	118	105
HT 2015	251	135	95
VT 2016	241	141	118
HT 2016	261	136	118
VT 2017	215	125	110
HT 2017	217	128	110

Tabell 13: Antal sökande och antagna vid Stockholms universitet till Kompletterande utbildning för lärare med utländsk bakgrund 2009-2017.

	Vårtermin	Hösttermin
2009	83	97
2010	88	97
2011	93	106
2012	123	122
2013	116	139
2014	113	128
2015	119	118
2016	135	144
2017	131	135

Tabell 14: Antal helårsstudenter vid Stockholms universitet 2009-2017

Under 2016 uppmärksammades att studenter inom ULV hade ett ökat behov av språkstöd. Ca 50% av behöriga antagna studenter saknar kunskaper i svenska språket som behövs för att ha förutsättningar att klara studier på akademisk nivå. Detta har lett till omfattande utvecklingsarbete kring språkstöd vilket implementerades till VT17 inom ULV.

Utbildningens upplägg förändrades VT17 i och med ovan nämnda utvecklingsarbete. I samband med att studenter antas till utbildningen genomförs ett obligatoriskt inplaceringsprov. Provet visar studentens kunskapsnivå i svenska och därmed vilka förutsättningar den enskilda studenten kan ha att klara studier på akademisk nivå. Proveresultatet ligger bland annat till grund för den individuella studieplaneringen.

Ungefär hälften av alla nyantagna studenter börjar sina studier inom ULV med en språkstödande färdighetskurs - Språkintröduktion till akademiska studier för utländska lärare – ULV, 30 hp. Syftet med kursen är att stärka de studenter som förvisso har godkänt betyg i Svenska som andraspråk 3, men enligt resultat på inplaceringsprovet saknar studenten kunskaper och språkliga förutsättningar att klara studier på akademisk nivå.

För de studenter som börjar med introduktionsterminen ”Att vara lärare i Sverige” har en kurs utvecklats och ligger parallellt under terminen för att introducera studenterna till akademiska studier i svensk kontext: ”Svenska språket som redskap för akademiska studier och för kommunikation i skolan – ULV”. I kursen ges en introducerande översikt av texter, interaktion, språkbruk och arbetssätt i akademisk miljö. Kursen behandlar även språk och kommunikation i förskola och skola.

Kvalificerad vägledning ges till samtliga studenter. Utgångspunkt för dessa samtal är studentens tidigare utbildning och arbetslivserfarenhet, lärarexamen/lärarygitation och faktiska möjligheterna att nå dessa mål. Det ska möjliggöra en smidig och sammanhållen studiegång för varje student, och studiegångarna spänner över alla fakulteter. I planeringen av den kompletterande utbildningen för varje student krävs samarbete med övriga lärosäten som ger kompletterande utbildning för utländska lärare samt fackhögskolor i Stockholmsregionen. Studieplansarbetet kräver kontinuerlig kommunikation och samarbete mellan den kompletterande utbildningens samordningsfunktion, institutioner och VFU-organisation på lärosätet.

Stockholms universitet har systematiskt utökat arbetet med att validera reell kompetens inom ULV. I och med det utökade arbetet ges fler studenter möjlighet att visa kunskaper och kompetenser från arbetslivserfarenhet som ger möjlighet till kortare utbildning.

De erfarenheter som redovisats nationellt gäller i hög grad också ULV vid Stockholms universitet. Studenterna inom den kompletterande utbildningen har ett annat modersmål än svenska och kommer från utbildningssystem med delvis andra traditioner än det svenska, såväl vad gäller studier på universitetsnivå som ett nytt undervisningsspråk och skolsystem. Stockholms universitets arbete under 2017 med inplaceringssprov, språkstödande färdighetskurs samt kurs för att underlätta studier på akademisk nivå inom svensk kontext följs kontinuerligt upp. En större uppföljning och analys sker under VT18 tillsammans med institutionen som ger kursen och samordningsansvariga för ULV.

Till och med december 2017 har 93 personer slutfört utbildningen med godkänt resultat och ansökt om examen, 84 kvinnor och 9 män. Ladok 3 har nyligen implementerats vid Stockholms universitet och det har varit svårt att få statistik om utfärdade examen. Det är 22 personer (18 kvinnor och 4 män) som har avslutat studier enligt Skolverkets kompletteringshänvisning för lärarlegitimation och 3 personer (1 kvinna och 2 män) har kompletterat mot utökad behörighet.

De uppskattade kostnaderna för planering, antagning, validering, individuella studiegångar, utvecklingsarbeten, språkstöd och uppföljning är ca 5,9 mnkr och kostnaderna för undervisning och verksamhetsförlagd utbildning är ca 21,5 mnkr.

Kompletterande utbildning för personer med utländsk socionomutbildning

Universitetet ska planera för och bygga upp kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk socionomutbildning. Utbildningen ska bedrivas enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Universitetet ska också ansvara för att samordna arbetet med kompletterande utbildning för personer med avslutad utländsk socionomutbildning. I årsredovisningen ska redogöras för hur arbetet med att bygga upp utbildningen fortlöper.

Institutionen för socialt arbete har under hösten 2016 och våren 2017 utvecklat en kompletterande utbildning för personer med utländsk examen i socialt arbete eller motsvarande.

Under våren 2017 sökte 34 personer till utbildningen med tänkt start hösten. Av dessa var det dock bara sex personer som bedömdes uppfylla såväl grundläggande som särskild behörighet. Av dessa sex var det endast tre som i juni tackade ja till en studieplats, och innan terminen startade i augusti hade även en av dessa tre försvunnit. Två personer har under hösten 2017 deltagit i studier på socionomprogrammets första termin, i programmets ordinarie studiegrupper. De två har dock en erfaren lärare som mentor som träffar dem varje vecka och följer deras studier.

Svårigheten att förutsäga antalet studenter är ett praktiskt problem, men förhoppningen är att kunskap om att kompletteringsutbildningen finns på sikt kommer att öka. Planer finns på att rikta informationsinsatser till närliggande kommuner och mot den ideella sektorn

Stockholms universitet ska även ansvara för att samordna arbetet med motsvarande utbildningar vid Umeå universitet, Göteborgs universitet och Malmö högskola. Institutionen för socialt arbete har kontakt med berörda lärosäten inom landet och en arbetsgrupp med två representanter från vardera lärosäte har bildats och träffats vid några tillfällen under året. Vid de tre andra lärosätena kommer utbildningarna att starta under vårterminen 2018.

Särskilda åtaganden

Tolk- och översättarinstitutet

Vid Stockholms universitet finns Tolk- och översättarinstitutet (TÖI). I verksamheten ska ingå att erbjuda tolk- och översättningsutbildning och konferenstolkutbildning vid behov. Stockholms universitet ska i årsredovisningen redovisa antalet deltagare i dessa utbildningar.

Verksamhetsåret 2017 var antalet registrerade studenter vid TÖI totalt 316, varav 228 var kvinnor. Antal helårsstudenter uppgick till 119.

2017 lanserade TÖI sin nya utbildning Tolk i offentlig sektor, med finansiellt stöd av Stockholms universitet. I motsats till TÖI:s gamla tolkutbildning kräver denna utbildning inga tidigare språkstudier, utan den har i stället ett antagningsprov och vänder sig till personer som vill tolka i språk där det finns ett stort samhällsbehov. Under 2017 var dessa språk arabiska, persiska, tigriska, dari och somaliska; söktrycket var mycket stort. Utbildningen byggdes även på med en fortsättningskurs, Tolkning i offentlig sektor II, som startade på höstterminen 2017, och de allra flesta studenter gick vidare till denna.

En omgång av den ettåriga konferenstolkutbildningen med språken engelska, tyska och franska avslutades vårterminen 2017, den här gången som en inriktning inom Masterprogram i tolkning (nytt). Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning, som ges i samarbete med Institutionen för lingvistik, fortsatte under 2017, och genomströmningen var avsevärt bättre än tidigare. Sedan höstterminen 2016 ges programmet kontinuerligt.

Kandidatprogram i språk och översättning, som ges i samarbete med Humanistiska fakultetens språkinstitutioner, är det mest översökta programmet vid fakulteten och ges kontinuerligt. De flesta studenter på programmet har hittills valt att gå kandidatkursen i översättning i stället för kandidatkurs i något av språken. Vid TÖI finns även fristående översättningskurser motsvarande fyra terminers studier, och söktrycket är högt även till dessa kurser, trots att en viss nedgång i söktrycket noterats under året.

På avancerad nivå finns Masterprogram i översättning, med källspråken engelska, tyska, spanska, franska och ett språk till, vilket under året varit antingen italienska eller nederländska, beroende på vilken kull man tillhör. På höstterminen gick det nya masterprogrammet i tolkning in på sitt andra år, där konferenstolkning utgör en inriktning och tolkning i offentlig sektor en annan inriktning; flera studenter har valt att läsa vidare till detta icke-obligatoriska andra år.

Kurs	Registrerade studenter 2017	2017 HST	2016 HST	2015 HST
Översättarutbildningar	190	69,9	80,75	77
Konferenstolkutbildning	6	3	3,5	5,5
Teckenspråkstolkutbildning	32	16	10,5	12,5
Övrig tolkutbildning	88	30,1	15,75	8
Totalt	316	119	110,5	103

Tabell 15: Antal registrerade studenter och helårsstudenter vid TÖI:s utbildningar år 2017 med jämförelsetal för åren 2016 och 2015.

Utbildning i särskilda ämnen

Av årsredovisningen ska framgå antalet erbjudna platser, antalet sökande samt antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom finska, lettiska, litauiska, portugisiska, strålningsbiologi och svenskt teckenspråk.

Stockholms universitet har under 2017 haft som särskilt åtagande att erbjuda utbildning i finska, lettiska, litauiska, portugisiska, strålningsbiologi och svenskt teckenspråk. Nedan redovisas antalet sökande.

Ämne	2017	2016	2015
Finska	574	355	304
Lettiska	381	42	101
Litauiska	51	51	81
Portugisiska	340	494	509
Strålningsbiologi	18	29	20
Svenskt teckenspråk	975	1 200	885

Tabell 16: Totalt antal sökande till utbildningar som ges enligt särskilt åtagande 2015-2017.

Universitetet erbjuder ett visst antal platser i dessa ämnen varje år. I de flesta fall antas dock alla behöriga sökande. Detta får till följd att antalet platser och antalet antagna kan skilja sig högst väsentligt. Inom svenskt teckenspråk finns en dryg handfull platser och studenter inkluderade i tabellerna inom projektet VAL (Vidareutbildning av lärare), som läser kurserna för att få lärarbehörighet. Dessa studenter finansieras dock av annat än anslagsmedel och är därför inte medräknade i tabell 18 med helårsstudenter och helårsprestationer nedan.

Ämne	2017	2016	2015
Finska	351	320	alla antas
Lettiska	230	66	alla antas
Litauiska	95	76	alla antas
Portugisiska	377	380	280
Strålningsbiologi	12	16	18
Svenskt teckenspråk	361	389	375

Tabell 17: Antal erbjudna platser på utbildningar som ges enligt särskilt åtagande 2015-2017.

Det ökade antalet studenter och sökande i baltiska språk kan bero på att kraven på kunskaper i svenska tagits bort vilket öppnat upp t.ex. för utbytesstudenter. Som framgår av tabellen nedan gällande antalet helårsstudenter och helårsprestationer är det överlag inte några anmärkningsvärda förändringar jämfört med föregående år.

Ämne	2017		2016		2015	
	HST	HPR	HST	HPR	HST	HPR
Finska	54	31	40	23	47	27
Lettiska	14	11	5	6	5	3
Litauiska	13	11	12	10	6	4
Portugisiska	42	28	47	31	54	30
Strålningsbiologi	3	3	4	4	3	2
Svenskt teckenspråk	68	49	64	37	65	44

Tabell 18: Antal helårsstudenter och antal helårsprestationer på utbildningar som ges enligt särskilt åtagande 2015-2017.

Test i svenska för universitets- och högskolestudier

Av årsredovisningen ska framgå antalet deltagare i testet.

Stockholms universitet har regeringens uppdrag att ansvara för konstruktion, utveckling och samordning av det behörighetsgivande testet i svenska för universitetsstudier (Tisus). Testets målgrupp är studerande med utländsk gymnasieexamen som vill studera vid svenska universitet och högskolor.

Provet gavs den 9 maj och 31 oktober 2017 vid sex universitet och högskolor: Linköping, Lund, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala. Provet gavs även på 91 olika orter världen över. Antalet testtagare framgår av tabellen nedan.

	2017	2016	2015
Antal testdeltagare	1 272	1 146	977
<i>varav i</i>			
Stockholm	398	335	334
Linköping	112	117	58
Lund	129	137	127
Malmö	139	108	72
Umeå	54	44	38
Uppsala	106	112	75
Utlandet	334	293	273

Tabell 19: Antal testdeltagare i Tisus 2017 med jämförelsetal 2016 och 2015.

Antal testtagare har ökat om man jämför med föregående år, vilket kan ha sin förklaring i att Tisus även används som språkprov vid validering av yrkeslegitimation för bland annat hälso- och sjukvårdspersonal och lärare med utländsk yrkesexamen. Denna grupp uppskattas 2017 utgöra över 20 % av det totala antalet testtagare.

Stockholm är den provort som har flest deltagare och 2015 fattades beslutet att begränsa antalet testtagare som tar helprov till 160 per provtillfälle och utöver det endast ta emot testtagare med rest.

En dryg fjärdedel av testtagarna (29 %) gjorde provet i utlandet. Flest testtagare hade följande orter: Aten (25), Dubai (18), Istanbul (18), Gillette, New Jersey (14), Zürich (13) och Berlin (11).

Nationella medel för studenter med funktionshinder¹

Av årsredovisningen ska framgå vilka åtgärder som vidtagits vid lärosätena för att förbättra situationen för studenterna ifråga och kostnaderna för de pedagogiska stödåtgärderna. Vidare ska framgå det kända antalet studenter med funktionshinder i studiesituationen med fördelning per funktionshinder och kön. Sammanställningen ska redovisas på nationell nivå.

Stockholms universitet har i uppdrag att samla in uppgifter om övriga lärosätens kostnader för särskilt pedagogiskt stöd till studenter med funktionshinder i studiesituationen och utifrån behov fördela de nationella medel som anvisas för detta ändamål.

De kostnadsuppgifter som universitetet samlar in avser endast personliga pedagogiska insatser i studiesituationen för enskilda studenter samt riktade pedagogiska

¹ För statistik rörande studenter på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå som genom samordnaren beretts tillgång till lärosätens stödresurser budgetåret 2017 se bilaga 2.

insatser som erbjuds studenterna ifråga i grupp. Sammanställningen 2017 avser kostnader för utbildningstolkning, anteckningsstöd, mentor, mentorer med erfarenhet som handleder nya mentorer, riktad studieteknisk handledning, enskild handledning respektive extra handledning, riktat språkstöd, riktat IKT-pedagogiskt stöd, stöd av medstudent (punktinsatser) och vissa kostnader kring skriftligt kursmaterial och lektör eller motsvarande för litteratur som inte produceras av Myndigheten för tillgängliga medier, MTM. Dessutom inkluderas vissa kostnader för anpassad examination, en åtgärd som i allt högre grad inkluderas i den pedagogiska metodutvecklingen på institutionsnivå.

Under 2017 beräknas kostnaderna uppgå till 71 087 tkr². Av dessa kostnader avser utbildningstolkning (teckenspråk och en mindre andel skrivtolkning) 32 546 tkr, det vill säga 46 procent av de totala kostnaderna.³ Kostnaderna ska i första hand täckas genom att universitet, högskolor och enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina avsätter 0,3 procent av sina anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Den lägre sammantagna kostnaden för utbildningstolkning såväl 2017 som 2016 jämfört med tidigare år kan delvis förklaras av att gruppen studenter med utbildningstolkning endast uppgick till 108 studenter (104 studenter år 2016). Den studentgruppen har under åren 2009-2015 utgjort 120-144 studenter per år.

De anvisade medlen för budgetåret 2017 uppgick till 34 392 tkr⁴, varav 22 023 tkr fördelades i januari, med kostnadsuppgifterna för 2015 som underlag. Vidare tilldelades Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet 4 279 tkr⁵ för arbetet med digitalt svenskt teckenspråkslexikon i enlighet med propositionen *Den öppna högskolan* (2001/02:15). Under 2017 har samarbeten inletts med den finska lexikonverksamheten, sektionen för utbildningstolkning vid Stockholms universitet och med Språkrådet. Information har getts till bland annat skolor och allmänheten. Dessutom har arbete inletts med att koppla ihop lexikon- och korpusverksamheten och cirka 800 nya meningsexempel för genuina tecken har spelats in. Med genuina tecken menas tecken som är speciella för just teckenspråket och inte enkelt kan översättas till svenska med ett enda ord. Det kan behövas längre förklaringar eller omskrivningar för att fånga kärnan i vad de betyder.

Universitetets kostnader för arbetet med det särskilda åtagandet rörande studenter med funktionshinder i studiesituationen, inklusive högskolegemensamma aktiviteter som härrör från åtagandet, uppgick till 1 548 tkr.

Jämfört med 2016 ökade antalet kända studenter med 17 procent.⁶ Här bör samtidigt framhållas att i takt med att den generella tillgängligheten utvecklas vid universitet och högskolor minskar behovet av särlösningar för enskilda studenter. Det innebär sannolikt att ett stigande antal studenter inte behöver ge sig till känna hos en samordnare av pedagogiskt stöd.

Under 2017 bereddes 15 237 studenter⁷, varav 9 doktorander, tillgång till lärosätenas stödresurser genom kontakt med en samordnare av pedagogiskt stöd. I studentgruppen var 65 procent kvinnor, vilket i stort överensstämmer med studentpopulationen i övrigt.

Utvecklingen av Nationellt administrations- och informationssystem för samordnare,

² Jämfört med 64 835 tkr (2016) och 67 573 tkr (2015)

³ 46 % (2016) och 53 % (2015)

⁴ 33 874 tkr (2016) och 33 418 tkr (2015)

⁵ 2 471 tkr (2016) och 2 377 tkr (2015)

⁶ Ökningen till år 2016 var ca 7 % och till 2015 var den ca 10 %.

⁷ 13 060 studenter (2016) och 12 220 studenter (2015)

Nais, fortsatte under året i samarbete med Universitets- och högskolerådet. Vid årets slut hade 32 lärosäten skrivit avtal med Universitets- och högskolerådet om att ansluta till Nais. Det innebär att i stort sett alla lärosäten som vanligen har ett större antal studenter som ansöker om särskilt pedagogiskt stöd, har anslutit till Nais-systemet. Den nya dataskyddsförordningen som träder ikraft i maj 2018, har föranlett nya initiativ till fortsatt utveckling under hösten 2017 - ett arbete som fortsätter under våren 2018. Vid årsskiftet hade kostnaden för den fortsatta utvecklingen av systemet under 2017 uppgått till 3 210 tkr. Den sammanlagda kostnaden sedan projektstarten i mars 2015 uppgår därmed till 12 260 tkr.

Specialpedagogisk utbildning

Stockholms universitet ska medverka till att tillgodose behovet av pedagoger med inriktning mot undervisning av elever med synskada respektive elever med hörselskada. Av årsredovisningen ska framgå hur universitetet arbetat med detta uppdrag.

Arbetet med uppdraget bedrivs främst via Specialpedagogiska institutionen, som är en av de institutioner vid Stockholms universitet som tillhandahåller utbildning av pedagoger med inriktning mot elever med synnedsättning respektive elever med dövhet/hörselnedsättning. Andra medverkande institutioner vid Stockholms universitet gällande hörselområdet är Institutionen för lingvistik samt Institutionen för matematikämnets och naturvetenskapsämnenas didaktik (MND).

Redovisning avseende utveckling inom hörselområdet

På Specialpedagogiska institutionen startade höstterminen 2016 kursen *Dövhet och hörselnedsättning 1* (7,5hp på kvartsfart) för första gången. Samtliga behöriga sökande kunde antas och 19 studenter påbörjade utbildningen. Samma kurs påbörjades även under hösten 2017, och då med 24 antagna studenter.

Speciallärarprogrammet är en påbyggnadsutbildning på avancerad nivå för yrkesverksamma lärare och syftar till att ge en professionell och akademisk kompetens inom fem olika inriktningar. Didaktiska moment integreras med innehållet i kurserna. Som speciallärare kan man arbeta i alla pedagogiska verksamheter och med samtliga åldersgrupper, det vill säga från förskoleklass till vuxenutbildning. Utbildningen leder till speciallärarexamen.

Såväl hösten 2016 som 2017 har Speciallärarprogrammet med specialisering mot dövhet eller hörselskada (90 hp) givits på halvfart. Det har också varit möjligt att bli antagen till denna specialisering inom Lärarlyftet II. Både 2016 och 2017 kunde samtliga behöriga sökande antas. 15 studenter påbörjade sina studier respektive år, vilket är en avsevärd höjning av antalet studenter sedan 2015.

Eftersom undervisningen för elever med hörselnedsättning är ganska likriktad i Sverige erbjuds Specialpedagogiska institutionens programstudenter att under sin andra termin delta i en studieresa till ett annat europeiskt land. Resan innehåller såväl skolbesök av olika slag som möten med forskare på fältet. Syftet är studenterna ska få en bred inblick och fler erfarenheter av undervisnings- och lärandemiljöer för elever med hörselnedsättning eller dövhet än vad som erbjuds i Sverige.

Under 2017 har den bärbara hörseltekniska utrustningen förnyats på institutionen, vilket är en viktig kvalitetssatsning för denna grupp studenter.

Institutionen för lingvistik ger kursen *Fortbildningskurs i teckenspråk för lärare*, som är en uppdragsutbildning om 30 hp. Kursen har tagits fram på uppdrag av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) och vänder sig till anställda vid specialskolan. Kurserna i teckenspråk inom institutionens utbud bidrar även generellt till uppdraget att tillgodose behovet av pedagoger, eftersom de i kombination med pedagogiska och didaktiska kurser kan användas i övriga lärarutbildningar.

På Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik har arbetet under året bland annat bestått i att färdigställa ett projekt i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) med syfte att utveckla den teckenspråkiga tvåspråkiga undervisningen i matematik och naturvetenskapliga ämnen. Projektet resulterade i en rapport som är tänkt att användas bland annat inom SPSM med inriktning mot det kontinuerliga undervisningsutvecklande arbetssättet som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rapporten är också tänkt att användas i framtida lärarutbildning med profil teckenspråkig tvåspråkighet. Vetenskaplig analys av materialet från projektet har påbörjats under 2017.

Under våren 2017 har diskussioner förts med SPSM om behovet av nyanställning av lärare i specialskolan. Det finns ett stort behov av flera lärarkategorier men behovet av grundlärare är en prioriterad yrkesgrupp. MND har sedan senvåren 2017 arbetat med planering av en utbildning av grundlärare med inriktning mot årskurs 4–6 med en särskild profil teckenspråkig tvåspråkighet, som specifikt riktas mot undervisning i specialskolan. Planerad utbildningsstart är hösten 2018.

Redovisning avseende utveckling inom synområdet

Under hösten 2017 öppnades Speciallärarprogrammet med specialisering mot synskada (90 hp, halvfart) igen efter att ha legat vilande sedan 2014 på grund av för få sökande. Samtliga behöriga sökande år 2017 kunde erbjudas plats och 11 studenter påbörjade sina studier, vilket är en avsevärd ökning sedan programmet senast erbjöds – då sökte endast en person.

Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet är ensam om att erbjuda denna utbildning i Sverige.

Studieavgifter för tredjelandsstudenter

I årsredovisningen ska den studieavgiftsfinansierade verksamhetens omfattning redovisas. Årsredovisningen ska även innehålla en redogörelse för den studieavgiftsfinansierade verksamhetens eventuella påverkan på lärosätets övriga verksamhet. Universitetet ska redovisa antalet tredjelandsstudenter som har deltagit i utbildning inom utbytesavtal och de eventuella förändringar som har skett i denna verksamhet. Vidare ska universitetet redovisa hur samarbetet med Migrationsverket har fungerat. Universitetet ska även redovisa antalet avgiftsskyldiga studenter som har antagits genom separat antagning samt hur den studieavgiftsfinansierade verksamheten har påverkats av detta.

Till vårterminen 2017 antogs 93 avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter till 148 enstaka kurser, exkluderande de studenter som sökt till kurser inom program de påbörjat en tidigare termin. Utöver dessa antogs sex studenter till masterprogram. Detta resulterade i 15 nyantagna studenter som betalade studieavgift, varav en student för masterprogram och 14 studenter för enstaka kurser. Till detta tillkom åtta nya avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter som antagits och betalat till andra svenska lärosäten med vilka Stockholms universitet har gemensamma program: Masterprogram i genetisk och molekylär växtbiologi (2 studenter) samt Masterprogram i molekylära tekniker inom livsvetenskaperna (6 studenter). Sammanlagt registrerades alltså 23 nyantagna

studieavgiftsskyldiga tredjelandsstudenter vårterminen 2017, en uppgång med sju studenter sedan vårterminen 2016. Sex av dessa studenter tog kurser inom Humanistiska fakulteten, sex inom Samhällsvetenskapliga fakulteten och elva inom Naturvetenskapliga fakulteten (inklusive alla programstudenterna).

Höstterminen 2017 antogs 393 avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter till masterprogram i den internationella antagningsomgången. 128 av dessa har betalat och registrerats. Av dessa hade 36 stipendium, varav 14 UHR-stipendium (administrerat av Stockholms universitet), 18 studenter fick stipendium från Svenska institutet och fyra studenter hade stipendium finansierat av fyra olika advokatbyråer för program vid Juridiska institutionen.

Antalet egenbetalande (som kan inkludera studenter med stipendier från utländsk källa) ökade avsevärt höstterminen 2017, medan antalet stipendiater föll. Detta förhållande förstärks ytterligare när övriga antagningsomgångar inkluderas.

37 avgiftsskyldiga masterstudenter antogs i den andra, nationella antagningsomgången höstterminen 2017 och av dessa har sju betalat och registrerats. Det totala antalet avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter som registrerats på helt masterprogram är således 135. Totalt antogs 26 studenter till kandidatprogram i de två antagningsomgångarna och elva av dessa har betalat och registrerats. Vidare antogs 59 avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter till 81 enstaka kurser, studenter som sökt till kurser inom program de påbörjat en tidigare termin är exkluderade. Av dessa har nio studenter betalat och registrerats på tolv enstaka kurser. Till detta tillkommer sex nya avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter som antagits och betalat till Karolinska institutet för de kurser de läser vid Stockholms universitet inom gemensamt Masterprogram i hälsoinformatik, samt tio studenter som kommer genom särskilt avtal mellan Institutionen för Biokemi och biofysik och studenternas hemuniversitet, Jilin University, som betalar för en termins studier på masternivå.

Om alla kategorier studieavgiftsskyldiga tredjelandsstudenter som betalat och registrerats inkluderas, både nyantagna och "fortsättare", dvs. programstudenter som betalat och registrerats på en senare termin, så var 190 studenter registrerade vårterminen 2017 och 258 studenter höstterminen 2017. Sett över helår har det varje år varit en stadig ökning av antalet studenter sedan studieavgifterna infördes; sett i procent kan man möjligen ana att ökningstakten börjat avta något sedan ett par år tillbaka.

Sju avgiftsskyldiga tredjelandsstudenter, sex master och en enstaka kurs, har höstterminen 2017 betalat men sedan begärt återbetalning. Orsaker har varit avslag på ansökan om uppehållstillstånd, sjukdom, beviljat anstånd med studier och ändrade planer som meddelats innan terminen startat. Dessa studenter finns inte med i de siffror som redovisats ovan.

2015 beslutade rektor att ansöka om ackreditering hos US Department of Education för Federal Student Aid, FSA, "deferral-only". En sådan ackreditering möjliggör för studenter som tagit studielån för tidigare studier i USA, främst master- och PhD-studenter, att skjuta upp återbetalning av dessa lån under sin studietid vid Stockholms universitet. Med studieavgifter, levnadskostnader samt en eventuell återbetalning riskerar annars studier bli onödigt dyra för amerikanska studenter vid Stockholms universitet. Ernst & Young har gjort en utvärdering av Stockholms universitets ackreditering åren 2005-2008 och funnit att inte några direkta felaktigheter begåtts, annat än att Stockholms universitet inte kan bevisa att de redovisningsregler som US Department of Education kräver har följts. Arbete på en lösning fortgår.

Samarbetet med Migrationsverket

Ett antal studenter på tvååriga program hade problem med förlängning av sina uppehållstillstånd under 2017, vilket togs upp på höstens möte med Migrationsverket med syfte att förbättra informationsöverföringen mellan dem och lärosätena. Vidare berördes frågan om studieavsikt hos studenter från vissa länder, något som förefaller ha visst fog utifrån Stockholms universitets erfarenheter.

Åtta masterstudenter som betalat för höstterminen 2016 betalade inte för vårterminen 2017, varav en av okänd orsak, en p.g.a. avslag av uppehållstillstånd och sex p.g.a. att de begärt studieuppehåll. I övrigt fungerar kommunikationen med Migrationsverket tillfredställande.

Påverkan på universitets övriga verksamhet

Den studieavgiftsfinansierade verksamheten innebär många administrativa utmaningar kring antagning, stipendier, studieadministration och betalningshantering. De betalande studenterna tenderar även att ställa högre krav på stöd och service än icke avgiftsskyldiga studenter. Det leder ibland till oönskat hög belastning på olika stödfunktioner men har samtidigt i vissa fall bidragit till att servicen har utvecklats generellt vilket gynnar alla studenter. Studieavgifterna har över tid medfört att universitetet satsar mer på internationell marknadsföring och information i syfte att rekrytera internationella studenter. Det internationella inslaget i utbildningen är positivt och bidrar till ökat kvalitet.

Separat antagning

Möjligheten att använda separat antagning för studieavgiftsskyldiga studenter har ännu inte utnyttjats.

Tredjelandstudenter som har deltagit i utbildning inom ett utbytesavtal

Universitetet fortsätter att arbeta för ett ökat internationellt utbyte. Det finns stort intresse bland studenter i andra delar av världen att komma till Stockholms universitet och under 2017 har antalet inresande utbytesstudenter från tredjeland ökat jämfört med 2016. Studenterna kom främst från Kina, USA, Singapore, Australien, Japan, Kanada, Sydkorea, Ryssland och Taiwan.

Dimensionering av lärarutbildning

Universitetet ska planera för dimensioneringen av olika inriktningar och ämneskombinationer inom lärarutbildningen så att den svarar mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens nationella och regionala behov. Överväganden och åtgärder som har gjorts för att informera och vägleda studenterna i detta val ska redovisas i årsredovisningen.

Dimensionering av lärarutbildning är en uppgift som kräver mycket omsorg, och det är uppenbart att studenters efterfrågan och arbetsmarknadens behov inte alltid stämmer överens. Inom de naturvetenskapliga ämnena är arbetsmarknadens behov betydligt större än studenternas efterfrågan, medan det motsatta förhållandet gäller för till exempel undervisningsämnena historia och religionskunskap. För forskolläro-utbildningen är såväl arbetsmarknadens behov som studenternas efterfrågan omfattande, men där har universitetets resurser främst i form av lokaler och i viss mån också lärarutbildare fortfarande svårt att svara upp mot efterfrågan i önskvärd takt.

På uppdrag av Områdesnämnden för humanvetenskap och Områdesnämnden för naturvetenskap inrättades år 2016 tio programråd för lärarutbildningarnas olika inriktningar. Syftet var bland annat att ”vara uppdaterade avseende söktryck, studentrekrytering, genomströmning och arbetsmarknadens behov och föreslå dimensionering av programmet eller programinriktningen”. Under hösten 2017 har programråden arbetat med att skriva programrapporter, ett slags självvärderande uppföljningar av lärarutbildningsprogrammen i kvalitetsdrivande syfte. I ett flertal programrapporter diskuteras frågan om dimensionering, hur den hanteras inom programmen och hur detta arbete kan utvecklas. Slutsatserna kommer att följas upp av beslutande organ under första kvartalet 2018.

Inom lärarutbildningen med inriktning mot matematik, naturvetenskapliga ämnen och teknik råder det fortfarande allvarlig brist på studenter, och situationen är likartad över hela landet. Denna brist på studenter kommer att få allvarliga konsekvenser för skolors möjlighet att rekrytera behöriga lärare inom dessa ämnen. För att råda bot på denna brist arbetar den naturvetenskapliga fakulteten med olika former av informations- och rekryteringsinsatser, såväl generella rekryteringsåtgärder som specifikt riktad annonsering.

När det gäller ämneslärarutbildningen med naturvetenskapliga ämneskombinationer, som startade höstterminen 2011, är den organiserad så att studenterna under de första tre åren bedriver ämnesstudier i matematik och/eller naturvetenskapliga ämnen. Därefter läser studenterna två år med kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, ämnesdidaktik, verksamhetsförlagd utbildning och ett självständigt arbete. Denna organisation av utbildningen gör möjligt att bedriva ämneslärarutbildning inom de naturvetenskapliga ämnena trots att antalet studenter är litet, men öppnar även möjligheter att locka studenter som bedriver ämnesstudier till lärarutbildningen. Denna organisation medför också att studenterna förutom ämneslärexamen kan ansöka om generell examen både i ett ämne/huvudområde (kandidatexamen) och i ämnesdidaktik (masterexamen), vilket kan ha en positiv inverkan vid rekrytering av studenter.

Den särskilda kompletterande pedagogiska utbildningen för personer med examen på forskarnivå har ett mycket högt söktryck (136 behöriga sökande till 18 platser). Beslutet att endast kunna erbjuda 50 utbildningsbidragsplatser varje år som ska fördelas mellan deltagande lärosäten medför att mycket få studenter kan antas. Trots gynnsamma ekonomiska förhållanden med utbildningsbidrag gör studenter av olika anledningar studieavbrott och studieuppehåll. Detta betyder att färre studenter än de som antogs faktiskt studerar under ett visst år. En konsekvens av detta är att det troligen inte kommer kunna resultera i att 250 disputerade ämneslärare utexamineras inom ramen för den 5-åriga satsningen.

Informationsspridning och vägledning till studenter och blivande studenter vid lärarutbildningarna sker via olika informationsaktiviteter som till exempel Öppet hus, Sacomässan, och skolbesök, liksom i den reguljära mottagningsverksamheten genom besök, telefon, mejl och webb, såväl på central nivå som ute på institutionerna. Nytt för 2017 är ett utökat digitalt informationsarbete, däribland den nya YouTube-kanalen *Lärarutbildningarna vid Stockholms universitet*. Under ansökningsperioden bedrevs även en särskild kampanj i sociala medier. En viktig kommunikationskanal för befintliga, blivande och potentiella studenter är Stockholms universitets sajt ”Lärarutbildningsportalen”.

I samarbetet inom ämneslärarprogrammet med andra högskolor i Stockholm, har ämneskombinationer tagits fram anpassade till efterfrågan på arbetsmarknaden. Dessa fasta ämneskombinationer underlättar informationen inför studenternas val av andra ämne och universitetet ordnar särskilda informationsträffar för dessa högsko-

lors ämneslärarstudenter för att stödja dem i deras val av andraämne och de erbjuds löpande studievägledning när de bedriver sina studier vid Stockholms universitet.

Genom den särskilda satsningen för vägledning gällande lärarlegitimations- och behörighetsfrågor bemöts frågor från lärarstudenter som behöver hjälp till en behörighetsgivande lärarexamen. Studenter med oavslutade lärarutbildningar är överrepresenterade i denna grupp. Genom denna vägledningsfunktion utreds vilka utbildningsvägar som blir den smidigaste vägen till en relevant examen, som kan ligga till grund för den behörighet som önskas.

Till lärarutbildningarna kan också vidareutbildningar som Speciallärarprogrammet och Specialpedagogprogrammet räknas. Även här är arbetsmarknadens behov, framför allt på några års sikt, stort. Att ge såväl framtida som nuvarande lärarstudenter ökad kunskap om och intresse för dessa vidareutbildningar är därför viktigt. Utöver att informera studenter på de övriga lärarprogrammen om möjligheten att läsa dessa program har Specialpedagogiska institutionen varje år också arrangerat Specialpedagogikens dag som år 2017 hade temat "Språkstörning".

Höjda ersättningsbelopp för vissa utbildningsområden

Den särskilda höjning av ersättningsbeloppen för utbildningsområdena humaniora, teologi, juridik, samhällsvetenskap, undervisning och verksamhetsförlagd utbildning som har redovisats i budgetpropositionen för 2016 ska användas för kvalitetsförstärkande åtgärder. Medlen avsatta för humaniora, teologi, juridik och samhällsvetenskap ska i första hand användas för att öka andelen lärarledd tid på utbildningar inom dessa områden. Universitet och högskolor ska i årsredovisningen redovisa och analysera hur de höjda ersättningsbeloppen har bidragit till högre kvalitet inom berörda utbildningar.

Institutionerna inom det humanvetenskapliga området har fortsatt arbetet med att öka undervisningens omfattning. Antalet föreläsningar, seminarier och lärarledd handledning har kunnat utökas tack vare den särskilda höjningen av ersättningsbeloppen. Tendensen är att undervisningen i högre grad nu än tidigare organiseras i form av seminarieundervisning med mindre grupper istället för traditionella storföreläsningar. Utöver detta har man inom området satsat resurser på att utöka studenternas tillgång till återkoppling på inlämnade skriftliga uppgifter. Även andra former av undervisning än traditionell sådan har kunnat utökas och utvecklas i ämnen där det är tillämpligt, exempelvis studiebesök, exkursioner och undervisning i fält. De extra medlen har möjliggjort stödundervisning utanför ordinarie kurser, vilket gynnar studieovana studenter och studenter med behov av särskilt stöd. Vidare har man kunnat utveckla introduktionsdagar och genomföra andra insatser för nybörjarstudenter med särskilt fokus på studieteknik, språkstöd och akademiskt läsande och skrivande. Ett antal institutioner har satsat på att öka andelen professorer i undervisningen på grundnivå för att stärka forskningsanknytningen.

De ökade ersättningsbeloppen har möjliggjort ökad handledningstid och frekventare möten mellan handledare och student i examensgivande kurser. Extra resurser till handledning har vidare möjliggjort att tid har kunnat avsättas för att processerna för opposition och betygssättning har kunnat utvecklas. I detta sammanhang kan också nämnas att metodundervisningen både har utökats och utvecklats vid många av områdets institutioner.

De höjda ersättningsnivåerna för utbildningar inom det humanvetenskapliga området har varit nödvändiga för att kunna bibehålla och förstärka kvaliteten på utbildningen

när studentpopulationen blir alltmer heterogen, och andelen studenter med särskilda behov tycks öka. Förstärkningar av teori- och metodundervisning, och bättre möjligheter att ge feedback på skriftliga uppgifter på grundkurserna kommer förhoppningsvis leda till att studenterna kommer bättre förberedda till högre nivåer och examensgivande kurser. Ökad handledningstid och extra satsningar på examensarbetena har skapar förutsättningar för att öka kvaliteten på examensarbeten inom området.

Huvuddelen av kurserna inom det humanvetenskapliga området är campusförlagda, vilket innebär att resurserna i huvudsak används till att öka andelen lärlärd tid. Det ska dock nämnas att insatser har genomförts under året för att förbättra kvaliteten på distansutbildningar som finns inom området.

Inom det naturvetenskapliga området har det höjda ersättningsbeloppet använts för att stärka samordningen och utvecklingen av den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärarutbildningen. Tidigare ersattes VFU-samordningsansvaret med särskilda medel från centralt håll, men från och med 2016 sker det genom en ökad VFU-prislapp. Den ökade prislappen har inneburit att man på institutionsnivå kunnat utveckla frågor om kvalitet i arbetet med VFU och i samverkan med skolhuvudmän kring lärarutbildning.

Utökat antal programnybörjare

Antalet programnybörjare ska vid Stockholms universitet öka på Förskolläraryrket, KPU och Grundläraryrket. Utbyggnaden ska genomföras under 2017 och ska redovisas i årsredovisningen.

Jämfört med år 2014 skulle antalet programnybörjare för Förskolläraryrket öka med 35 platser (från 394 platser), på Grundläraryrket med 65 platser (från 481 platser) och för KPU med 20 platser (från 43 platser). Som framgår av tabell nedan har denna utbyggnad fungerat väl.

Universitetet ska i årsredovisningen även redovisa uppgifter om antalet programnybörjare, antalet helårsstudenter samt antalet examinerade de senaste tre åren på utbildningar som leder till följande examina:

- Förskolläraryrket
- Grundläraryrket (inriktning förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3)
- Ämnesläraryrket som avsläggs efter kompletterande pedagogisk utbildning
- Ämnesläraryrket
- Specialläraryrket och specialpedagogexamen

Denna redovisning följer i tabellerna nedan.

	2017			2016*			2015*		
	K	M	Tot	K	M	Tot	K	M	Tot
Förskolläraryrket	440	33	473	396	38	434	362	30	396
Grundläraryrket	576	188	764	525	151	676	492	117	609
Ämnesläraryrket - KPU	73	70	143	69	70	139	38	38	76
Ämnesläraryrket (ej KPU)	304	230	534	264	217	481	245	216	461
Specialpedagog- + specialläraryrket	338	30	368	261	30	291	280	14	294

Tabell 20: Totalt antal antagna till utbildningar som leder till vissa examina 2014-2017.

* Siffrorna uppdaterade sedan årsredovisningen för 2016.

	2017	2016*	2015*
	HST	HST	HST
Förskollärarexamen	984	950	929
Grundlärarexamen F-3	658	626	536
Ämneslärarexamen - KPU	146	120	66
Ämneslärarexamen (ej KPU)	1 035	976	858
Specialpedagog- och speciallärarexamen	356	342	292

Tabell 21: Totalt antal helårsstudenter för utbildningar som leder till vissa examina 2015-2017.

* Siffrorna uppdaterade sedan årsredovisningen för 2016.

	2017	2016	2015
	Antal examina	Antal examina	Antal examina
Förskollärarexamen	214	216	149
Grundlärarexamen F-3	101	93	0
Ämneslärarexamen - KPU	45	29	24
Ämneslärarexamen (ej KPU)	94	50	4
Specialpedagog- och speciallärarexamen	220	161	114

Tabell 22: Totalt antal utfärdade examina för vissa utbildningar 2015-2017.

Lärarytelse i minoritetsspråk

I årsredovisningen ska universitetet redogöra för hur arbetet med att bygga upp och utveckla ämneslärarytelsen i finska fortlöper.

Från och med höstterminen 2017 finns inget intag till ämneslärarytelsen med inriktning finska, modersmål, utan ämneslärarytelsen ges i form av ämnesstudier samt kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) i väntan på den mer flexibla lärarytelsen. Förfaringsättet har öppnat för fler möjligheter att skaffa sig ämneslärarytelse - för att möjliggöra för deltidsstudier ges exempelvis från och med ht 2017 de fristående kurserna *Finska för modersmåls lärare I* och *Finska för modersmåls lärare II* även på halvfart.

Under året har ytterligare tre nya fristående kurser med innehåll som är relevant i undervisningen i finska som nationellt minoritetsspråk getts, nämligen *Finska som arvsspråk med didaktisk inriktning*, 7,5 hp, *Finsk nutidslitteratur och -kultur i fokus*, 7,5 hp och *Det litterära Finland*, 7,5 hp. Dessa kurser läses både som en del av ämnesstudier och som fortbildningskurser för redan verksamma lärare. Till detta kommer att en kurs som gavs första gången ht 2016 ges även denna höst, *Sverigefinnarnas kultur och historia*, 7,5 hp.

Samverkan är en väsentlig del av uppbyggandet av ämneslärarutbildningen. Institutionen har under 2017 deltagit i fyra möten med det nationella Nätverket för nationella minoriteter (Nätmin), där samtliga fyra lärosäten som ger lärarutbildning i de nationella minoritetsspråken är representerade. I nätverket diskuteras aktuella frågor angående ämneslärarutbildningarna. I nätverket ingår även representanter från Skolverket.

Institutionen ingår även i det nybildade nätverket för utbildning i minoritetspedagogik för nordiska lärosäten. Genom nätverket deltar en av lärarstudenterna i en intensivkurs i *Minoritetspedagogik i Norden* (7,5 hp). Kursen handlar om minoritetspedagogik som kunskapsområde i de nordiska länderna och fokuserar på de olika pedagogiska kontexterna för språkliga och kulturella minoriteter i Finland, Sverige och Norge, samt i gränsområdet Danmark-Tyskland.

Föreläsare från institutionen har vidare föreläst på och deltagit i de kompetensutvecklingsdagar för modersmåls lärare i finska som anordnas av Södertälje kommun och där lärare från andra kommuner i storstockholmsområdet deltar, samt i det nätverksmötet för modersmåls lärare i finska i norrortskommuner som anordnas av Valentuna kommun. Föreläsare från finskan deltar även i de fortbildningsdagar för aktiva lärare i finska i Sverige, som arrangeras av Hanaholmens kulturcentrum i Helsingfors, där nästa omgång är i maj 2018. Diskussioner har dock redan förts med Sverigefinska lärarförbundet om innehållet.

Under året har två medarbetare på avdelningen för finska arbetat med utredningen om förbättrade möjligheter för elever att utveckla sitt nationella minoritetsspråk (Dir. U2016:116). Genom engagemanget i utredningen har medarbetarna skaffat sig både bredare kunskaper om och djupare förståelse för situationen för elever och lärare i finska, samt lärarutbildningens behov, som kommer uppbyggandet av vår ämneslärarutbildning till godo. I samband med utredningsarbetet har tillgången till lärare och lärarutbildning diskuterats med företrädare för myndigheter (Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sametinget, Sameskolstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting, Diskrimineringsombudsmannen, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Institutet för språk- och folkminnen och Friskolornas riksförbund) och med företrädare för sverigefinska organisationer, vårdnadshavare och elever och lärare i finska, samt huvudmän och beslutsfattare i skolor och kommuner där undervisning i finska ges. Diskussionerna har gett institutionen mycket värdefulla synpunkter för fortsatt planering och utformning av ämneslärarutbildningen och innehållet i den.

Institutionen har anordnat ett heldagsprogram som uppmärksammade Finlands 100-årsjubileum och forskningskontakter som belyser vissa aspekter av Finland idag och i historisk tid. Samtidigt lyftes vissa sverigefinska språkliga och kulturella förhållanden fram. De aspekter som både direkt och indirekt berörde undervisningen i finska såväl på skolnivå som högskolenivå handlade om kulturella infallsvinklar på den sverigefinska situationen, liksom en djupare språkekologisk och didaktisk förståelse för villkoren för finska i Sverige.

VFU-skolor

Stockholms universitet har erhållit medel att användas för försöksverksamhet med särskilt utvalda skolor för verksamhetsförlagd utbildning, s.k. VFU-skolor, i syfte att höja kvaliteten i lärar- och förskollärarutbildningarnas verksamhetsförlagda utbildningsdel. Universitetet ska i årsredovisningen redogöra för verksamheten och viktigare erfarenheter av densamma.

Försöksverksamheten med särskilt utvalda skolor för verksamhetsförlagd utbildning, det så kallade övningsskoleprojektet, har pågått sedan 2012 och omfattade under 2017 drygt 800 studenter på 21 övningsskolor (6 förskoleenheter, 10 grundskolor och 5 gymnasieskolor). Det övergripande målet är att höja kvaliteten i lärarutbildningarna och stärka studenternas professionsutveckling genom ett närmare samarbete mellan universitetet och övningsskolorna/förskolorna.

Det möjliggörs bland annat genom att ämnesdidaktiker från universitetet är på plats på förskolorna/skolorna ca 10-20 % av en heltid. Deltagande kommuner bidrar med ca 20 % av en heltid för en VFU-ansvarig lärare på respektive förskola/skola. Ett annat kännetecken för projektet är en hög koncentration av studenter på varje förskola/skola, vilket leder till att VFU-verksamheten blir mer synliggjord. Att ta emot många studenter ställer krav på organisation, förberedelse och framförhållning, men ses som positivt för skolans utveckling. Det ökade synliggörandet och de högre kraven har också lett till en ökad grad av samtal mellan lärarna gällande pedagogik, ämnesdidaktik och bedömning av lärarkunskap i verksamhetsförlagd utbildning. Mottagandet av studenterna har blivit hela verksamhetens angelägenhet, och inte bara handledarnas ansvar.

Under 2017 har Stockholms universitet initierat en översyn av hela VFU-verksamheten, utifrån en utredning av försöksverksamheten med särskilt utvalda VFU-skolor som universitetet genomförde hösten 2016. Syftet är att ta tillvara de goda erfarenheterna från projektet och se hur de kan komma alla lärarstudenter vid Stockholms universitet till godo. Då det är ett komplext och omfattande uppdrag har projektet med särskilt utvalda VFU-skolor förlängts i sin nuvarande form till utgången av 2018. Målet är att från och med 2019 kunna erbjuda en ny form av VFU för alla lärarstudenter, utifrån de lärdomar projektet med särskild utvalda VFU-skolor vid Stockholms universitet, samt den nationella försöksverksamheten med övnings-skolor och övningsförskolor, gett.

Forskning och utbildning på forskarnivå

Omfattning av utbildning på forskarnivå

Nyantagning

Under år 2017 antogs 261 studenter till utbildning på forskarnivå vid Stockholms universitet, vilket är något lägre än 2016 men högre än 2015. De nyantagna forskarstuderandes fördelning på områden och fakulteter framgår av nedanstående tabell. Andelen kvinnor har i flera år legat kring 50 procent, och något högre inom det humanvetenskapliga området än inom det naturvetenskapliga.

Område/Fakultet	2017	2016	2015
Humanvetenskapliga området	140 (59)	143 (55)	112 (55)
<i>Humanistiska fakulteten</i>	<i>51 (69)</i>	<i>51 (55)</i>	<i>32 (63)</i>
<i>Juridiska fakulteten</i>	<i>3 (67)</i>	<i>12 (50)</i>	<i>7 (71)</i>
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	<i>86 (52)</i>	<i>80 (56)</i>	<i>73 (51)</i>
Naturvetenskapliga området	121 (43)	129 (43)	129 (41)
Totalt	261 (51)	272 (49)	241 (48)

Tabell 23: Antal nyantagna till utbildning på forskarnivå 2015-2017 fördelat på område och fakultet. Andelen kvinnor anges inom parentes i procent av antalet nyantagna per år och område/fakultet.

Genomsnittlig nettostudietid

I tabellen nedan redovisas genomsnittlig nettostudietid för doktorsexamen och licentiatexamen fördelat på fakulteter för år 2017 jämfört med åren 2016 och 2015.

Fakultet	2017	2016	2015
Humanistiska fakulteten			
Doktorsexamina	4,8	5,0	4,2
Licentiatexamen	-	-	2,7
Juridiska fakulteten			
Doktorsexamina	5,1	5,5	5,1
Licentiatexamen	-	-	-
Samhällsvetenskapliga fakulteten			
Doktorsexamina	4,8	4,5	4,5
Licentiatexamen	4,9	3,2	3,3
Naturvetenskapliga fakulteten			
Doktorsexamina	4,3	4,1	4,2
Licentiatexamen	3,1	3,5	3,4
Totalt Stockholms universitet			
Doktorsexamen	4,6	4,4	4,3
Licentiatexamen	3,2	3,4	3,3

Tabell 24: Genomsnittlig nettostudietid (år) för doktorsexamen respektive licentiatexamen 2015-2017 fördelat på fakultet och för hela universitetet.

Sett för universitetet som helhet har nettostudietiden för doktorsexamen legat relativt stabilt på en bit över fyra år under ett antal år, även om man i år kan se en tydligare ökning. Huruvida ökningen är ett trendbrott eller tillfällig är dock för tidigt att säga något om. Vid Juridiska fakulteten är antalet examina litet, vilket innebär att även

mindre förändringar mellan åren kan få relativt stora effekter på den genomsnittliga studietiden.

Jämfört med antalet doktorsexamina är antalet licentiatexamina få, vilket innebär att nettostudietiden för licentiatexamen vanligtvis uppvisar större skillnader mellan åren.

Examina

Nedan redovisas antalet doktorsexamina respektive licentiatexamina för 2017 jämfört med 2016 och 2015 fördelat på områden och fakulteter, uppdelat per kön.

Område/Fakultet	2017	2016	2015
Humanvetenskapliga området			
Doktorsexamina	114 (62)	107 (58)	112 (69)
Licentiatexamina	2 (1)	7 (4)	22 (12)
<i>Humanistiska fakulteten</i>			
<i>Doktorsexamina</i>	33 (22)	49 (26)	40 (29)
<i>Licentiatexamina</i>	0	0	7 (5)
<i>Juridiska fakulteten</i>			
<i>Doktorsexamina</i>	6 (3)	7 (3)	5 (1)
<i>Licentiatexamina</i>	0	0	0
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>			
<i>Doktorsexamina</i>	75 (37)	51 (26)	67 (39)
<i>Licentiatexamina</i>	2 (1)	7 (4)	15 (7)
Naturvetenskapliga området			
Doktorsexamina	94 (33)	125 (49)	129 (64)
Licentiatexamina	41 (19)	65 (31)	66 (28)
Totalt Stockholms universitet			
Doktorsexamina	208 (95)	232 (104)	241 (133)
Licentiatexamina	43 (20)	72 (35)	88 (40)

Tabell 25: Antal doktorsexamina respektive antal licentiatexamina per område och fakultet för åren 2015-2017. Antalet kvinnor anges i parentes.

Det totala antalet doktorsexamina har minskat jämfört med 2016, likaså antalet licentiatexamina. Går man ner på områdesnivå ser man att antalet doktorsexamina ökade marginellt på det humanvetenskapliga området, medan det naturvetenskapliga området minskade.

En förklaring till förändringarna är sannolikt ändrade rutiner kring examensdatum, som gått från att ha varit kopplade till ansökningsdatum till att nu vara kopplade till utfärdandedatum. I övrigt ser universitetet variationerna som naturliga och att de i stort förklaras av det varierande antalet forskarstuderande som antagits tidigare år.

Prestation: kostnad per doktorand

I detta avsnitt redovisas universitetets genomsnittliga kostnader, per fakultet, för att utbilda doktorander.

Beräkningarna har gjorts i flera steg. För kostnaderna för doktorandlöner har som schablon använts mellannivån i den så kallade doktorandstegen, inklusive lönekostnadspålägg. Kostnaden för att utbilda en genomsnittlig helårskandidat inkluderar

även kostnader för lokaler, utrustning, handledning, kurser/utbildning, disputation, resor och andra projektkostnader samt indirekta kostnader⁸, och schabloner för dessa kostnader har inhämtats från respektive fakultet. Vid Stockholms universitet är personalkostnader beräkningsgrund för de indirekta kostnaderna men i detta fall ingår även kostnader för disputation, resor och andra projektkostnader i beräkningsgrunden.

Nedan visas den genomsnittliga kostnaden för att utbilda en doktorand under ett år vid respektive fakultet.

Fakultet	2017	2016	2015	2014
Humanistiska fakulteten	826 049	837 086	794 240	780 192
Juridiska fakulteten	948 081	915 917	881 026	800 990
Samhällsvetenskapliga fakulteten	865 936	855 291	845 562	835 536
Naturvetenskapliga fakulteten	1 261 167	1 261 571	1 234 294	1 208 679

Tabell 26: Kostnad (kr) för en genomsnittlig helårskostnad per år och fakultet för åren 2014-2017.

Naturvetenskapliga fakulteten har högre kostnader för att utbilda doktorander än andra fakulteter, i huvudsak beroende på högre kostnader för lokaler, utrustning och handledning, disputationer, resor och andra projektkostnader.

⁸ Med *kostnader för lokaler* avses tjänsterum + laborationslokaler + del av gemensamma lokaler. Kostnaderna inkluderar städkostnader, kostnader för el etc.

Med *kostnader för utrustning* avses avskrivningar. Dessa beräknas schablonmässigt som kvoten x/y där x = de totala kostnaderna för avskrivningar inom forskning/utbildning på forskarnivå och y = totalantalet anställda inom forskning/utbildning på forskarnivå vid lärosätet + antalet personer med utbildningsbidrag + antalet personer med stipendier. y inkluderar då också till exempel tekniker och administrativ personal som förts till forskning/utbildning på forskarnivå. y uttrycks i heltidsekvivalenter.

I *kostnaderna för handledning* för en heltidsdoktorand inräknas också kostnaderna för den biträdande handledaren. Kostnaden för handledning har beräknats per vetenskapsområde/fakultetsområde (motsv.) och vägts samman till en genomsnittlig kostnad per fakultet. Kostnaderna inkluderar lkp men inte indirekta kostnader.

För att beräkna kostnaderna för handledning har den genomsnittliga handledningen för en heltidsdoktorand uttryckt i timmar, fördelat på aktuella lärarkategorier, multiplicerats med den genomsnittliga kostnaden för respektive lärarkategori.

Kostnaden för kurser/utbildning har beräknats per vetenskapsområde/fakultetsområde (motsv.) och vägts samman till en genomsnittlig kostnad per fakultet.

Kostnader för disputation, resor och andra projektkostnader (inkl. direktavskrivningar) har beräknats per vetenskapsområde/fakultetsområde (motsv.) och vägts samman till en genomsnittlig kostnad per fakultet.

De *indirekta kostnaderna* har beräknats som respektive fakultets genomsnittliga OH-påslag för forskning/utbildning på forskarnivå multiplicerad med den genomsnittliga studiefinansieringskostnaden och kostnader för handledning, kurser/utbildning och kostnader för disputation, resor och andra projektkostnader

Urval av framgångsrika nationella och internationella ansökningar

Universitetets forskare har under året beviljats betydande externa forskningsanslag. Vetenskapsrådet beviljade sammanlagt 114 bidrag, bl.a. tre forskarskolor inom utbildningsvetenskap. Därutöver beviljades Stockholms universitet en rådsprofessur och Olof Palmes gästprofessur, samt inom Forskningsinfrastruktur elva anslag varav fyra som huvudsökande. Wallenbergstiftelserna (KAW, MMW, MAW) beviljade flera stora projektbidrag och sju Wallenberg Academy Fellows har utnämnts. Vidare har sex förlämningsbidrag beviljats: fyra WAF samt två Wallenberg Scholars. Forte beviljade nitton bidrag, bl.a. forskningsprojekt, postdok och gästforskare. Forte och sydafrikanska medicinska forskningsrådet (SAMRC) beviljade ett bilateralt samarbetsprojekt. Formas beviljade 22 projekt, däribland fem Framtidens forskningsledare. Riksbankens jubileumsfond anslog medel till nitton bidrag, bl.a. ett Pro Futura-bidrag och fyra RJ Sabbatical. Bidrag beviljades även från bl.a. Cancerfonden, Gålöstiftelsen, Hjärnfonden, Ragnar Söderbergs Stiftelse, Skolforskningsinstitutet, SSF och Strålsäkerhetsmyndigheten.

EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020, har beviljat sammanlagt sexton projekt. Inom prioriteringen Spetskompetens beviljade Europeiska forskningsrådet (ERC) fem Starting Grants, ett Consolidator Grant, samt tre Advanced Grants, dessutom anslogs medel inom mobilitetsprogramet Marie Skłodowska-Curie Actions. Inom prioriteringarna Industriellt ledarskap resp. Samhälleliga utmaningar beviljades ett antal projekt. Universitetet deltar även i projekt med visst stöd från EU-kommissionen, huvudsakligen inom miljöforskning. Forskare (flertalet inom området klimat, hav och miljö) har beviljats bidrag även från nordamerikanska finansörer.

Publiceringar

Publicering i tidskrifter, och då särskilt tidskrifter med peer review-granskning, brukar användas som en indikation på hög kvalitet i forskningen. Antal publikationer inom forskningen är också ett viktigt prestationsmått. Fakulteternas möjligheter att publicera forskningsresultat i tidskrifter varierar emellertid.

I tabellen nedan anges det totala antalet vetenskapliga publiceringar för respektive område och fakultet de senaste tre åren.

Område/Fakultet	2017	2016*	2015*
Humanvetenskapliga området	2 421	2 556	2 886
<i>Humanistiska fakulteten</i>	930	1 113	1 378
<i>Juridiska fakulteten</i>	82	121	126
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	1 409	1 322	1 382
Naturvetenskapliga området	2 088	2 037	2 100
Totalt	4 509	4 593	4 986

Tabell 27: Antal vetenskapliga publiceringar per område och fakultet för åren 2015-2017. Redovisningen avser samtliga publiceringar, inklusive populärvetenskapliga.

*Uppgifterna för 2015 och 2016 har uppdaterats sedan årsredovisningen för 2016.

Statistiken för 2017 är inte komplett då samtliga publikationer ännu inte har hunnit registrerats. Dessa siffror kommer att uppdateras i årsredovisningen för 2018. Konstateras kan att inom alla fakulteter har antalet publiceringar minskat mellan 2015 och 2016.

Prestation: kostnad per referegranskad vetenskaplig publikation

Eftersom det är svårt att skilja på publikationer utifrån hur forskningen finansierats inkluderas inte bara kostnaderna för anslags- och bidragsfinansierad forskning utan också kostnaden för avgiftsfinansierad forskning i underlagssumman.

En referegranskad vetenskaplig publikation definieras som:

”artiklar och forskningsöversikter som genomgått granskning av oberoende forskare och som presenterar nya insikter i vetenskaplig form”.

Universitetets publikationer enligt ovanstående definition redovisas för åren 2014-2017 i tabellen nedan. Siffrorna visar antalet publikationer som universitetets lärare och forskare medverkat i, oavsett antalet författare. Publikationerna har således inte fraktioniserats.

Statistiken för 2017 är inte komplett då samtliga publikationer ännu inte har hunnit registrerats. Dessa siffror kommer att uppdateras i årsredovisningen för 2018.

Område/Fakultet	2017	2016*	2015*	2014*
Humanvetenskapliga området	1 126	1 078	1 043	1 032
<i>Humanistiska fakulteten</i>	296	282	284	253
<i>Juridiska fakulteten</i>	16	16	11	14
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	814	780	748	765
Naturvetenskapliga området	1 792	1 728	1 742	1 622
Totalt	2 918	2 806	2 785	2 654

Tabell 28: Totalt antal referegranskade vetenskapliga publikationer (artiklar i tidskrifter) per område och fakultet för åren 2014-2017.

*Siffrorna har uppdaterats sedan årsredovisningen för 2016.

Själva kostnaden per referegranskad publikation har beräknats genom att de årliga kostnaderna för forskning och utbildning på forskarnivå har dividerats med antalet referegranskade publikationer under respektive år. Resultatet redovisas i tabellen nedan. Kostnaden per publikation anges per område och fakultet. Måtten anges per år under den sista fyraårsperioden.

Beräkningarna visar att kostnaderna per publikation är något högre inom det humanvetenskapliga området än inom det naturvetenskapliga, och betydligt högre inom Juridiska och Humanistiska fakulteten än inom de två andra fakulteterna. Detta är naturligt då publiceringsmönstren skiljer sig åt. Framförallt inom naturvetenskap men även samhällsvetenskap är det vanligt med publicering i artikelform, medan publicering i andra former, till exempel monografier är mer vanlig inom humaniora och juridik. Den typen av publikationer räknas inte in i det redovisade måttet.

Område/Fakultet	2017	2016*	2015*	2014*
Humanvetenskapliga området	1 155 957	1 255 736	1 139 113	1 153 174
<i>Humanistiska fakulteten</i>	1 672 104	1 811 057	1 624 360	1 786 280
<i>Juridiska fakulteten</i>	5 941 847	6 510 357	6 004 156	4 976 490
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	874 195	947 179	883 330	873 825
Naturvetenskapliga området	851 923	878 292	913 389	924 419

Tabell 29: Kostnad (kr) per referegranskad publikation (artiklar i tidskrifter) per område och fakultet för åren 2014-2017.

*Siffrorna har uppdaterats sedan årsredovisningen för 2016.

Samverkan med det omgivande samhället

Stockholms universitet är ett samverkande universitet. Samverkan med det omgivande samhället är en integrerad del av både utbildning och forskning och genomskapar all verksamhet. Nedan redovisas organisationen för samverkan och ett urval av de aktiviteter som bedrivits under 2017.

Organisation för samverkan

Stockholms universitet har, som en del av de samlade strategierna för åren 2015 – 2018, fastställt en strategi avseende internationell och nationell samverkan. Enligt den ska internationell samverkan inom forskningen utgöra en grundläggande del av universitetets verksamhet och inom utbildningen ska internationaliseringen öka. Som huvudstadsuniversitet ska en aktiv samverkan bedrivas på bred front i samhället: genom utbildning, forskning och forskningsinformation, som remissinstans, genom utredningar och genom medverkan i medier. Nyttiggörande av resultat och tillvaratagande av studenters och medarbetares innovationer liksom strategiska partnerskap med externa aktörer är viktiga delar av denna breda samverkan.

För att bistå rektor i den strategiska ledningen av universitetets arbete med samverkan finns ett utsett rektorsråd. Rektorsrådet leder bl.a. Samordningsgruppen för samverkan och innovation (SOSI) som utgör ett rådgivande och beredande organ i samverkansfrågor för universitetsledningen. Två ledamöter från respektive område har utsetts av områdesnämnderna och utgör en länk till kärnverksamheten. Under 2017 har respektive område även inrättat en samverkansberedning. Beredningarnas uppdrag utgår från behoven inom respektive område och ska bereda övergripande och strategiskt viktiga samverkansfrågor inför beslut i områdesnämnderna. De har t.ex. i uppdrag att föreslå systematiska åtgärder för att främja utvecklingen av samverkan inom området, verka för att samverkan integreras i områdets kommunikationsarbete samt identifiera prioriterade externa samverkanspartners. Beredningarna har en bred sammansättning med bl.a. studentrepresentanter och inadjungerade representanter på ledningsnivå från Samverkansavdelningen inom universitetsförvaltningen.

Rektor har under slutet av 2017 beslutat att utöka områdenas representation i SOSI till tre representanter från respektive område, varav en ska vara ordföranden i respektive samverkansberedning. Genom detta har strukturen för samverkan inom universitetet ytterligare stärkts och tydliggjorts. Strukturen med ett rektorsråd för samverkan, SOSI och samverkansberedningarna ger en direkt och tydlig koppling mellan universitetets ledning och kärnverksamheten i samverkansfrågor. Strukturen stöds genom Samverkansavdelningen inom universitetsförvaltningen och de lokala samverkanskoordinatorer som är utsedda inom kärnverksamheten. Sedan 2015 har det funnits tolv lokala samverkanskoordinatorer, placerade på institutioner, med uppdrag att på plats bistå i institutioners och centras samverkansarbete.

De lokala samverkanskoordinatorerna ingår i ett nätverk för stöd, erfarenhetsutbyte och samordning med samverkanskoordinatorer inom Samverkansavdelningen. Stödet underlättar institutionsövergripande samverkan och kraftsamling kring särskilda frågor. Samverkansavdelningen stödjer i detta kärnverksamheten t.ex. med att utarbeta rutiner för processledningsstöd vid utveckling av samverkansaktiviteter och med att organisera workshops för samverkansutveckling eller anordnande av samverkansdagar.

Samverkansaktiviteter

Gemensamma samverkansaktiviteter

I början av 2017 färdigställdes kartläggningsrapporten ”Samverkan vid Stockholms universitet”, som beskriver den samverkan som bedrivs vid universitetets institutioner baserad främst på djupintervjuer med en majoritet av prefekterna. Kartläggningen visar att större andelen av institutionerna ägnar sig åt samverkan som bidrar till att utveckla universitetets forskning och utbildning. Ungefär sjuttiofem procent av samverkan sker med offentlig sektor. I rapporten presenterades samverkansarbetet utifrån tre samverkanskategorier: forskning, utbildning och samhällsutveckling med tillhörande underkategorier. Denna begreppsmässiga uppdelning används nu för strategiska överbäganden och beslut inom samverkansområdet över hela Stockholms universitet och har rönt intresse nationellt.

Forskare och lärare erbjuds särskild vägledning i att utveckla samverkan med externa parter och driva samverkansprojekt. Ett trettiotal vägledningstillfällen har genomförts under 2017 varav så gott som samtliga resulterat i stödfinansiering genom så kallade samverkanscheckar. Totalt har Samverkansavdelningen delat ut 38 samverkanscheckar motsvarande ungefär en miljon kronor.

Samverkansavtalen med Stockholms läns landsting (SLL), Pfizer, IBM och Stockholmsmässan har utvecklats och förvaltats, medan avtal med Stockholms stad och Dramaten har utvecklats och väntas bli undertecknade 2018. Inom ramen för avtalet med SLL har tolv gemensamma projekt inletts och man har fattat beslut om utlysning av förstudiemedel för gemensamma projektansökningar. Inom ramen för avtalet med Pfizer har ett nytt initiativ inletts med omvänt mentorskap där studenter är mentorer åt ledningspersonal.

Universitetsstyrelsen har avsatt riktade medel för 2017 och 2018 för en insats inom området integration och migration. Samverkansavdelningen startade t.ex. under året ett erfarenhetsutbyte mellan svenska lärosäten gällande förberedande insatser för nyanlända akademiker. Idéerna från dessa erfarenhetsutbyten ligger i linje med aktuella förslag från Arbetsgruppen för flyktingfrågor vid SUHF, om att underlätta för nyanlända och asylsökande att ta del av högre utbildning och akademisk verksamhet.

Öppna arrangemang, mediekontakter, forskare i samhällsdebatten, etc

Stockholms universitet arrangerar varje år ett tjugotal centralt organiserade öppna föreläsningar tillsammans med utvalda samarbetspartners. Under 2017 samverkade Stockholms universitet bland annat med Stockholms stadsbibliotek under rubriken Vetenskap för vetgiriga, med Nordiska museet, Kungliga Operan och Tensta konsthall.

Totalt deltog 21 forskare från 16 institutioner i föreläsningarna, som drog drygt 2 000 besökare till evenemangen på plats. Många av de öppna föreläsningarna direktsändes även på su.se/play och spreds i efterhand via sociala medier för att nå en bredare publik. Under 2017 marknadsfördes evenemangen också genom korta filminslag (trailers) som genomgående fick stor spridning och uppmärksamhet i sociala medier.

Universitetet är en av medarrangörerna i ForskarFredag som i år genomfördes på AlbaNova. Förutom olika shower, forskardialoger, utställningar och Forskar Grand Prix som främst vänder sig till skolelever, erbjöds ett kvällsprogram öppet för alla.

Det återkommande evenemanget Forskardagarna som främst riktar sig till gymnasieelever i Stockholm, men som även är öppet för allmänheten, drog mer än 3 000 besö-

sig. Förutom utställning, mingel, panelsamtal och fyra institutionsaktiviteter fick besökarna en kortare konstvisning i Aula Magna. De kunde också anmäla intresse för en längre konstvisning av Spökslottet och Frescati. Över 150 personer nappade på erbjudandet, och platserna till visningarna hösten 2017 tog snabbt slut.

Korta vägen

Arbetsmarknadsutbildningen Korta vägen som utförs på uppdrag av Arbetsförmedlingen har fortsatt att etablera samarbeten med företag och organisationer för att säkra praktikplatser åt projektets deltagare. Under året har ungefär tvåhundra nyanlända akademiker erbjudits plats i Korta vägen och mer än nittio procent av dessa har erbjudits kvalificerad praktik. Uppföljande utvärderingar några månader efter Korta vägen efter genomgången insats visar att mer än hälften av deltagarna då har kvalificerat arbete inom sitt utbildningsområde.

Samverkansaktiviteter vid områden och institutioner

En stor del av Stockholms universitets samverkan sker vid universitetets institutioner. Deras samarbete med det omgivande samhället är både brett och omfattande och sker regelbundet i flera former, och brukar delas in i tre kategorier, nämligen forskningssamverkan, utbildningssamverkan samt samverkan för samhällsutveckling.

En vanlig form av forskningssamverkan är forskningsprojekt som sker i samverkan med företag, kommuner eller organisationer. Ett exempel på ett sådant projekt är ”iWater – Water Monitoring Networks” vars mål är att utveckla och installera ett molnbaserat analysystem för övervakning av vattenkvalitet i Mälaren med hjälp av uppkopplade sensorer, i samverkan med Ericsson, ABB och Stockholms stad. Ytterligare ett exempel är ett forskningsprojekt i samverkan med socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen i Stockholms stad med syfte att nå en ökad förståelse kring orsakerna till psykisk ohälsa bland elever vid olika typer av skolor.

En annan typ av forskningssamverkan är forskningsinfrastruktur och delade faciliteter som även nyttjas av andra än Stockholms universitet. Fältstationerna Askölaboratoriet, Tarfala och Tovetorp är några exempel på detta.

Samverkansformer som är direkt integrerade i själva utbildningarna är olika typer av praktik för studenterna samt examensarbeten som har en direkt koppling till det omgivande samhället. Denna typ av verksamhet är särskilt omfattande inom universitetets professionsutbildningar, till exempel de olika lärarutbildningarna, juristprogrammet och socionomprogrammet, men förekommer även inom andra utbildningar.

Ytterligare ett exempel på utbildningssamverkan är ett uppdrag från Arbetsförmedlingen kallat ”Snabbspåret”. Syftet är att få nyanlända med lärarexamen och lärarefarenhet att snabbare kunna etablera sig som lärare i Sverige, och det är upplagt som en 26 veckor lång utbildning som varvar teori med arbetsplatsförlagt lärande.

En lång rad särskilda aktiviteter med samverkansinriktning, till exempel öppna seminarier, forskardagar och besöksdagar, bedrivs ute på universitetets områden och institutioner. Ett exempel är det naturvetenskapliga området årligen återkommande evenemang ”Den levande frågelådan”, där ett par tusen elever från årskurs fem i Stockholmsregionen samlas i Aula Magna och har möjlighet att ställa frågor till en panel av forskare.

Utmärkande för Stockholms universitet som huvudstadsuniversitet är att ett stort antal medarbetare är verksamma som experter eller har uppdrag i olika styrelser, vetenskapliga råd, stiftelser, etc. Inte minst bland ledamöterna i Kungliga Vet-

skapsakademiens olika kommittéer och utskott är representationen från Stockholms universitet hög.

Universitetets lärare och forskare anlitas också ofta som expertstöd, till exempel som ledamöter i kommittéer/statliga utredningar, och universitetet fungerar ofta som remissinstans för olika typer av utredningar. Det sistnämnda förekommer vid alla universitetets fakulteter men är särskilt utmärkande för Juridiska fakulteten. Omvänt är det också vanligt att universitetets institutioner anlitar externa experter som gästprofessorer, affilierade forskare, gästlärare, etc. Det rör sig ofta om företrädare för arbetslivet som med sina erfarenheter kan bidra till forskning och/eller undervisning.

Forskare vid Stockholms universitet förekommer ofta i massmedier, såväl i kommentarer och analyser av aktuella händelser i nyhetsmedier som i program med mer populärvetenskaplig profil. Även podcastsändningar har blivit ett intressant verktyg för att delta i det offentliga samtalet. Inom det humanvetenskapliga området driver forskare exempelvis Bildningspodden och Juridikpodden. Universitetets medverkan i Expertsvar (som drivs av Vetenskapsrådet) är något som underlättar kontakten mellan journalister och forskare.

Flera arbetsmarknadsdagar har under året anordnats vid universitetet, såväl inom det naturvetenskapliga som det humanvetenskapliga området. Ofta är dessa dagar ett samarrangemang mellan universitetsenheter och ämnesråd eller fakultetsföreningar. Arbetsmarknadsdagarna är i de flesta fall årligen återkommande evenemang dit arbetsgivare och studenter bjuds in, och arbetsgivarna är inte sällan representerade av alumner från universitetet.

En stor del av samverkansarbetet vid universitetet vänder sig till skolorna i regionen, både för att informera om de utbildningar som finns men även för att ge föreläsningar och erbjuda möjlighet till studiebesök. Ett exempel är det naturvetenskapliga området som tillsammans med Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms stad finansierar verksamheten vid Vetenskapens hus, som främst riktar sig till elever i årskurs 7-9. Området finansierar även den årligen arrangerade Forskarskolan som riktar sig till gymnasieelever i årskurs 2.

Samverkan gemensamt i all utbildning

Prestation: Adjungerade lärare, antal och helårsekvivalenter

Många utbildningar inom universitets- och högskolesektorn behöver lärare vars huvudsakliga verksamhet ligger utanför sektorn, i syfte att tillföra kompetens som normalt inte finns i den ordinarie verksamheten. De adjungerade lärarna underlättar samarbetet med samhället utanför universitetet.

Område/Fakultet	Adjungerad professor		Övriga adjungerade lärare	
	Individer	Helårsekv.	Individer	Helårsekv.
Humanvetenskapliga området	2	0,5	47	17,0
<i>Humanistiska fakulteten</i>	-	-	20	8,0
<i>Juridiska fakulteten</i>	2	0,5	2	0,2
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	-	-	25	8,8
Naturvetenskapliga fakulteten	3,00	0,8	5	1,4
Totalt	5	1,3	52	18,4

Tabell 30: Antal adjungerade lärare per område och fakultet för år 2017 redovisat i genomsnittligt antal individer och i helårsekvivalenter.

Samverkan i utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Prestation: Antal studenter som genomfört verksamhetsförlagd utbildning

Läroutbildningen är en akademisk yrkesutbildning. Det innebär att den har en tydlig yrkesförankring där de campusförlagda studierna varvas med studier förlagda i förskola, grundskola eller gymnasium. Samverkan med regionens kommuner sker kontinuerligt genom läroutbildningens verksamhetsförlagda del.

Antalet studenter som har genomfört verksamhetsförlagd utbildning inom läroutbildningen under 2017 är 3 726 individer. Sammantaget motsvarar det 539 helårsstudenter.

Prestation: Antal studenter som genomfört extern praktik

Det är viktigt att universitetet arbetar för att förbättra kontakterna med det övriga samhället. Universitetet bedriver ett aktivt arbete i syfte att förbättra studenternas etableringsmöjligheter genom att redan under studenternas utbildningstid på olika sätt öka deras kontaktytor med näringslivet och den offentliga sektorn.

Område/Fakultet	Antal studenter
Humanvetenskapliga området	905
<i>Humanistiska fakulteten</i>	243
<i>Juridiska fakulteten</i>	0
<i>Samhällsvetenskapliga fakulteten</i>	662
Naturvetenskapliga området	74
Totalt	979

Tabell 31: Antal studenter som genomfört extern praktik per område och fakultet för år 2017.

Samverkan i utbildning på forskarnivå

Prestation: Antal företagsdoktorander

Begreppet företagsdoktorander avser doktorander som bedriver sin forskarutbildning inom en anställning i näringsliv eller offentlig sektor. Någon del av studiefinansieringen finansieras av arbetsgivaren, som kan vara såväl privat som offentlig. Till kategorin räknas exempelvis de lärare verksamma i kommunala skolor som antagits till forskarutbildning i samverkan mellan universitetet och kommuner i regionen. Under 2017 hade universitetet 39 företagsdoktorander, 14 kvinnor och 25 män.

Samverkan - innovation

Innovationskontorets (IK) uppdrag är att tillgängliggöra och nyttiggöra forskningsbaserad kunskap genererad vid universitetet. Verksamheten utgörs av en basverksamhet av tidig innovations- och affärsrådgivning, kombinerat med utbildnings- och inspirationsaktiviteter. Innovationskontorets verksamhet finansieras med särskilda statliga medel som under 2017 uppgick till 5.9 miljoner kronor. Medlen har framför allt använts till drift, men också för innovationsstödjande insatser.

Innovationskontoret har engagerat sig i flera olika aktiviteter för att uppmuntra till innovation. Samarbetet med Venture Cup har utvecklats under året med ambitionen att effektivare nå ut till studenter, bland annat genom inspirationsseminarier och genomföranden av SU ICT Innovation Challenge och Business Model Cup. Under 2017 har IK dessutom genomfört en högskolekurs motsvarande två hp i samarbete med Patent- och registreringsverket riktade till doktorander i syfte att öka kunskapen om immaterialrätt, entreprenörskap och innovation. Trettiotvå doktorander genomförde kursen. Mentor4Research är ett mentorskapsprogram som genomförs tillsammans med Ingenjörsvetenskapsakademien och som syftar till att öka samarbetet mellan forskare och näringslivet. Inom ramen för programmet genomfördes sju mentorskapsinsatser vid Stockholms universitet.

Innovationskontoret har under året fördelat 2,45 miljoner kronor VFT-medel (verifiering för tillväxt) från Vinnova. Medlen har använts för verifieringar av ett 30-tal forskningsbaserade innovationsprojekt, exempelvis genom marknadsundersökningar och patentutredningar. Tolv av projekten drivs av forskare från det humanvetenskapliga ämnesområdet och arton från det naturvetenskapliga ämnesområdet.

I årsredovisningen ska även några flödestal redovisas, se tabell nedan.

	Antal
Idéer som inkommit till Innovationskontoret för rådgivning*	105 (från sammanlagt 125 idébärare varav 29 forskare och 64 studenter)
Idéer som fått verifieringsstöd**	26
Idéer som vidarebefordrats till SU Holding AB	2

Tabell 32: Flödestal idéer inom Innovationskontoret 2017

* Idéer definieras som Innovationskontorets inflöde där en eller flera idébärare under ett strukturerat första möte presenterar ett innovationsprojekt som har en möjlig potential att nyttiggöras.

** Med verifiering avses ett projekt där en potentiell affärsidé utreds vidare för att säkerställa och verifiera kommersiella förutsättningar och möjlighet till nyttiggörande.

Uppdragsutbildning och uppdragsforskning

En viktig del av universitetets samverkansarbete utgörs av uppdragsutbildning och uppdragsforskning. Genom dessa får universitetet möjlighet att direkt bidra till det omgivande samhället. På utbildningssidan har intäkterna för uppdragsutbildning under några år svarat för ca 5% av de totala intäkterna, och på forskningssidan har uppdragsforskning svarat för ca 3%.

De mest framträdande områdena inom uppdragsutbildningarna är kompletterande utbildning av lärare (VAL, ULV och Lärarlyftet II), Rektorsprogrammet och särskilda satsningar inom t.ex. matematikområdet. Skolverket är därför den i särklass största uppdragsgivaren vad gäller uppdragsutbildning.

Samtliga fakulteter utför uppdragsforskning för en rad olika externa aktörer (företag, organisationer, kommuner, m.m.). Även på uppdragsforskningssidan är Skolverket den största uppdragsgivaren, men även andra myndigheter som SIDA och Trafikverket är stora uppdragsgivare.

Omfattningen av universitetets uppdragsutbildning och uppdragsforskning redovisas i avsnittet Ekonomiskt resultat, tabell 41 och 46.

Såväl antalet helårsstudenter som helårsprestationer för dem som deltar i uppdragsutbildning har minskat jämfört med 2016. Helårsprestationerna har minskat något mer än helårsstudenterna, och prestationsgraden är därför lägre än 2016.

	2017	2016	2015
Helårsstudenter	895	978	917
Helårsprestationer	685	769	704

Tabell 33: Antal helårsstudenter och helårsprestationer 2015-2017 i poänggivande uppdragsutbildning.

Gemensamt för verksamhetsgrenarna

Hållbar utveckling och miljöarbete

Stockholms universitet strävar efter att vara ledande i utbildning och forskning om miljö och hållbar utveckling. Detta återspeglas bland annat i den internationella rankingen (QS World University Rankings och Times Higher Education) inom miljövetenskap. Universitetet strävar också efter att minska verksamhetens negativa miljöeffekter genom systematiskt arbete.

Enligt högskolelagen 1 kap. 5 § ska högskolorna i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Inom utbildning finns inslag av hållbar utveckling inom många kurser och program. Under 2017 fortsatte universitetet arbetet med att hitta en metod för att kvalitetssäkra inslag av hållbarhetsperspektivet i utbildningsprogram där det är tillämpligt. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) gjorde under 2017 en tematisk utvärdering av hållbar utveckling inom utbildningarna vid landets lärosäten. Av de 47 lärosäten som utvärderades var Stockholms universitet en av de 35 som fick det samlade omdömet ”i behov av utveckling”. Tydligt i i UKÄs utvärdering är dock att Stockholms universitet har ett både brett och stort utbud av utbildningar inom området.

Universitetet har flera profilområden inom forskningen där miljö och hållbar utveckling har en central roll, exempelvis klimat, hav och miljö, ekonomi och miljö, välfärd och demokrati, transnationalitet och migration samt barns villkor och rättigheter. Även inom andra profilområden ingår aspekter om miljö och hållbar utveckling. Att utveckla forskningen i dessa frågor är en uttalad ambition vid Stockholms universitet.

Arbete med hållbar utveckling finns numera med i övergripande strategidokument för universitetet centralt och på områdesnivå.

Universitetet är miljöcertifierat enligt miljöledningsstandarderna ISO 14001 och EMAS. Under 2017 har universitetet utvecklat och förbättrat det systematiska miljöarbetet. I maj genomgick universitetet en omcertifiering enligt kraven i ISO 14001:2015 och godkändes. Universitetet har under året bland annat påbörjat arbete med att säkerställa att miljöhänsyn tas i nödvändiga processer för att uppnå avsett resultat med miljöarbetet. Vidare har universitetet samarbetat i frågor om matsvinn, energieffektivisering och avfallshantering med externa intressenter.

Som ett stöd i det lokala miljöarbetet utfördes flera interna miljörevisioner på institutioner (motsvarande), vilket ska bidra till förbättringar.

Lika rättigheter och möjligheter, jämställdhet och breddad rekrytering

Stockholms universitet ska vara ett jämlikt och jämställt universitet där alla studenter och anställda behandlas likvärdigt och på ett respektfullt sätt. Vårt förhållningssätt ska präglas av respekt för varandras olikheter och åsikter. Universitetet ska erbjuda alla studenter en kreativ studie- och forskningsmiljö och medarbetare goda arbetsförhållanden. Oavsett etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder ska medarbetare, studenter och sökande bemötas med respekt och värdighet. Universitetet accepterar inte diskriminering eller trakasserier som har samband med någon av ovanstående kategorier eller sexuella trakasserier.

Nedan redovisas den rådande könsfördelningen bland olika kategorier av studenter. Inga större förändringar har skett avseende könsfördelningen under de senaste åren bland studenterna. På grundnivå och avancerad nivå har båda vetenskapsområdena en övervikt av kvinnor, även om andelen kvinnor är betydligt högre inom det humanvetenskapliga området. På forskarnivå är det dock en majoritet män inom det naturvetenskapliga området.

Utbildningsnivå	2017		2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Grundnivå	63	37	63	37	62	38
Avancerad nivå	63	37	63	37	64	36
Forskarnivå	50	50	50	50	50	50

Tabell 34: Andel kvinnor och män i procent bland studenter på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå 2015-2017.

Nedan redovisas den rådande könsfördelningen bland olika kategorier av anställda. Inte heller här har några större förändringar skett jämfört med tidigare år. En viss obalans råder inom vissa yrkesgrupper, men universitetet arbetar aktivt på olika sätt för att motverka detta vid nyrekryteringar.

Yrkesgrupp	2017		2016*		2015*	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Forskarass./ Bitr. lektor	46	54	48	52	56	44
Adjunkt	65	35	68	32	68	32
Lektor	50	50	51	49	50	50
Professor	30	70	30	70	29	71
Administrativ personal	65	35	64	36	64	36

Tabell 35: Andel kvinnor och män i procent bland lärare och administratörer (årsarbetare) 2015-2017.

* Siffrorna uppdaterade sedan årsredovisningen för 2016.

Arbete för jämlikhet och jämställdhet

Till grund för universitetets arbete med lika rättigheter och möjligheter ligger de policyer och handlingsplaner som har fastställts av universitetsstyrelsen och rektor. Det förebyggande arbete som ska ske för att motverka diskriminering och främja studenters lika rättigheter och möjligheter beskrivs i Stockholms universitets plan för lika rättigheter och möjligheter. De åtgärder som ska främja lika rättigheter och möjligheter för anställda beskrivs i universitetets jämlikhets- och jämställdhetsplan.

Rektor och universitetsstyrelsen har det yttersta ansvaret för universitetets arbete för lika rättigheter och möjligheter. För bland annat beredning av policyer och universitetsövergripande handlingsplaner har rektor inrättat Rådet för arbetsmiljö och lika villkor (RALV). Prefekter (motsvarande) har ansvar för den operativa hanteringen av frågorna vid institutioner/enheter. Personalavdelningen stödjer chefer och institutioner i deras arbete med frågor om lika rättigheter och möjligheter som rör universitetet som arbetsgivare. Studentavdelningen arbetar med frågor om lika rättigheter och möjligheter riktat till universitetets studenter och stödjer institutioner i detta arbete.

Universitetet har genom Studentavdelningen under året gjort löpande diskrimineringsutredningar i enlighet med diskrimineringslagen. Arbetet fokuserar på att främja jämlikhet och allas likhet inför lagen genom att utreda fall där studenter känner sig

trakasserade och/eller diskriminerade. Studentavdelningen har även funnits till hands för att besvara frågor om trakasserier och diskriminering, vad diskrimineringsutredning innebär och dylikt, ställda av universitetets alla parter.

Stockholms universitet deltog under 2017 års Pridefestival med medverkan i fyra seminarier. Seminarierna behandlade forskningsfrågor med hbtq-vinklar och studentperspektiv. Under året har även Genusakademin arrangerat workshops och Queerseminariet har anordnat seminarier som är relevanta för arbetet med lika rättigheter och möjligheter.

Arbete med breddat deltagande

I enlighet med universitetets Plan för lika rättigheter och möjligheter genomfördes våren 2017 en kartläggning av den nyantagna studentpopulationen vid universitetet åren 2010-14, med avseende på föräldrarnas utbildningsbakgrund och utländsk bakgrund. Kartläggningen är ett viktigt stöd i arbetet att identifiera åtgärder för breddad rekrytering och breddat deltagande eftersom den bland annat visar representativiteten vid Stockholms universitet i jämförelse med befolkningen i Sverige respektive Stockholms län.

Stockholms universitet har, i åtgärdsplan för 2017–2018, beslutat att utarbeta en strategi för breddad rekrytering. Som ett led i det arbetet har Rådet för arbetsmiljö och lika villkor (RALV) uppdragit åt Arbetsgruppen för breddad rekrytering att presentera en rapport med förslag på innehåll och process för framtagandet av Stockholms universitets strategi för breddad rekrytering.

I april 2017 arrangerades konferensen ”Nya idéer för tillträde till högskolan”. Konferensen uppmärksammade det betänkande som tillträdesutredningen *Ett öppnare och enklare system för tillträde till högskoleutbildning på grundnivå* presenterade i mitten av mars och delade erfarenheter kring alternativa urval.

Jämställdhetsintegrering

Universitet och högskolor ska ta fram en plan för hur lärosätet avser att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen (skr. 2016/17:10), t.ex. i fråga om lika möjligheter till karriärvägar, könsbundna studieval och genomströmning. Planen ska innehålla utvecklingsbehov, mål och aktiviteter som lärosätet avser att vidta under 2017-2019. Vidare ska planen beskriva på vilket sätt jämställdhet ska integreras och bli en del av lärosätets ordinarie verksamhet, exempelvis i lärosätets styrprocesser. Planen ska vara upprättad senast den 15 maj 2017 och varje universitet och högskola ska redovisa åtgärder och resultat utifrån planen i sina årsredovisningar för 2017-2019.

Under året har en arbetsgrupp, med prorektor som ordförande, arbetat med regeringsuppdraget om jämställdhetsintegrering. Ledamöterna kommer dels från universitetets två vetenskapsområden, dels från olika förvaltningsavdelningar. Dessutom finns en arbetstagarrepresentant, en studentrepresentant och en doktorandrepresentant i gruppen. Arbetsgruppens inledande uppdrag var att ta fram den handlingsplan som rektor fastställde den 15 maj 2017. Universitetet har valt att arbeta med följande prioriterade områden i syfte att jämställdhetsintegrera verksamheten: Organisation och ledarskap; Berednings- och beslutsprocesser samt besluts- och delegationsordningar; Forskning och Utbildning. Till de olika områdena hör sammanlagt 23 stycken aktiviteter vilka

universitetet bedömer som nödvändiga för att nå målen. Flera av aktiviteterna har direkt koppling till Stockholms universitets tidigare beslutade åtgärdsplan 2017–2018. Aktiviteterna i handlingsplanen är av olika karaktär, t.ex. finns det aktiviteter som rör kartläggning när bedömningen är att universitetet saknar tillräcklig kunskap inom det utpekade området. Andra aktiviteter handlar om att synliggöra olika maktförhållanden eller att följa upp berednings- och beslutsprocesser. Slutligen är vissa aktiviteter, där tillräcklig kunskap finns, mer åtgärdsinriktade. Gemensamt för alla aktiviteter är en strävan att öka transparensen inom olika berednings- och beslutsprocesser samt att öka genusmedvetenheten för både personal och studenter. Varje aktivitet har en huvudansvarig funktion eller avdelning.

Arbetsgruppens fortsatta uppdrag är att fram till och med 2019 initiera och följa upp aktiviteterna i handlingsplanen samt vidta åtgärder i de fall genomförda kartläggningar visar att det finns behov.

Under hösten har universitetets två samordnare för uppdraget träffat de som ansvarar för de olika aktiviteterna, i syfte att följa upp hur aktiviteten hanteras och när åtgärder planeras genomföras. De ansvariga har fått inkomma med aktivitetsplaner till arbetsgruppen. Under hösten har arbetsgruppen gått igenom ungefär hälften av aktivitetsplanerna och lämnat återkoppling till de som ansvarar för aktiviteterna. Under året har tre av aktiviteterna slutförts och sex har påbörjats. Arbetet med jämställdhetsintegrering har även viktiga synergieffekter vad gäller universitetets arbete med utbildnings- och forskningskvalitet.

Studenthälsovård och studievägledning

Studenthälsovården vid Stockholms universitet bedrivs inom Studentavdelningen. Tolv andra lärosäten i Stockholm har dessutom slutit överenskommelse/avtal om studenthälsovård med Stockholms universitet. Studenthälsan arbetar främst med förebyggande vård i form av medicinsk och psykologisk rådgivning. Under 2017 har antalet besök av internationella studenter ökat något och utgör en majoritet vid den medicinska drop-in mottagningen. Bland det utåtriktade arbetet kan särskilt nämnas stresshanteringskurser för studenter samt utbildning av serveringspersonal vid studentpubar/evenemang där alkohol serveras.

Allmän studie- och karriärvägledning erbjuds i form av enskilda samtal, genom mottagning, telefon och e-post samt genom sociala medier. Vid sidan om den allmänna vägledningen sker även mer ämnes-/områdesspecifik vägledning vid universitetets institutioner. Vägledningen bidrar till att underlätta för presumtiva och befintliga studenter och doktorander att fatta beslut som har med studie- och karriärval att göra. Studie- och karriärvägledarna bidrar även med studieinformation i samband med till exempel utbildningsmässor och studiebesök.

Studenter vid Stockholms universitet erbjuds karriärseminarier i syfte att inspirera, visa på strategier att hantera sin karriär samt som stöd i att söka arbete såväl under som efter studierna. Under hösten 2017 var hälften av seminarierna på engelska. Av stor vikt är att på olika sätt underlätta för arbetsgivare och studenter att komma i kontakt med varandra. Det sker bland annat genom att möjliggöra för arbetsgivare att informera och rekrytera på plats vid Stockholms universitet. Karriärportalen MyCareer används för att främja kontakten mellan studenter och potentiella arbetsgivare. Det gäller till exempel annonsering av lediga arbeten, praktikplatser, examensarbeten samt annonsering av event.

Studentavdelningen har under året tillhandahållit särskilt riktad vägledning i lärarle-gitimationsfrågor, för ämneslärarstudenter i samarbete med andra högskolor i Stockholm och för studenter som vill kombinera elitidrott med studier.

Internationalisering

Internationalisering är viktigt för Stockholms universitet vilket bland annat framgår i ”Strategier för Stockholms universitet 2015-2018”. Forskning är i sig väldigt internationell utan att det vidtas några organisatoriska åtgärder. För utbildning på grundnivå och avancerad nivå handlar det bland annat om ett utökat studentutbyte.

Universitetet har ca 1 100 aktiva avtal med universitet i 56 länder och många institutioner är aktiva när det gäller olika internationella samarbeten. Internationella studenter är ett viktigt inslag i internationaliseringen av universitetets utbildningar. Studenterna bidrar till att förstärka utbildningens kvalitet genom att tillföra perspektiv och erfarenheter från internationella undervisningsmiljöer och kulturer. Även inresande lärare och forskare är viktiga för internationaliseringen. I universitetets ca 60 centrala samarbets-/utbytesavtal ingår främst studentutbyte men i flera av avtalen ingår också möjligheten till lärarutbyte och i några ingår gästforskarutbyte med finansiering. Under 2017 har det liksom tidigare år varit obalans i gästforskarutbytet och det är fler inresande än utresande gästforskare inom dessa avtal.

Universitetet arbetar på flera sätt med att marknadsföra Stockholms universitet för internationella studenter, och genomförde under 2017 studentrekryteringsaktiviteter i Storbritannien, Indien, USA, Kina och Indonesien. Internationella alumner har betydelse för rekryteringen av internationella studenter och i samband med utbildningsmässor utomlands har det även ordnats alumnaktiviteter. Parallellt sker marknadsföringsinsatser också i digitala kanaler.

Stödet till institutionernas internationella utbyteskoordinatorer i deras arbete med studentmobilitet och internationellt samarbete sker genom informations- och nätverksmöten, personliga kontakter, samt e-postutskick. Under 2017 har även ett antal aktiviteter genomförts för att fira att Erasmusprogrammet fyller 30 år och för att inspirera studenter att åka på studentutbyte. Under året har sex utbytesambassadörer rekryterats, som har bidragit till att sprida information om möjligheter till utbyten genom att delta i informationsmöten och vid informationsbord på olika platser på campus.

Studentutbyte

Under 2017 har såväl det totala antalet utresande som inresande utbytesstudenter ökat jämfört med 2016. Ett antal aktiviteter har genomförts för att fira att Erasmusprogrammet fyller 30 år och för att inspirera studenter att åka på studentutbyte. Inför 2017 har sex utbytesambassadörer rekryterats. De har bidragit till att sprida information om möjligheter till utbyten genom att delta i informationsmöten och vid informationsbord på olika platser på campus.

Nedan redovisas hur studentutbytet har sett ut under den senaste treårsperioden:

Område/Fakultet	Antal	
	in	ut
Humanvetenskapliga omr.		
2017	1 320	766
2016*	1 249	731
2015	1 234	694
<i>Humanistisk</i>		
2017	307	118
2016*	290	102
2015	298	115
<i>Juridisk</i>		
2017	174	171
2016	154	162
2015	145	172
<i>Samhällsvetenskaplig</i>		
2017	839	477
2016*	805	467
2015	791	407
Naturvetenskapliga omr.		
2017	250	30
2016*	238	30
2015	212	18

Tabell 36: In- och utresande studenter (individer) i utbytesprogram, per område och fakultet, 2015-2017. *Siffrorna uppdaterade sedan årsredovisningen för 2016.

Utbytesstudenter som inte är knutna till en viss fakultet finns inte med i tabellen ovan.

Utbytesprogram	2017	2016*	2015*
Erasmus			
Inresande	981	968	968
Utresande	361	363	362
Nordplus			
Inresande	95	96	86
Utresande	9	12	27
Övrigt			
Inresande	495	428	410
Utresande	426	405	338
Totalt inresande	1 571	1 492	1 464
Totalt utresande	796	780	727

Tabell 37: Studerande (individer) i utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom olika utbytesprogram 2015-2017. *Siffrorna uppdaterade sedan årsredovisningen för 2016.

Som framgår av tabellerna ovan är det obalans mellan inresande och utresande studenter, vilket gäller för båda områdena och oavsett utbytesprogram. På fakultetsnivå är Juridiska fakulteten ett undantag där balansen har varit ganska god och där man under ett par av de tre senaste åren till och med haft något fler utresande än inresande. Totalt inom det humanvetenskapliga området har det sedan 2015 i snitt kommit knappt 1 300 inresande studenter per år medan utresande studenter i snitt varit en bit över 700. Störst är obalansen inom det naturvetenskapliga området där det varit runt åtta gånger fler inresande än utresande studenter.

Andelen kvinnor är relativt oförändrad mellan åren. För inresande studenter har andelen kvinnor pendlat kring 60 %, medan den för utresande studenter varit några procentenheter högre.

Bedömning av reell kompetens

Alla som har behov av att få sin reella kompetens bedömd för högskoleutbildning bör kunna erbjudas den möjligheten. Universitet och högskolor ska under perioden 2016-2018 utveckla sitt arbete med bedömning av reell kompetens och i årsredovisningen redogöra för hur arbetet med bedömning av reell kompetens utvecklas. Redovisningen ska också innefatta hur lärosätet har bidragit till Universitets- och högskolerådets arbete inom ramen för det nämnda uppdraget

Stockholms universitet satte i januari 2017 igång ett projekt med mål att ta fram, beskriva och implementera processer för hantering av reell kompetensärenden vid såväl tillträde som tillgodoräknande vid Stockholms universitet, och i maj 2017 anställdes en projektledare. Projektet löper till och med december 2018 och omfattar en kartläggning av nuläget, utveckling och beskrivning av processer, informationsarbete samt omvärldsbevakning och samarbete med berörda aktörer inom och utanför Stockholms universitet.

En enkätundersökning som skickats ut till institutionerna har hittills visat att förhållandevis få reell kompetensärenden förekommer vid tillgodoräknande. Utifrån detta har ett arbete påbörjats för att öka kunskapen kring frågor om reell kompetens och validering bland de anställda, genom informationsinsatser och pilotarbete med enskilda ärenden.

För antagningsarbete finns sedan tidigare handläggare som aktivt arbetar med bedömningar av de ansökningar som inkommer där reell kompetens åberopas. Denna grupp har arbetat med att analysera sitt arbete och identifiera vilka delar av processen som fortsatt behöver utvecklas och förbättras.

I maj anordnades en universitetsintern konferens på temat reell kompetens, där inbjudna representanter från såväl Universitets- och högskolerådet (UHR) som Valideringsdelegationen deltog. Inom projektet har också ett internt nätverk börjat ta form och samarbete sker med företrädare för Stockholms universitets arbetsgrupp för breddad rekrytering och breddat deltagande samt representanter för olika projekt inom lärosätet som arbetat med reell kompetens och validering.

Stockholms universitet har under 2017 deltagit i nationella och internationella konferenser på temat reell kompetens och validering, anordnade av bl. a UHR och Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). Universitetet deltar även fortsatt i det nationella nätverket för validering och har inlett ett lokalt samarbete på temat reell kompetens med flera lärosäten i regionen.

Stockholms universitet är sedan i augusti delaktigt i två delprojekt i det av UHR samordnade nationella arbetet för en varaktig struktur och ett samarbete kring bedömning av reell kompetens. De två delprojekten är *Riktlinjer, organisation och roller* samt *Validering av utländsk slutförd akademisk utbildning*, där fullständig utbildningsdokumentation saknas. Stockholms universitet deltar därmed på nära håll i det nationella arbetet på området och kan på så sätt anpassa utvecklingen av egna processer till en nationellt framtagna struktur. Utöver detta följer projektet med i frågan om systemstöd för reell kompetensärenden på lärosätena genom deltagande i förvaltningsrådet för UHR:s ärendesystem Valda. En plan för framtida uppföljning av reell kompetensärenden tar också hänsyn till Universitetskanslersämbetets uppdrag på området.

Kvalitetsarbete

Under året har det interna kvalitetsarbetet inom Rektors beredning för utbildningsutvärdering och system för kvalitetssäkring (Rebus) fortsatt. Mot slutet av året gick ett förslag på nya kvalitetssäkrande aktiviteter för utbildning på alla nivåer ut på internremiss, med sikte på att rektor ska kunna fatta beslut i början av 2018. När detta sker kommer flera av aktiviteterna i det framväxande kvalitetssystemet att pilottestas under 2018 och 2019, och systemet planeras vara fullt implementerat 2020.

Under 2017 initierades även en uppföljning av rektors tidigare utlysningar av särskilda medel för kvalitetsutveckling av utbildning. Arbetet fortsätter under 2018, och kommer bland annat att diskuteras vid universitetets särskilda lärarkonferens som anordnas vartannat år.

Arbetet med att integrera lärarutbildningarna i den befintliga beslutsstrukturen för utbildning, och att vidareutveckla kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan, har fortsatt under året. De programråd som tillsattes 2016 har under året påbörjat egeninitierade granskningar av de olika lärarprogrammen, i syfte att identifiera problem och utvecklingsområden. Samtidigt har en arbetsgrupp, med utgångspunkt från en extern utredning av universitetets försöksverksamhet med övningsskolor, arbetat för att ta fram förslag på hur universitetets verksamhetsförlagda utbildning ska organiseras framöver.

Universitetet har även fortsatt att analysera genomströmning på samtliga utbildningsnivåer och i två rapporter jämfört de egna resultaten med andra större universitet. Rektor fattade under året också beslut om de indikatorer för utbildning som universitetet ska följa de närmaste åren. Dessutom beslutades att en specifik indikatorrapport ska tas fram som gäller genomströmning och kön, inom ramen för den handlingsplan för jämställdhetsintegrering som beslutades under 2017. Uppföljning av handlingsplanen påbörjades under hösten och kommer att fortsätta löpande under de närmaste åren.

Högskolepedagogisk utbildning

Från och med 2015 krävs högskolepedagogisk utbildning motsvarande tio veckor för befordran till professor. För anställning som adjunkt, lektor eller professor är sådan utbildning meriterande. Den som anställs som lärare och saknar högskolepedagogisk utbildning om minst 15 högskolepoäng ska genomgå sådan utbildning under de två första åren av anställningen. Varje doktorand ska ha minst en handledare som har genomgått forskarhandledningsutbildning, och undervisande doktorander ska själva ha genomgått grundläggande högskolepedagogisk utbildning.

Centrum för universitetslärarutbildning (CeUL) är den enhet på Stockholms universitet som ger kompetensutvecklande utbildningar inom pedagogik och ämnesdidaktik för universitetets lärare, undervisande doktorander och handledare inom forskarutbildningen. CeUL inrättades 1 juli 2014 och är administrativt placerat vid Institutionen för pedagogik och didaktik. Till centrat knyts även lärare och forskare vid Institutionen för data- och systemvetenskap, Institutionen för matematikämnet och naturvetenskapsämnenas didaktik, Institutionen för pedagogik och didaktik samt Juridiska institutionen.

Under 2017 gick CeUL:s styrelse mot sin första mandatperiods slut, och i enlighet med universitetets riktlinjer för centrubildningar skulle man inför detta utvärdera centrat och dess föreskrifter. I juli 2016 fattade därför rektor beslut om att en utvärde-

ring av CeULs organisation skulle ske, och utvärderingen presenterades för rektor i februari 2017.

Studentinflytande

Enligt 1 kap. 4 § högskolelagen är kvalitetsarbetet en gemensam angelägenhet för universitetets anställda och studenter. Stockholms universitet vill betona kvalitetsaspekten av begreppet studentinflytande. Studentinflytande är i praktiken att se som en ständigt pågående dialog där universitetets anställda och studenter samarbetar för att förbättra den gemensamma verksamheten. Utvecklandet av väl fungerande former för studentinflytande är följaktligen en betydelsefull del av universitetets kvalitetsarbete.

Universitetets dokument ”Policy och riktlinjer för studentinflytande vid Stockholms universitet” ligger till grund för en gemensam och övergripande syn på studentinflytande som ett centralt instrument för att höja kvaliteten på universitetets verksamhet. Stockholms universitets ambition är att, med de insatser som följer av riktlinjerna, inta en ledande position bland landets lärosäten i verksamhet som rör studentinflytande.

Studenterna är sedan lång tid tillbaka representerade i universitetets centrala beredande och beslutande organ. Även på områdes-, fakultets- och institutionsnivå är studenterna väl representerade i dessa organ. Studenterna vid Stockholms universitet är organiserade i tre studentkårer. Studentförbundet för socialt arbete i Stockholm representerar studenterna vid Institutionen för socialt arbete, studentkåren DISK representerar studenterna vid Institutionen för data- och systemvetenskap och Stockholms universitets studentkår representerar universitetets övriga studenter samt innehar den centrala representationen.

Stockholms universitets studentkår driver och är delaktig i frågor av vitt skilda slag och omfattning. Vissa frågor har tydliga och konkreta mål, medan andra är av mer övergripande karaktär och inte sällan i form av långa processer. Ett urval av de frågor kåren arbetat med under 2017 är:

- Delaktighet i Rebus (Rektors beredning för utbildningsutvärdering och system för kvalitetssäkring) arbete med att ta fram universitetets nya kvalitetssäkringssystem. Fokus har legat på vikten av en universitetsgemensam resurs för studentinflytande och att alla beredande och beslutande organ dit studenter bör ha tillträde ska kartläggas.
- Kåren samordnar Centrala studentrådet och Centrala lärarstudentrådet, för att koordinera arbetet med institutions- och fakultetsöverskridande frågor.
- Fortsatt arbete för att öka studentmedverkan vid beredning och beslut som berör studenternas utbildning eller situation inom förvaltningen, exempelvis deltagande i förvaltningschefens veckovisa beslutsmöten.
- Deltagande i pilotprojekt för att förbättra informella lärandemiljöer i Södra huset.
- Aktivt arbete i samråd med universitetet för att tillskapa attraktiva studentmiljöer inom ramen för Albanoprojektet.
- Delaktighet i Arbetsgruppen för breddad rekrytering för att ta fram en central strategi för universitetets arbete med breddat deltagande.
- Deltagande i framtagandet av ny lärplattform för att säkra kvalitet, användarvänlighet samt säkra studentperspektivet.

Kompetensförsörjning

Enligt förordning (SFS 2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag 3 kap. 3 § ska universitetet redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. I redovisningen ska det ingå en analys och en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till att nå verksamhetens mål.

Kompetensförsörjning handlar övergripande om att attrahera, rekrytera, motivera och behålla den kompetens verksamheten behöver för att nå sina mål på kort och lång sikt. Universitetets generella mål för kompetensförsörjning och kompetensutveckling är att ha tillräckligt kvalificerad kompetens, såväl lednings- och kärnkompetens som stödkompetens, för att bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet.

Attraktiv arbetsplats för att rekrytera, behålla och utveckla medarbetare

Stockholms universitet ska vara en attraktiv, trygg och utvecklande arbetsplats för alla anställda. Det ska också vara en arbetsplats som är tillräckligt attraktiv jämfört med konkurrerande lärosäten både nationellt och internationellt. Att vara ett huvudstadsuniversitet kan vara en fördel i den konkurrensen men gör inte på något sätt att vi kan slå oss till ro i arbetet att försöka rekrytera de mest framstående forskarna och lärarna. Universitetet erbjuder konkurrenskraftiga löne- och andra anställningsvillkor och bedömningen är att universitetet klarar uppdraget när det gäller nationella rekryteringar, även om vissa grupper utgör undantag. Ungdomsskolan har börjat bli en konkurrerande marknad för våra lärare främst inom förskolläraryrket. Lönerna i ungdomsskolan har under senare år, med flera satsningar, medfört att konkurrensen ökat. Institutioner som har adjungerade lärare har också lyft problematiken med pensionen då en delad anställning mellan två arbetsgivare kan bli problem när det gäller inbetalningar över basbeloppsgränsen. Denna omständighet är sällsynt, men kan komma att bli mer förekommande framöver. För detta har Stockholms universitet tagit fram en modell där kompensation i pensionsinbetalningar kan göras i Kåpan valbar för att undanröja detta hinder. Andra grupper som ofta lyfts fram som problematiska att rekrytera p g a löneläge är vissa IT-funktioner i nyckelposition. Här ska betonas att universitetet tillämpar individuell lönesättning och att det är viktigt att vi i en skarp konkurrenssituation, när det är nödvändigt, kan betala marknadsmässiga löner för att kunna fullgöra uppdraget.

Vid internationella rekryteringar finns större utmaningar där inte bara lön utan också yttre faktorer ibland utgör hinder. Det är främst bostadssituationen i Stockholm och bristen på möjligheter att välja skola till medföljande barn. Även svårigheter för medföljande partners att finna arbeten kan utgöra ett hinder.

Stockholms universitet deltar i det nätverk för medföljande som drivs av Stockholms akademiska Forum. Nätverket benämnd SDCN (Stockholm Dual Career Network) och arbetar framgångsrikt med syfte att få ut medföljande i arbete. I universitetets arbete med att förbättra stödet vid internationella rekryteringar erbjuder vi sedan 2016 relocationtjänster. Syftet är att universitetet ska kunna erbjuda ett professionellt mottagande vid främst internationella rekryteringar. Institutioner erbjuder avropa paketlösningar eller enskilda tjänster från det upphandlade företaget. Under 2017 har universitetet använt tjänster till ett värde av ca 185 000 kr. Detta kan antas öka när kännedomen om möjligheterna ökar.

Alla lediga anställningar utlyses i rekryteringsverktyget ReachMee. En nyhet är att alla platser till forskarutbildningen numera sker i rekryteringssystemet oavsett studiefinansieringsform. För detta ändamål har en ny webbsida – Doktorandplats/PhD Stu-

dent Positions – skapats. För att effektivisera och underlätta rekryteringsprocessen ytterligare för verksamheten har beslut fattats om att automatisera och digitalisera publiceringen av lediga anställningar och information om beslut om anställningar på myndighetens officiella anslagstavla, dvs en digital anslagstavla.

Kompetensutveckling

För att trygga återväxten av framtida akademiska ledare erbjuder universitetet ett behovsanpassat utbud av kompetensutveckling på såväl individ- som gruppnivå för denna grupp. För att stärka och stödja nya chefer i deras uppdrag finns chefsprogrammet ”Att vara chef”, vilket kontinuerligt utvecklas och verksamhetsanpassas. Programmet erbjuder prefekter, stf prefekter, föreståndare, avdelningschefer och administrativa chefer möjligheter att utveckla sitt eget ledarskap samt att öka kunskapen om det ansvar och de befogenheter som chefsuppdraget innebär. Våren 2017 avslutades det sjunde programmet som omfattar 14 dagar under ett år. Programmet har utvärderats och visade på mycket gott resultat. Efter chefsprogrammen erbjuds fortsatt erfarenhetsutbyte mellan prefekter från olika institutioner och fakulteter genom kollegial handledning i grupp. Under året har 20 prefekter deltagit. För att ytterligare stärka och stödja cheferna i deras uppdrag finns möjlighet till individuell chefscoaching.

Under hösten har en extra satsning gjorts för att stärka förvaltningens sektionschefer i form av en 3-dagars utbildning där delmomenten omfattade den statliga värdegrunden, ledarskap inom akademien samt det personliga ledarskapet. Syftet har varit att skapa en gemensam grund för cheferna inom förvaltningen. Utbildningen har också syftat till att öka kunskapen om förutsättningarna för ledarskapet inom akademien.

Kortare utbildningar – allt ifrån endagars till kortare seminarier – genomförs löpande. Det avser utbildningar i arbetsrätt, lönebildning, rekrytering, bisysslor, att hålla utvecklingssamtal, coachande ledarskap etc. Två introduktionsutbildningar har genomförts, varav en på engelska. Utbildningar för nya personaladministratörer genomförs löpande för att möta det behov av kompetens som nya medarbetare snabbt behöver få för att effektivt kunna komma in i arbetet.

Arbetsmiljö

Stockholm universitet ska präglas av en god arbets- och studiemiljö där alla anställda och studenter bemöts likvärdigt och på ett respektfullt sätt. För att möjliggöra detta krävs bland annat att universitetet har ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete, där alla medarbetare och chefer har förutsättningar att ta ansvar för att en god arbetsmiljö råder.

Förändringarna i Diskrimineringslagen, som trädde i kraft 1 januari 2017, innebär förändrade krav på arbetsgivare att systematiskt arbeta för att förebygga att anställda och studenter utsätts för diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier. Tillvägagångssättet i detta förebyggande arbete har stora likheter med kraven kopplade till det systematiska arbetsmiljöarbetet enligt arbetsmiljölagstiftningen. Universitetet har, mot bakgrund av detta, under 2017 påbörjat arbetet med att sammanfoga arbetsmiljö- och lika villkorsarbetet, där lika villkor är ett samlingsnamn för arbetet med jämställdhet, jämlikhet och likabehandling.

Under 2017 har Stockholms universitet arbetat med att förtydliga det ansvar som åligger chefer i organisationen gällande arbetsmiljö- och lika villkorsuppgifter. Universitetet har under hösten 2017 startat en grundutbildning i arbetsmiljö- och lika villkor för samtliga chefer samt medarbetare som har ett delegerat ansvar för arbetsmiljö- och lika villkorsuppgifter.

Vid varje institution/motsvarande finns ett lokalt råd för arbetsmiljö och lika villkor. I dessa råd sitter representanter för både arbetsgivare och arbetstagare (och vid behov även studenter/doktorander). Under hösten 2017 har en pilot genomförts med seminarier för de lokala råden på universitetsförvaltningens samtliga avdelningar. Målet är att skapa goda förutsättningar för verksamheterna att bedriva ett systematiskt arbetsmiljö- och lika villkorsarbete. Under 2018 planeras för liknande seminarier till institutionernas/motsvarandes lokala råd.

Stockholms universitet ska regelbundet genomföra medarbetarundersökningar för att följa upp den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, och under hösten 2017 genomfördes en medarbetarundersökning på universitetsförvaltningen. För att möjliggöra delaktighet och aktivt deltagande hos alla medarbetare har det hållits resultatåterkopplingsworkshops på samtliga avdelningar, där medarbetarna själva har fått välja vad de anser vara viktigt att arbeta vidare med för att gemensamt skapa ett gott arbetsklimat. Under 2018–2019 kommer medarbetarundersökningar genomföras på samtliga institutioner/motsvarande.

Med anledning av #MeToo, och upprop kopplade till detta, har Stockholms universitet intensifierat informationen av det stödmaterial som finns framtaget sedan tidigare. Den information som finns tillgänglig och de rutiner som tillämpas vid utredningar av sexuella trakasserier, andra trakasserier och kränkande särbehandling är bra. Under hösten har särskilda informationsinsatser genomförts för att göra detta känt bland chefer och medarbetare. Därutöver har riktade informationsinsatser och workshops genomförts till både chefer och medarbetare.

Sjukfrånvaro

Uppgift ska lämnas om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret.

Den totala sjukfrånvaron vid Stockholms universitet uppgick 2017 till 2,9 %, mätt som andel av tillgänglig arbetstid⁹. Detta innebär att sjukfrånvaron är oförändrad jämfört med 2016. Liksom tidigare är sjukfrånvaron högre för kvinnor än för män.

	2017	2016	2015	2014	2013
Anställda - 29 år	1,6	1,8	1,6	1,4	1,1
Anställda 30 - 49 år	3,3	3,1	3,1	2,6	1,8
Anställda 50 år –	2,7	2,9	3,2	3,1	2,2
Kvinnor	4,1	4,1	4,2	3,6	2,7
Män	1,5	1,5	1,6	1,5	0,8
Totalt	2,9	2,9	3,0	2,6	1,8
Varav långtidssjuka (60 dagar eller mer)	1,8	1,8	1,9	1,6	0,8

Tabell 38: Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid för åren 2013-2017

⁹ Enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) allmänna råd om redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen (7 kap. 3 § FÅB) ska de anställdas sjukfrånvaro ställas i relation till den tillgängliga arbetstiden. Den tillgängliga arbetstiden beräknas genom att den ordinarie arbetstiden minskas med vissa typer av frånvaro. För Stockholms universitet innebär detta att uppgifterna för åren 2014-2016 skiljer sig något jämfört med tidigare års redovisningar av sjukfrånvaron då dessa beräkningar tidigare år utgått från den ordinarie arbetstiden.

Nationell upphandlingsstrategi

Stockholms universitet ska i årsredovisningen redogöra för hur myndigheten har utvecklat arbetet med strategiska offentliga inköp.

Stockholms universitet har under 2017 påbörjat arbetet med att utveckla arbetet med strategiska offentliga inköp. Utifrån inriktningsmålen i den Nationella upphandlingsstrategin har universitetet genomfört eller genomför nedanstående aktiviteter.

Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär.

Stockholms universitet deltar i Upphandlingsmyndighetens nätverk för att öka kunskapen om hur upphandling kan användas som strategiskt utvecklingsverktyg. Som ett första steg har en kartläggning av inköpen genomförts för att kategorisera dessa och skaffa en överblick för att ta fram underlag för inköpsmål för 2018-2020.

Effektiva offentliga inköp.

Vid ett antal upphandlingar avseende större investeringar som genomförts under 2017 har livscykelkostnaden för investeringen varit en del av utvärderingen.

En mångfald av leverantörer och en väl fungerande konkurrens.

Stockholms universitet har påbörjat i några upphandlingar att hålla dialog med leverantörskåren och lära känna marknaden inför upphandlingar för att bättre möta leverantörerna och ta tillvara konkurrensen.

En rättssäker offentlig upphandling

Stockholms universitet har i sitt utvecklingsarbete börjat ta fram processer för systematisk avtalsuppföljning tillsammans med andra lärosäten.

En offentlig upphandling som främjar innovationer och alternativa lösningar.

Vid en av Stockholms universitets upphandlingar har konkurrenspräglad dialog använts för att ta tillvara marknads aktörers kunskap och innovationsförmåga för leverans av utrustning för banbrytande forskning.

En miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling

Stockholms universitet ställer relevanta miljökrav vid upphandling

Offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle

Upphandlare vid Stockholms universitet har under 2017 Workshop om offentlig upphandling och mänskliga rättigheter - hur minskar vi risken för kränkningar arrangerad av Swedwatch.

Intern styrning och kontroll

I enlighet med kraven i förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll, bedriver Stockholms universitet ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll. Universitetets process dokumenteras och innefattar de obligatoriska momenten:

- riskanalys
- beslut om kontrollåtgärder samt
- uppföljning och bedömning.

I arbetet med att genomföra, formalisera och dokumentera universitetets process för intern styrning och kontroll har, i olika faser, styrelse, ledning, företrädare för områden/fakulteter och universitetsförvaltningen, studeranderepresentanter m.fl. varit involverade. Dialog har även förts med intern och extern revision.

Riskanalys

En riskanalys för Stockholms universitet upprättas och fastställs av universitetsstyrelsen årligen. Universitetsstyrelsen beslutade i december 2016 om riskanalys för 2017. De identifierade riskerna är grupperade utifrån de fokusområden som är utpekade i universitetets övergripande strategidokument Strategier för Stockholms universitet 2015-2018:

- forskning och utbildning
- rekrytering och kompetensutveckling
- internationell och nationell samverkan samt
- förvaltning och verksamhetsstöd.

Under hösten 2017 reviderades riskanalysen efter ett remissförfarande och i december 2017 beslutade universitetsstyrelsen om en reviderad riskanalys inför 2018. I riskanalysarbetet identifierades 52 risker inom såväl utbildnings- och forskningsverksamheten som inom verksamhetsstödet. Av riskerna värderades 19 till lågrisker, 30 till medelrisker och 3 till högrisker. Samtliga högrisker var identifierade sedan tidigare.

Universitetets identifierade högrisker

Risken för *avhopp från studier under pågående utbildning* bedöms som en fortsatt högrisk, då detta är en fråga av avgörande betydelse för ett effektivt nyttjande av statens resurser, för kvaliteten i utbildningen liksom för studenternas framtid.

Även risken för *brist på bostäder till studenter och internationella forskare* värderas fortsatt till högrisk, beroende på risken att gå miste om studiemotiverade studenter och internationella forskare på grund av svårigheter att skaffa bostad i Stockholmsregionen.

Risk för *ökade lokalkostnader till följd av marknadsanpassade hyror* har identifierats som en ny högrisk inför riskbilden 2017 och bedöms fortsatt som högrisk. Universitet och högskolor erhåller inte någon ersättning för marknadsmässiga lokalkostnader i tilldelade resurser för utbildning och forskning vilket medför kostnadsökningar för universitetet och i förlängningen minskade medel till utbildning och forskning.

Kontrollåtgärder

Beslut om kontrollåtgärder, det vill säga åtgärder som universitetet vidtar för att hantera och kontrollera de risker som identifierats i riskanalysen, fattas när bedömning görs att riskerna bör begränsas. Var i organisationen beslut om nya kontrollåtgärder fattas regleras genom universitetets besluts- och delegationsordningar. Arbetet med att dokumentera befintligt kontrollsystem sker fortlöpande och är ett långsiktigt arbete som främst inriktas på de risker som i riskanalysen värderas till hög- och medelrisker.

Ett par av de risker som utgör högrisker i universitetets riskanalys har inslag av extern karaktär och universitetet kan därför endast i viss utsträckning påverka riskexponeringen genom att besluta om kontrollåtgärder.

Åtgärder för att begränsa universitetets högrisker

Universitetets båda vetenskapsområden har fokus på högriskan *avhopp från studier under pågående utbildning* och arbetar kontinuerligt med frågan. Särskilda analys- och utredningsinsatser pågår i syfte att kunna utarbeta kvalitetshöjande åtgärder för att förbättra genomströmningen. I det pågående arbetet med jämställdhetsintegrering ingår att kartlägga och analysera genomströmning utifrån könsuppdelad statistik. Översyn och revidering av indikatorer för att på ett tydligare sätt kunna följa upp genomströmningen har fortsatt under 2017; indikatorer för utbildning på grundnivå och avancerad nivå är beslutade och ett förslag föreligger avseende indikatorer för forskning. I förebyggande syfte erbjuder universitetet fortlöpande stöd till studenter inom områdena akademiskt skrivande, muntlig framställning och studieteknik via den s.k. Studie- och språkverkstaden där stödet under 2017 har stärkts ytterligare bl.a. genom anställning av två mentorer för studenter med funktionsnedsättning.

Universitetet arbetar med *student- och gästforskarbostadsfrågan* på olika sätt, bland annat genom samarbete med andra lärosäten och kommuner i Stockholmsregionen. Universitetet har etablerat en intern organisation för bostadsservice till internationella studenter och gästforskare. En strategisk bostadsförsörjningsplan samt nya styrdokument för bostadsuthyrningsverksamheten är under färdigställande och beräknas kunna beslutas under andra kvartalet 2018. Ett nytt IT-system för administration och hantering av förfrågningar, bokningar och fakturering avseende bostadsuthyrning upphandlades och implementerades under 2016 och är under 2017 driftsatt och under kontinuerlig utveckling.

Risken för *förändrad resurstilldelningsmodell för statsanslag/externa medel till utbildning och forskning* har hög grad av extern karaktär och är därför svår för universitetet att vidta åtgärder för att begränsa. Universitetet kommunicerar sin bedömning av konsekvenserna av regeringens prioriteringar när det gäller finansiering av forskning, i budgetunderlaget, i kontakterna med regeringskansliet och i debatter när tillfälle ges. Universitetet verkar även för ett utvecklat samarbete mellan forskningsuniversitetet såväl nationellt som regionalt. I december 2017 fastställdes riktlinjer för hantering och finansiering av universitetets forskningsinfrastruktur.

Risken för att universitetet *inte får tillgång till tillräckligt med ändamålsenliga lokaler i Frescatiområdet* har inslag av extern karaktär till följd av universitetets läge i nationalstadsparken. Universitetet arbetar dock för att begränsa risken bland annat genom om- och tillbyggnader men även genom mer kortsiktiga lösningar såsom förhyrning av paviljonger. Planering och förberedelser inför uppförandet av universitetslokaler i Albanoområdet pågår i samarbete mellan Stockholms universitet, Kungliga Tekniska högskolan och Akademiska hus. Det nya universitetsområdet ska utö-

ver lokaler för utbildning och forskning även inrymma student- och gästforskarbo- städer. Inflyttning beräknas ske från 2020.

Risk för *ökade lokalkostnader till följd av marknadsanpassade hyror* som Akade- miska hus tillämpar, innebär snedvriden konkurrens och drabbar lärosäten i stor- stadsregionerna särskilt hårt. Möjligheterna till strategisk lokalplanering påverkas i hög grad av de principer som är styrande för hyressättningen av lokalbeståndet. Uni- versitetet har, genom budgetunderlaget, ifrågasatt principen om marknadshyror mot bakgrund av att Akademiska Hus inte kan anses verka på en normalt konkurrensut- satt marknad.

Uppföljning och bedömning

Inom ramen för den formaliserade processen för intern styrning och kontroll har rutiner utvecklats för uppföljning och bedömning av den interna styrningen och kon- trollen. Ett antal kontrollåtgärder kopplade till de risker i universitetets riskanalys som värderats till högrisk och medelrisk väljs årligen ut för uppföljning. Dessutom sker en årlig översiktlig genomgång och bedömning av universitetets sammantagna process för intern styrning och kontroll, i syfte att identifiera möjligheter till utveck- ling som bedöms kunna bidra till att ytterligare stärka och förbättra processen. Upp- följning och bedömning sker även av intern och extern revision.

Intern revision

Universitetets internrevision följer upp och bedömer universitetets interna styrning och kontroll i system och rutiner som ett led i revisionsuppdraget. Syftet är att under- söka om universitetets verksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synvinkel tillfredsställande sätt. Internrevisionens granskning och uppföljning omfat- tar all verksamhet som universitetet bedriver och sker enligt en av universitetsstyrel- sen fastställd årlig revisionsplan. Internrevisionens revisionsplan upprättas dels med utgångspunkt i den av universitetsstyrelsen beslutade riskanalysen, dels efter egen genomförd riskbedömning. Internrevisionen rapporterar sina granskningar löpande under året till universitetsstyrelsen och avlämnar även en sammanfattande årsrap- port. Internrevisionen kommunicerar under året också med universitetsstyrelsens revisionsutskott. Revisionsutskottet, som inrättades under 2014, är ett beredande organ inom styrelsen och syftar bland annat till att underlätta kommunikationen mel- lan styrelse, internrevision, externrevision och universitetsförvaltningen. Internrevi- sionen har löpande dialog med rektor och förvaltningschef samt med enskilda för- valtningssavdelningar och institutioner.

Under 2017 genomförde internrevisionen en granskning av myndighetsutövning av antagning och tillgodoräknande vilken bl.a. visade på att universitetets arbete med antagning och tillgodoräkningen överlag är välfungerande. I rapporten presenteras dock ett antal förbättringsförslag vilka föranlett vissa, framförallt administrativa, åtgärder inom universitetet. Internrevisionen granskade vidare universitetets hante- ring av materiella anläggningstillgångar och pekade på brister som till hög grad kan kopplas till avsaknad eller otydligheter i rutiner och regelverk. Utifrån rekomen- dationerna i rapporten kommer universitetet bl.a. se över delar av Ekonomihandbo- ken och utbildnings- och informationsinsatser. Internrevisionen har även genomfört en granskning av informationssäkerheten. I rapporten lämnas ett antal förslag på förbättringsåtgärder och rekommendationer till universitetsstyrelsen. Vid samman- trädet den 2 juni 2017 gav universitetsstyrelsen rektor i uppdrag att vidta åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Internrevis-

ionen har under året även granskat upphandlingar vid universitetet. Granskningen kommer att presenteras för universitetsstyrelsen under våren 2018.

Enligt revisionsplanen för 2018 avser internrevisionen att genomföra temagranskningar inom följande områden: förebyggande arbete mot oegentligheter, tillämpande av styrdokument och riktlinjer och förberedelserna för den nya dataskyddsförordningen. Som löpande granskningsinsats avser internrevisionen att granska den interna styrningen och kontrollen vid några institutioner och förvaltningsavdelningar.

Extern revision

Riksrevisionen påtalade efter granskning av universitetets årsredovisning 2015, via revisionsrapport, iakttagelser och rekommendationer inom bl.a. kapitalförändring av universitetets avgiftsfinansierade verksamhet (enligt 5 § avgiftsförordningen (1992:191)) samt engagemang i Stiftelsen fakultetskurser och hantering av anställdas bisysslor. Universitetet lämnade ett yttrande till Riksrevisionen i maj 2016 med information om vilka åtgärder som universitetet vidtar med anledning av kritiken.

Kapitalförändring avgiftsfinansierad verksamhet

Riksrevisionen gjorde iakttagelsen att universitetets avgiftsfinansierade verksamhet, med krav på full kostnadstäckning, redovisade ett stort ackumulerat överskott. Universitetet har med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer påbörjat, och i delar genomfört, ett omfattande arbete med att stärka den interna styrningen och kontrollen inom området bland annat genom utbildningsinsatser. Under våren 2016 beslutade förvaltningschefen att tillsätta en utredning av den avgiftsbelagda verksamheten i syfte att öka den interna styrningen och kontrollen. Utifrån utredningens resultat har förvaltningschefen beslutat om särskilda uppföljningar av intäkt- och kostnadsredovisningen samt om åtgärder för att förbättra kontrollen, stödet och uppföljningen gällande den avgiftsfinansierade verksamheten. Arbetet med åtgärderna ska slutrapporteras i maj 2018. Särskilda utbildningsinsatser inom området periodisering och avgiftsbelagd verksamhet genomförs löpande.

Engagemang i Stiftelsen fakultetskurser

I revisionsrapporten 2015 gjorde Riksrevisionen även bedömningen att det förelåg ett närståendeförhållande mellan Juridiska institutionen och Stiftelsen fakultetskurser. Riksrevisionen konstaterade även att rutinerna för anmälan av bisysslor var bristfällig och att det inom universitetet saknas en samlad bild över rapporterade bisysslor. Rektor beslutade i början av 2016 om uppdaterade föreskrifter för anställdas bisysslor samt att återkalla delegationen för prefekten för Juridiska institutionen att besluta om bisysslor för institutionens personal. Beslutanderätten delegerades istället till vicerektor för det humanvetenskapliga området. Vicerektor har beslutat om en särskild granskning av bisysslor inom Juridiska institutionen och nya rutiner har införts för att säkerställa regelefterlevnad. Under 2017 har universitet vidare tagit fram en tydligare instruktion om bisysslor och fortsatt utveckla uppföljningen inom området.

Bokslutsprocessen

Universitetet har under åren 2015-2017 bedrivit ett omfattande arbete för att stärka den interna styrningen och kontrollen kopplat till bokslutsprocessen inom områden som ansågs vara förknippade med förhöjd risk: projekthantering, fakturahantering/leverantörsreskontra, löneprocessen, investeringsprocessen samt ansvarsförbindelser. Utveckling av bokslutsprocessen fortgår genom bland annat ett stärkt samar-

bete inom den centrala förvaltningen, fortlöpande kontroller och fortsatt stöd till ekonomiansvariga och ekonomihandläggare vid institutioner och motsvarande.

Inköp och upphandling

Universitetets arbete med att skapa en effektiv centraliserad men verksamhetsnära inköps- och upphandlingsfunktion fortgår. En centraliserad organisation för upphandlingsverksamheten – Inköpssektionen vid Ekonomiavdelningen – etablerades i juli 2015. En inköpschef samt ytterligare tre upphandlare rekryterades till sektionen och en befattning som avtalscontroller tillsattes. Arbetet med att se över förslag till nya rutiner och riktlinjer rörande inköp och upphandling har under 2016 testats via pilotverksamheter inom det naturvetenskapliga området.

Samtidigt har rutinerna stegvis implementerats inom förvaltningen och inom det humanvetenskapliga området. Regler för inköp och upphandling beslutades av förvaltningschefen i december 2017 och inköps- och upphandlingspolicy fastställdes av rektor genom beslut i februari 2018. Ett nytt upphandlingssystem med tillhörande avtalsdatabas har under året implementerats som stöd för upphandlings- och inköpsverksamheten. Till stöd för uppföljningen av inköps- och upphandlingsverksamheten har under året även ett systemstöd implementerats. Framtagande av uppföljningsrutiner pågår och beräknas vara klara under våren 2018. Vidare har ett nätverk av inköpskoordinatorer byggts upp. Inköpskoordinatorerna genomför direktupphandlingar i upphandlingssystemet, avrop som den egna verksamheten behöver hjälp med, koordinerar den egna verksamhetens medverkan i referensgrupper inför upphandlingar och lägger in synpunkter på leverantörer i upphandlingssystemet för att dessa ska kanaliseras på ett effektivt sätt från verksamheten till Inköp- och upphandlingssektionen.

Informationssäkerhet

För att hantera de risker och svagheter som har identifierats inom informationssäkerhetsområdet arbetar universitetet med åtgärder för att uppnå förbättrad styrning av och ökad systematik i informationssäkerhetsarbetet. Som exempel kan nämnas att en universitetsgemensam informationssäkerhetsfunktion har etablerats vid universitetets centrala IT-avdelning och ett ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) har införts. Informationssäkerhetsfunktionens uppdrag är bl.a. att stödja prefekter/motsvarande i arbetet för att garantera ett fullgott informationssäkerhetsskydd. Under 2016-2017 har ett antal verksamhetsanalyser, inklusive risk- och sårbarhetsanalyser, genomförts. Vidare har rektor i januari 2017 fastställt uppdaterade riktlinjer för informationssäkerhet samt en uppdaterad säkerhetspolicy vid universitetet. Utbildningsinsatser inom informationssäkerhetsområdet pågår löpande.

Riksrevisionens granskning av myndighetskapital vid universitet och högskolor

Riksrevisionen presenterade under hösten 2017 en granskningsrapport av myndighetskapital vid statliga universitet och högskolor för perioden 2007–2016. Rapporten visar att vid årsskiftet 2016/17 hade lärosätena ett samlat myndighetskapital på 12,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med nästan 7 miljarder kronor (i 2016 års priser) sedan 2007 (motsvarande 126 procent). Utifrån granskningen rekommenderade Riksrevisionen lärosätena att säkerställa att det finns dokumentation om myndighetskapitalets innehåll i form av s.k. in-tecknade och fria medel samt att utveckla rutinerna för att planera för och följa upp förbrukningen av myndighetskapital. Universitetet yttrade sig över rapporten i december 2017.

Vid universitetet pågår ett systematiskt arbete för att investera det centralt ackumulerade myndighetskapitalet, vilket bl.a. innebär att ett antal investeringar görs i syfte

att möta de utmaningar och förbättringsområden som lyfts fram i universitetets strategier och åtgärdsplan. Vidare kan nämnas att rektor under våren 2017 fattade beslut om indragning av myndighetskapital på institutionsnivå. Ytterligare indragningar kan bli aktuella även under kommande år. De indragna medlen återförs till verksamheten för specifika satsningar. Därmed omfördelas medel inom verksamheten vilket bidrar till att myndighetskapital kan förbrukas för strategiska ändamål.

Sammanfattande bedömning

Med utgångspunkt i dokumentationen av det arbete som genomförts inom processen för intern styrning och kontroll vid Stockholms universitet 2017 samt med beaktande av rapportering från intern och extern revision, görs den sammanfattande bedömningen att den interna styrningen och kontrollen inom universitetet är betryggande.

Ekonomiskt resultat

Efter år av ekonomiska överskott så bröts den trenden 2017, vilket också var i linje med universitetets strävan. Stockholms universitet redovisade ett underskott på 46 mnkr för 2017, det kan jämföras med föregående års överskott på 5 mnkr. Sett över den senaste treårsperioden så gör universitetet ett nollresultat, vilket överensstämmer med ambitionen att använda tilldelade medel i verksamheten. Universitetets intäkter ökade med 2,9 procent jämfört med 2016 samtidigt som kostnaderna ökade med 4,0 procent. Stockholms universitets myndighetskapital uppgår vid slutet av 2017 till 1 201 mnkr. Årets resultat fördelar sig med ett underskott på 246 mnkr inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt ett överskott på 200 mnkr inom forskning och utbildning på forskarnivå. Därutöver redovisar universitetet 1 152 mnkr i ackumulerade oförbrukade bidragsmedel. Av tabell 39 nedan framgår den ekonomiska utvecklingen för åren 2015 till 2017.

Ekonomisk utveckling, totalt (mnkr)	2017	2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Anslag	3 272,8	3 206,4	3 152,4
Avgifter och andra ersättningar	415,6	393,3	357,0
Bidrag	1 380,7	1 325,4	1 168,2
Finansiella intäkter	4,3	5,0	6,1
Summa intäkter	5 073,4	4 930,1	4 683,6
Verksamhetens kostnader			
Personal	3 523,2	3 364,9	3 185,1
Lokaler	725,0	707,4	690,6
Övrig drift	737,1	724,7	664,1
Finansiella kostnader	12,8	14,6	7,0
Avskrivningar	121,7	112,8	98,2
Summa kostnader	5 119,8	4 924,4	4 645,0
Resultat från andelar i dotterföretag	0,8	-0,6	0,3
Transfereringar			
Erhållna medel	195,6	181,4	169,2
Lämnade bidrag	-195,6	-181,4	-169,2
Kapitalförändring	-45,6	5,1	38,9

Tabell 39: Ekonomisk utveckling för Stockholms universitet 2015-2017.

Nedan följer inledningsvis kommentarer till resultatet för universitetet som helhet. Därefter följer en utförligare beskrivning av de resultatpåverkande faktorerna för respektive verksamhet. Avsnittet avslutas med en redovisning av i vilken omfattning anslagsmedel har använts för att samfinansiera bidragsverksamhet samt hur donationsförvaltningens avkastning utvecklats i förhållande till marknadsindex.

Universitetets totala ramanslag har ökat med 62 mnkr jämfört med 2016. I det ingår ett nettotillskott om 37 mnkr i takbelopp till utbildning på grundnivå och avancerad nivå och 24 mnkr i ökad basresurs till forskning och utbildning på forskarnivå. Universitetets anslag för särskilda åtaganden har ökat med 0,8 mnkr.

Anslagsintäkterna har ökat med 66 mnkr jämfört med föregående år. Efter att ha överproducerat under ett antal år så underproducerade universitetet med motsvarande 42 mnkr under 2017. En kombination av strävan att anpassa verksamheten ner till takbeloppet och ett utökat uppdrag inom lärarrelaterad utbildning har bidragit till utvecklingen. Universitetet har sparade prestationer att ta i anspråk för att täcka

upp för underproduktionen. Universitetet har inget anslagssparande att tillgodoräkna sig, däremot finns ytterligare 22 mnkr i sparade prestationer att ta i anspråk vid framtida underproduktion.

Universitetets intäkter från avgifter och andra ersättningar ökade med 5,7 procent under 2017, vilket står i paritet med den genomsnittliga ökningen under de senaste fem åren. I avsnitten nedan beskrivs årets ökning av intäkter från uppdragsutbildningen och uppdragsforskningen närmare.

Bidragsintäkterna har ökat med 4,2 procent under 2017. De oförbrukade bidragen, det vill säga externa bidragsmedel som inbetalats men som ännu inte tagits i anspråk, uppgick vid utgången av året till 1 153 mnkr, vilket i princip är oförändrat jämfört med 2016.

Universitetets finansnetto, skillnaden mellan de finansiella intäkterna och de finansiella kostnaderna, var -8,6 mnkr, vilket är på ungefär samma nivå som 2016. Universitetets tillgodohavanden hos Riksgälden är betydligt större än de upptagna lånen. Med nuvarande ränteläge, där insatta medel genererar räntekostnader och upptagna lån genererar ränteintäkter, blir följaktligen universitetets finansnetto ett underskott.

Stockholms universitets ackumulerade myndighetskaper inklusive årets resultat uppgår till 1 201 mnkr. Universitetet bedriver ett systematiskt arbete för att strategiskt investera det centralt ackumulerade myndighetskapitalet. Det rör sig till exempel om avsättningar av medel för byggprojekt och lokalinvesteringar för att säkra den långsiktiga lokalförsörjningen, inte minst investeringar kopplade till byggnationer i Albano. Det finns även ett omfattande renoveringsbehov av universitetets befintliga lokaler för att anpassa lokalbeståndet till behoven för framtidens lärandemiljöer samt betydande behov av investeringar i forskningsinfrastruktur.

Personalkostnaderna har ökat med 4,7 procent jämfört med 2016. Den enskilt största orsaken till ökningen är lönerevisionen. Universitetet har också fler anställda jämfört med för ett år sedan, antalet årsarbetskrafter har ökat med drygt 40 stycken, vilket bidrar till ökningen. Andra faktorer som påverkat är en ökad intern och extern rörlighet, samt en allmänt gynnsam arbetsmarknad som drivit upp lönerna i samband med nyrekryteringar.

Lokalkostnaderna har ökat med 2,5 procent jämfört med 2016 och uppgår till 725 mnkr. Universitetets driftskostnader ökade med 12,3 mnkr eller 1,7 procent jämfört med föregående år, att jämföra med ökningen av driftskostnaderna med 9,1 procent mellan 2016 och 2015. Som en följd av ökande investeringar har avskrivningarna ökat med 9 mnkr jämfört med 2016 och uppgår till 122 mnkr.

Diagram 1 och 2 nedan visar intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive för forskning och utbildning på forskarnivå med fördelning på olika intäktsslag och finansieringskällor.

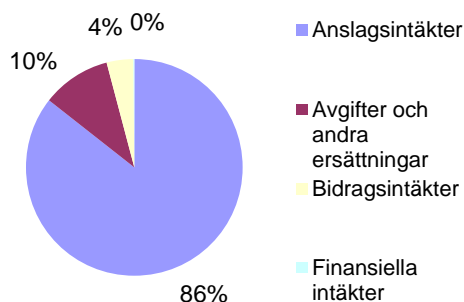

Diagram 1: Intäkter för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2017 (2 045 mnkr) med fördelning på olika intäktsslag (anges i procent).

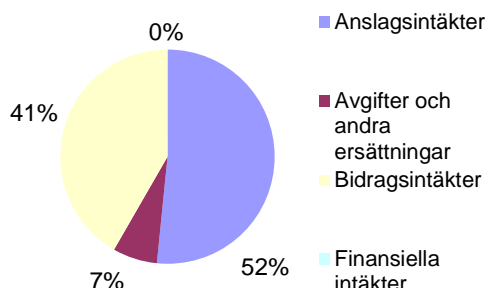

Diagram 2: Intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 2017 (3 028 mnkr) med fördelning på olika intäktsslag (anges i procent).

Utfall i jämförelse med prognos

Delårsbokslutet visade ett underskott om -110 mnkr för första halvåret 2017, vilket var ett mindre underskott än i delårsbokslutet för 2016, då universitetet redovisade ett underskott om -114 mnkr. Underskottet i delårsbokslutet beror till stor del på att semesterlöneskulden är som störst per den sista juni. I samband med delårsbokslutet prognostiserades ett underskott för 2017 om -5 mnkr. Avvikelsen mot årets resultat på -46 mnkr är således 41 mnkr. Det var främst prognosen av intäkter som avvek.

Finansiering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Redovisningen av verksamhetens kostnader och intäkter ska i årsredovisningen fördelas på de två områdena utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. I redovisningen av området utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet särredovisas. Vidare ska denna redovisning kommenteras.

Intäkter och kostnader för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Universitetet har under året genomfört en översyn i redovisningen av fördelningsprocenten för de lärosätsgemensamma stödkostnaderna mellan verksamheterna utbildning och forskning. I översynen har det framkommit att de av rektor senast beslutade procentsatserna inte har justerats i redovisningen. Detta har medfört att fördelning mellan verksamheterna i redovisningen inte har skett i enlighet med fattade beslut.

Procentsatserna har justerats för 2017 och fördelningen mellan utbildning och forskning följer nu beslutade procentsatser. Universitetet kommer under 2018 att utreda tidigare fördelningar och genomföra eventuella korrigeringar i redovisningen. Eventuella korrigeringar kan komma att påverka fördelningen av balanserat myndighetskapital mellan verksamheterna.

Justeringen av procentsatserna 2017 påverkar jämförelsetalen mellan året och föregående år. I analysen av intäkter och kostnader har universitet tagit hänsyn till justeringen och kommenterar utfallet på respektive verksamhet med beaktan av genomförd justering.

Verksamheten utbildning på grundnivå och avancerad nivå visar ett underskott om 246 mnkr för 2017, vilket kan jämföras med ett underskott på 124 mnkr för 2016. Intäkterna uppgår till 2 045 mnkr och har totalt sett ökat från föregående år. Även kostnaderna inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå ökade under året och uppgår till 2 292 mnkr för 2017.

Av tabell 40 nedan framgår intäkter och kostnader samt den ekonomiska utvecklingen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå under perioden 2015 till 2017.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (mnkr)	2017	2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Anslag	1 696,8	1 657,9	1 634,2
Avgifter och andra ersättningar	233,7	191,2	192,0
Bidrag	112,4	77,2	62,1
Finansiella intäkter	2,5	2,6	2,1
Summa intäkter	2 045,4	1 928,9	1 890,4
Verksamhetens kostnader			
Personal	1 582,5	1 456,6	1 264,8
Lokaler	394,2	329,7	326,7
Övrig drift	265,5	221,1	219,1
Finansiella kostnader	7,4	7,6	3,6
Avskrivningar	41,9	38,1	39,0
Summa kostnader	2 291,5	2 053,0	1 853,1
Resultat från andelar i dotterföretag	0,5	-0,3	0,2
Transfereringar			
Erhållna medel	44,3	35,8	40,6
Lämnade bidrag	-44,3	-35,8	-40,6
Kapitalförändring	-245,7	-124,4	37,4

Tabell 40: Intäkter, kostnader och ekonomisk utveckling för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för 2015-2017.

Universitetets takbelopp har totalt sett ökat med 37 mnkr jämfört med 2016. I ökningen ingår förutom generell pris- och löneomräkning ett nettotillskott om 20 mnkr för utbyggnad av lärarutbildningarna. Universitetet har även fått minskat takbelopp om 8 mnkr till följd av utbyggnaden av vård och ingenjörsutbildningar vid andra lärosäten och prioriterade satsningar.

Det totala anslaget för universitetets särskilda åtaganden uppgår till 56 mnkr efter generell pris- och löneomräkning.

Anslagsintäkterna har ökat med 39 mnkr jämfört med föregående år. Universitetet underproducerade med motsvarande 42 mnkr under 2017. En kombination av strävan att anpassa verksamheten ner till takbeloppet och ett utökat uppdrag inom lärarrelaterad utbildning har bidragit till underproduktionen, vilken täcks upp genom att ta sparade prestationer i anspråk. Universitetet har inget anslagssparande att tillgodoräkna sig, däremot finns ytterligare 22 mnkr i sparade prestationer att ta i anspråk vid framtida eventuell underproduktion.

Avgiftsintäkterna, vilka har ökat jämfört med föregående år, redovisas närmare i avsnittet rörande uppdragsverksamheten.

Bidragsintäkterna på utbildningssidan uppgår 2017 till 112 mnkr. Andelen bidragsintäkter inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå uppgår till 8,1 procent av universitetets totala bidragsintäkter.

Personalkostnaderna inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå uppgår till 1 583 mnkr och är en ökning med 126 mnkr relativt 2016 års utfall. Lokalkostnaderna uppgår till 394 mnkr, vilket är 65 mnkr högre än 2016. Driftkostnaderna inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå har ökat med 44 mnkr jämfört med 2016. Avsaknaden av relevanta jämförelsetal gör det svårt att närmare analysera förändringarna. Vi ser motsatt förändring inom forskning och utbildning på forskarnivå, vilket tyder på att de större svängningarna endast beror på ovan nämnda förändringar i fördelningsprinciperna avseende kostnader per verksamhetsgren.

Uppdragsverksamhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Tabell 41 nedan visar hur intäkterna och kostnaderna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitetet fördelar sig på olika intäkts- och kostnadsposter. Redovisningen sker uppdelat på uppdrag enligt regleringsbrevet och uppdragsverksamhet. Med uppdragsverksamhet avses här uppdragsutbildning samt beställd utbildning från andra lärosäten.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (mnkr)	2017		2016		2015	
	Uppdrag i regl.brev	Uppdragsverksamhet	Uppdrag i regl.brev	Uppdragsverksamhet	Uppdrag i regl.brev	Uppdragsverksamhet
Verksamhetens intäkter						
Anslag	1 696,8	0,0	1 657,9	0,0	1 634,2	0,0
Avgifter och andra ersättningar	98,3	135,4	83,2	108,0	82,2	109,8
Bidrag	112,4	0,0	77,2	0,0	62,1	0,0
Finansiella intäkter	2,5	0,0	2,6	0,0	2,1	0,0
Summa intäkter	1 910,0	135,4	1 820,9	108,0	1 780,6	109,8
Verksamhetens kostnader						
Personal	1 504,6	77,9	1 397,0	59,5	1 201,2	63,6
Lokaler	389,7	4,5	327,0	2,7	324,1	2,6
Övrig drift	210,8	54,7	174,8	46,2	178,2	40,8
Finansiella kostnader	7,4	0,0	7,6	0,0	3,6	0,0
Avskrivningar	41,9	0,0	38,1	0,0	38,9	0,1
Summa kostnader	2 154,4	137,1	1 944,5	108,5	1 746,0	107,1

Tabell 41: Intäkter och kostnader för utbildningen på grundnivå och avancerad nivå för 2015-2017, redovisat med uppdelning på uppdrag enligt regleringsbrev och uppdragsverksamhet.

Universitetets uppdragsverksamhet på utbildningssidan utgör 6,6 procent av de totala intäkterna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Intäkterna för uppdragsverksamheten uppgår 2017 till 135 mnkr och kostnaderna till 137 mnkr, vilket innebär ett underskott på 1,6 mnkr för 2017.

Inom uppdragsutbildning utmärker sig, liksom föregående år, främst uppdrag från Skolverket, Arbetsförmedlingen och svenska företag. Sammanlagt står de för 87 procent av intäkterna inom uppdragsutbildning, vilket är en marginell minskning jämfört med 2016. Skolverket är alltjämt den största uppdragsfinansiären och har under året har bidragit med 75 mnkr i intäkter till universitetet, vilket är en ökning med 18 mnkr jämfört med 2016.

Myndighetskapital för utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Det totala myndighetskapitalet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå uppgår vid utgången av 2017 till 457 mnkr och har således minskat med 35 procent jämfört med föregående år. Myndighetskapitalets förändring sedan 2015 redovisas i tabell 42 nedan. Universitetets förestående utredning av tidigare års fördelningar kan komma att innebära justeringar av myndighetskapitalet på verksamhetsgrensnivå.

Myndighetens utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2017	2016	2015
Kapital (mnkr)	457,1	702,5	826,9
Förändring från föregående år (%)	-34,9	-15,0	4,8

Tabell 42: Myndighetskapital för utbildning på grundnivå och avancerad nivå 2015-2017.

Finansiering av forskning och utbildning på forskarnivå

Redovisningen av verksamhetens kostnader och intäkter ska i årsredovisningen fördelas på de två områdena utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå. I redovisningen av området forskning och utbildning på forskarnivå ska avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet särredovisas. Vidare ska denna redovisning kommenteras.

Intäkter och kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå

Verksamheten forskning och utbildning på forskarnivå visar ett resultat om 200 mnkr för 2017, vilket kan jämföras med 130 mnkr för 2016. Intäkterna uppgår till 3 028 mnkr vilket är 0,9 procent högre än föregående år. Kostnaderna inom forskning och utbildning på forskarnivå minskade med 1,5 procent och uppgår till 2 828 mnkr under året medan kostnaderna för 2016 var 2 871 mnkr.

Av tabell 43 nedan framgår intäkter och kostnader samt den ekonomiska utvecklingen för forskning och utbildning på forskarnivå under perioden 2015 till 2017.

Forskning och utbildning på forskarnivå (mnkr)	2017	2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Anslag	1 576,0	1 548,5	1 518,2
Avgifter och andra ersättningar	181,9	202,0	165,0
Bidrag	1 268,3	1 248,2	1 106,1
Finansiella intäkter	1,8	2,4	4,0
Summa intäkter	3 028,0	3 001,2	2 793,2
Verksamhetens kostnader			
Personal	1 940,8	1 908,3	1 920,3
Lokaler	330,8	377,7	363,9
Övrig drift	471,5	503,6	445,0
Finansiella kostnader	5,4	7,0	3,3
Avskrivningar	79,8	74,7	59,2
Summa kostnader	2 828,3	2 871,4	2 791,9
Resultat från andelar i dotterföretag	0,3	-0,3	0,2
Transfereringar			
Erhållna medel	151,4	145,6	128,5
Lämnade bidrag	-151,4	-145,6	-128,5
Kapitalförändring	200,1	129,5	1,5

Tabell 43: Intäkter, kostnader och ekonomisk utveckling för forskning och utbildning på forskarnivå för 2015-2017.

Anslagsintäkten har efter årlig pris- och löneomräkning, under 2017 ökat med totalt 28 mnkr jämfört med 2016. Avgiftsintäkterna har minskat med 20 mnkr jämfört med föregående år. Årets bidragsintäkter uppgår till 1 268 mnkr, vilket är en ökning med 1,6 procent. Bidrags- och avgiftsförändringarna i förhållande till föregående år redovisas närmare i avsnittet som följer.

Personalkostnaderna inom forskning och utbildning på forskarnivå uppgår 2017 till 1 941 mnkr, vilket innebär en ökning med 33 mnkr jämfört med 2016. Årets lokalkostnader uppgår till 331 mnkr vilket är 47 mnkr lägre än 2016. Driftkostnaderna inom forskning och utbildning på forskarnivå har minskat med 32 mnkr jämfört med föregående år. Avsaknaden av relevanta jämförelsetal gör det svårt att närmare analysera förändringarna. Vi ser motsatt förändring inom utbildning grundnivå och avancerad nivå, vilket tyder på att de större svängningarna endast beror på tidigare nämnda förändringar i fördelningsprinciperna avseende kostnader per verksamhetsgren.

Universitetets intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå kommer från en rad olika finansieringskällor, där anslagsmedel utgör den största andelen och motsvarar 52 procent av de totala intäkterna. En annan stor finansieringskälla är bidragsintäkter vars andel uppgår till 42 procent av de totala intäkterna. Den relativa fördelningen mellan olika finansieringskällor framgår av tabell 44 nedan.

Finansieringskälla (mnkr)	2017		2016		2015	
	Intäkter	Andel (%)	Intäkter	Andel (%)	Intäkter	Andel (%)
Anslag	1 576,0	52,0	1 548,5	51,6	1 518,2	54,4
Avgifter och andra ersättningar	181,9	6,0	202,0	6,7	165,0	5,9
Bidrag	1 268,3	41,9	1 248,2	41,6	1 106,1	39,6
Finansiella intäkter	1,8	0,1	2,4	0,1	4,0	0,1
Totalt	3 028,0	100,0	3 001,2	100,0	2 793,2	100,0

Tabell 44: Intäkter för forskning och utbildning på forskarnivå 2015-2017 med fördelning på intäktslag/finansieringskällor. Respektive intäktslagsandel av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå anges i procent.

Bidragsintäkterna har under året fortsatt att öka och uppgår till 1 268 mnkr vid årets slut. Forskningsrådet svarar för 45 procent vilket gör dem till största bidragsgivare. Inom forskningsrådet är Vetenskapsrådet störst finansiären med cirka en tredjedel av totalen. Bidragsintäkter från olika stiftelser utgör knappt 18 procent relativt de totala bidragsintäkterna under 2017. Inom kategorin stiftelser utmärker sig Knut & Alice Wallenbergs stiftelse, Kammarkollegiet och Sida som stora finansiärer.

Av tabell 45 nedan, vilken redogör för kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå redovisat per kostnadsslag inklusive relativa jämförelsetal, framgår det att personalkostnaderna är den helt dominerande andelen av kostnaderna med motsvarande 69 procent av de totala kostnaderna inom verksamheten.

Ändamål (mnkr)	2017		2016		2015	
	Kostnader	Andel (%)	Kostnader	Andel (%)	Kostnader	Andel (%)
Personal	1 940,8	68,6	1 908,3	66,6	1 920,3	68,8
Lokaler	330,8	11,7	377,7	13,2	363,9	13,0
Övrig drift	471,5	16,7	503,6	17,5	445,0	15,9
Finansiella kostnader	5,4	0,2	7,0	0,2	3,3	0,1
Avskrivningar	79,8	2,8	74,7	2,6	59,2	2,1
Totalt	2 828,3	100,0	2 871,4	100,0	2 791,9	100,0

Tabell 45: Kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå 2015-2017 med fördelning på kostnadsslag. Respektive kostnadsslagsandel av de totala kostnaderna för forskning och utbildning på forskarnivå anges i procent.

Uppdragsforskningens intäkter och kostnader

Universitetet bedriver forskning på uppdrag av statliga myndigheter och företag inom det privata näringslivet. Uppdragsforskningen utgör 2,9 procent av de totala intäkterna för forskning och utbildning på forskarnivå och uppgår 2017 till 88 mnkr, vilket är en minskning med 14 mnkr i jämförelse med föregående år. Skolverket svarar för den största andelen inom uppdragsfinansiärerna och uppgår till 42 procent relativt uppdragsforskningens totala intäkter. Tabell 46 nedan visar hur intäkterna och kostnaderna för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitetet fördelar sig på olika intäkt- och kostnadsposter.

Forskning och utbildning på forskarnivå (mnkr)	2017		2016		2015	
	Forskning	Uppdragsforskning	Forskning	Uppdragsforskning	Forskning	Uppdragsforskning
Verksamhetens intäkter						
Anslag	1 576,0	0,0	1 548,5	0,0	1 518,2	0,0
Avgifter och andra ersättningar	93,6	88,3	100,2	101,9	80,2	84,9
Bidrag	1 268,3	0,0	1 248,2	0,0	1 106,1	0,0
Finansiella intäkter	1,8	0,0	2,4	0,0	4,0	0,0
Summa intäkter	2 939,7	88,3	2 899,3	101,9	2 708,4	84,9
Verksamhetens kostnader						
Personal	1 889,8	51,0	1 849,0	59,3	1 870,6	49,7
Lokaler	328,7	2,1	376,8	0,9	362,8	1,1
Övrig drift	434,3	37,2	462,7	40,9	412,9	32,1
Finansiella kostnader	5,4	0,0	7,0	0,0	3,3	0,0
Avskrivningar	79,6	0,2	74,5	0,2	59,1	0,2
Summa kostnader	2 737,8	90,5	2 770,0	101,3	2 708,7	83,2

Tabell 46: Intäkter och kostnader för forskning och utbildning på forskarnivå för 2015-2017, redovisat med uppdelning på forskning och uppdragsforskning.

Myndighetskapital för forskning och utbildning på forskarnivå

Det totala myndighetskapitalet för forskning och utbildning på forskarnivå uppgår vid utgången av 2017 till 741 mnkr, vilket är en ökning med 37 procent jämfört med föregående år. Myndighetskapitalets förändring sedan 2015 redovisas i tabell 47 nedan. Universitetets förestående utredning av tidigare års fördelningar kan komma att innebära justeringar av myndighetskapitalet på verksamhetsgrensnivå.

Myndighetens forskning och utbildning på forskarnivå	2017	2016	2015
Kapital (mnkr)	741,3	541,0	411,5
Förändring från föregående år (%)	37,0	31,5	-1,0

Tabell 47: Myndighetskapital för forskning och utbildning på forskarnivå 2015-2017.

Samfinansiering av bidragsfinansierad verksamhet

Av årsredovisningen för 2017 ska framgå i vilken omfattning anslagsmedel efter beslut har använts för att samfinansiera bidragsfinansierad verksamhet.

Anslagsmedel får tas i anspråk för samfinansiering av bidragsprojekt eller liknande verksamhet inom ramen för universitetets verksamhetsområden, om ändamålet med anslaget inte hindrar detta. Av tabell 48 nedan framgår i vilken omfattning anslagsmedel använts för att samfinansiera bidragsfinansierad verksamhet under åren 2015 till 2017.

Samfinansiering av bidragsfinansierad verksamhet	2017		2016		2015	
	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	Forskning och utbildning på forskarnivå	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	Forskning och utbildning på forskarnivå	Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	Forskning och utbildning på forskarnivå
Anslagsmedel som använts för att samfinansiera bidragsverksamhet (mnkr)	2,0	62,8	5,4	59,4	1,9	66,1
Andel av den totala finansieringen i bidragsverksamheten (%)	1,8	4,7	7,0	5,0	3,0	5,7

Tabell 48: Anslagsmedel som samfinansierat bidragsfinansierad verksamhet 2015-2017.

Avkastning för donationsmedel i förhållande till marknadsindex

Stockholms universitet har getts rätt att enligt 12 § donationsförordningen (1998:140) förvalta medel i aktier och andra värdepappersfonder. Av årsredovisningen för 2017 ska framgå hur avkastningen har utvecklats i förhållande till marknadsindex.

Stockholms universitet har medgivande från regeringen att enligt 12 § donationsförordningen (1994:140) förvalta medel i aktier och andra värdepappersfonder. Den genomsnittliga avkastningen för donationsmedel som förvaltas enligt 12 § donationsförordningen (1998:140) i förhållande till marknadsindex framgår av tabell 49 nedan.

Avkastning för donationsmedel i förhållande till marknadsindex	2017	2016	2015
Genomsnittlig avkastning för donationsmedel (%)	6,8	5,6	0,7
Marknadsindex (%)	4,4	1,1	4,9

Tabell 49. Avkastning för donationsmedel i förhållande till marknadsindex under åren 2015-2017.

Index SIX Portfolio Return och OMRX Bond All 1-3 Y

Donationernas sammanlagda marknadsvärde 2017-12-31 var 24 mnkr varav 11 mnkr (47%) var placerade i aktier samt 13 mnkr (53%) i räntefonder. Medlen förvaltas diskretionärt sedan 2010 av en förvaltare.

Under 2017 har kostnaderna för förvaltningen av donationerna varit ca 144 tkr, varav ca 89 tkr till externa förvaltare och ca 55 tkr till administration.

Ekonomisk redovisning

Resultaträkning

<i>(Belopp i tkr)</i>		2017-01-01- 2017-12-31	2016-01-01- 2016-12-31
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	Not 1	3 272 826	3 206 368
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	Not 2	415 592	393 259
Intäkter av bidrag	Not 3	1 380 706	1 325 444
Finansiella intäkter	Not 4	4 272	5 014
Summa intäkter		5 073 396	4 930 085
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	Not 5	-3 523 239	-3 364 914
Kostnader för lokaler	Not 6	-725 032	-707 384
Övriga driftkostnader	Not 7	-737 055	-724 705
Finansiella kostnader	Not 8	-12 839	-14 593
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 12-14	-121 651	-112 804
Summa kostnader		-5 119 816	-4 924 400
Verksamhetsutfall		-46 420	5 685
Resultat från andelar i hel- och delägda företag	Not 16	821	-558
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		33 220	37 774
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		97 496	79 729
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	Not 9	64 903	63 888
Lämnade bidrag	Not 10	-195 619	-181 391
Saldo transfereringar		0	0
ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	Not 11	-45 599	5 127

Balansräkning

<i>(Belopp i tkr)</i>		2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella tillgångar	Not 12	8 337	7 901
Summa immateriella anläggningstillgångar		8 337	7 901
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	Not 13	155 933	138 224
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	Not 14	361 790	333 072
Pågående nyanläggningar	Not 15	72 197	49 945
Summa materiella anläggningstillgångar		589 920	521 241
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i hel- och delägda företag	Not 16	3 370	2 550
Andra långfristiga värdepappersinnehav	Not 17	18 641	22 381
Summa finansiella anläggningstillgångar		22 011	24 931
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		18 892	19 104
Fordringar hos andra myndigheter	Not 18	102 925	63 206
Övriga kortfristiga fordringar	Not 31	912	1 190
Summa kortfristiga fordringar		122 729	83 500
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		182 867	174 074
Upplupna bidragsintäkter		289 870	254 922
Övriga upplupna intäkter		22 886	21 392
Summa periodavgränsningsposter		495 623	450 388
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	Not 20	0	0
Summa avräkning med statsverket		0	0
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	Not 21	2 236 304	2 312 826
Kassa och bank	Not 22	6 165	4 546
Summa kassa och bank		2 242 469	2 317 372
SUMMA TILLGÅNGAR		3 481 089	3 405 333

KAPITAL OCH SKULDER		2017-12-31	2016-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital		298	298
Donationskapital		0	139
Resultatandelar i hel- och delägda företag		2 550	3 108
Balanserad kapitalförändring		1 244 027	1 238 342
Kapitalförändring enligt resultaträkningen		-45 599	5 127
Summa myndighetskapital	Not 23	1 201 275	1 247 014
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 24	14 093	12 347
Övriga avsättningar	Not 25	8 871	4 949
Summa avsättningar		22 964	17 296
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	Not 26	441 390	407 731
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	Not 27	114 121	108 412
Leverantörsskulder		159 405	107 084
Övriga kortfristiga skulder	Not 28	60 705	60 872
Depositioner		14	30
Summa skulder m.m.		775 635	684 129
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		236 928	221 024
Oförbrukade bidrag	Not 29	1 151 608	1 151 501
Övriga förutbetalda intäkter		92 679	84 369
Summa periodavgränsningsposter	Not 30	1 481 215	1 456 894
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		3 481 089	3 405 333

Ansvarsförbindelser	2017-12-31	2016-12-31
Åtaganden lokalfrågor		
<i>Om universitetet beslutar att inte fullfölja projekten äger avtalsrätten rätt att fakturera upp till 100 % av upparbetade förgäveskostnader inklusive mervärdesskatt i projekten.</i>	19 781	28 646
Hyror	100 382	100 382
Totalt belopp vid 100 % fakturering av förgäveskostnader inklusive hyror	120 163	129 028

Fysikcentrum (AlbaNova) – bedömning av finansiell risk

Stockholms universitet och KTH tecknade år 2001 ett 25-årigt hyresavtal för Fysikcentrum AlbaNova. Fastighetsägare är Fysikhuset Stockholm KB. Avtalet är baserat på att universitetet under hyresperioden betalar ränta och amortering på ett 25-årigt obligationslån på 1 200 mnkr. Den fastställda amorteringsplanen innebär att cirka 30 procent av lånet amorteras under de första 20 åren.

Inför budgetåret 2016 beslutade regeringen att Statens fastighetsverk ”ska förbereda för att staten ska kunna utnyttja sin köpoption, enligt optionsavtal 14 januari 2001 mellan Fysikhuset Fastighets AB, Stiftelsen Fysikhuset och svenska staten, avseende Fysikhuset, Katrumpstullen 1, Stockholms kommun”. Under 2017 har universitetet och KTH fortsatt samtal och förhandling med Statens fastighetsverk. Under 2018 fortsätter arbetet och parterna ska gemensamt ta fram ett förslag på hyresavtal. Den finansiella risken för universitetet och KTH bedöms därmed inte längre vara aktuell.

Anslagsredovisning

ANSLAGSREDOVISNING (tkr)

(a)=Ramanslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisp. Anslagsbelopp	Indragning	Totalt disp. Belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 16							
Utbildning och universitetsforskning							
16:02:009 Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (a)							
001 Takbelopp (a)	0	1 669 947	0	0	1 669 947	1 669 947	0
16:02:010 Forskning och utbildning på forskarnivå (a)							
004 Basresurs (a)	0	1 580 369	0	0	1 580 369	1 580 369	0
16:02:065 Särskilda medel till universitet och högskolor (a)							
008 Nationellt resurscentrum kemi (a)	0	1 373	0	0	1 373	1 373	0
009 Tolk -och översättarutbildning (a)	0	11 884	0	0	11 884	11 884	0
010 Särskilda uppgifter rörande svenska som andraspråk och svenskundervisning för invandrare (a)	0	3 572	0	0	3 572	3 572	0
011 Stöd till studenter med funktionshinder inkl. teckentolkning (a)	0	34 392	0	0	34 392	34 392	0
012 Utveckling av lärarutbildningen för dövas och hörselskadades behov (a)	0	2 393	0	0	2 393	2 393	0
043 Lärarutbildning i minoritetsspråk (a)	0	2 116	0	0	2 116	2 116	0
Summa utgående överföringsbelopp exkl obetecknade anslag	0	3 306 046	0	0	3 306 046	3 306 046	0
Summa obetecknade anslag (överför ej)							
SUMMA	0	3 306 046	0	0	3 306 046	3 306 046	0

Finansiella villkor

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

2:9 Utbildning på grundnivå och avancerad nivå (ramanslag)

2:9 ap. 1 Takbelopp

Anslagsbelastningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå i form av ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer ska redovisas i årsredovisningen. Ersättningen beräknas på grundval av redovisningen i LADOK. Per capitaersättningen för helårsstudenter och helårsprestationer inom de olika utbildningsområdena anges i regleringsbrevet under avsnitt Ekonomisk redovisning m.m. punkt 4. Eventuell mellanskillnad mellan avräknade överföringar till räntekontot och den slutliga anslagsbelastningen redovisas som ett anslagssparande. Om redovisning sker av fler helårsstudenter och helårsprestationer än vad som kan ge ersättning inom takbeloppet, kan sådan överproduktion sparas till följande budgetår utan regeringens särskilda medgivande. Stockholms universitet har ingen anslagsskredit.

Ränteintäkter som erhållits på räntekonto och som hänför sig till anslagssparande för budgetåret 2017 som inte får behållas ska beräknas från budgetårets utgång och fram till dess betalning sker. Denna ska ske senast när årsredovisningen är upprättad. Universitetet har inget anslagssparande 2017.

Till räntekontot överförs varje månad en tolfedel av anslaget. Anslaget avräknas i samband med överföringen.

2:10 Forskning och utbildning på forskarnivå (ramanslag)

2:10 ap. 4 Basresurs

Medel får disponeras fritt utan begränsning till vetenskapsområden. I anslaget ingår medel för strategiska forskningsområden samt medel för ett nätverk för Europaforskning i juridik.

Stockholms universitet bemyndigades att under 2017 besluta om medlemskap i EIT Digital under Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) och att under 2017-2022 besluta om en årlig medlemsavgift på högst 250 000 kronor (i enlighet med beslut om höständringsbudgeten 2017).

Till räntekontot i Riksgäldskontoret överförs varje månad en tolfedel av anslaget. Anslaget avräknas i samband med överföringen.

2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor (ramanslag)

2:65 ap. 8 Nationellt resurscentrum i kemi. Verksamheten bedrivs vid de nationella resurscentrumen i biologi, fysik och kemi vid Uppsala universitet, Lunds universitet, Linköpings universitet och Stockholms universitet. Linköpings universitet och Stockholms universitet har ett gemensamt samordningsansvar för verksamheterna.

2:65 ap. 9 Tolk- och översättarutbildning

2:65 ap. 10 Särskilda uppgifter rörande svenska som andraspråk och svenskundervisning för invandrare

2:65 ap. 11 Stöd till studenter med funktionshinder inkl. teckentolkning

2:65 ap. 12 Utveckling av lärarutbildningen för dövas och hörselskadades behov

2:65 ap. 43 Lärarutbildning i minoritetsspråk

Till räntekontot överförs varje månad en tolfedel av anslaget. Anslaget avräknas i samband med överföringen.

Redovisningsprinciper och värderingsgrunder

Tillämpade redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med regleringsbrev, förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Universitetets redovisning följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) samt förordning (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor.

Redovisningen vid universitetet följer god redovisningssed enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till FÅB:en.

I enlighet med Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 000 kronor bokförts som periodavgränsningsposter.

Undantag från vissa bestämmelser för universitet och högskolor i regleringsbrevet (bilaga 5)

- I regleringsbrevet medges universitet och högskolor undantag från bestämmelserna om redovisning mot anslag enligt 12 § anslagsförordningen (2011:223). Avräkning mot anslag och anslagsposter för medel som utbetalas till lärosätenas räntekonton i Riksgäldskontoret ska ske i samband med de månatliga utbetalningarna till respektive lärosätes räntekonto i Riksgäldskontoret.
- Vidare medges undantag från 7 § anslagsförordningen (2011:223) på så sätt att lärosätet får överföra såväl överproduktion som outnyttjat takbelopp, anslagssparande, till ett värde av högst tio procent av takbeloppet till efterföljande budgetår, utan att särskilt begära regeringens medgivande.
- Universitet och högskolor medges undantag från bestämmelsen i 2 kap. 4 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att årsredovisningen ska innehålla redovisning av väsentliga uppgifter. Universitet och högskolor ska i stället lämna uppgifter enligt *bilaga 6 Väsentliga uppgifter*.

Universitet och högskolor ska i samband med upprättandet av noter till årsredovisningen särskilt beakta att specifikation ges av

- låneram i Riksgäldskontoret uppdelad på beviljad låneram och utnyttjad låneram vid räkenskapsårets slut, och
- beviljad och under året maximalt utnyttjad kontokredit hos Riksgäldskontoret.
- Av 2 kap. 4 a § högskoleförordningen följer att styrelsen för ett universitet eller en högskola får uppdra åt ordföranden att efter samråd med rektorn fatta beslut om delårsrapport. Vidare följer det av 8 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag att delårsrapporten ska skrivas under av myndighetens ledning. Med undantag från nämnda bestämmelse får styrelsen för ett universitet eller en högskola som ska lämna en delårsrapport uppdra åt ordföranden att efter samråd med rektorn underteckna delårsrapporten.
- Universitet och högskolor medges i undantag från bestämmelsen enligt 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) andra stycket om årsredovisning och budgetunderlag, om att i årsredovisningen upprätta och till regeringen lämna en finansieringsanalys.
- Universitet och högskolor medges undantag från 2 kap. 1 § första stycket och 3 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) om finansiering av anläggningstillgångar enligt följande. En anläggningstillgång som används i myndighetens verksamhet får helt eller delvis finansieras med bidrag som har mottagits från icke-statlig givare. Detta gäller även för bidrag från statliga bidragsgivare under förutsättning att bidraget har tilldelats för ändamålet.

- Stockholms universitet medges rätt att förvalta donationsmedel i aktier och andra värdepapper enligt 12 § första stycket donationsförordningen (1998:140). Universitetet får även uppdra åt någon annan att placera dessa medel i enlighet med 12 § andra stycket. Universitetet ska redovisa hur avkastningen har utvecklats i förhållande till marknadsindex.
- Universitet och högskolor medges undantag från 25 a § andra och tredje stycket avgiftsförordningen (1992:191) om disposition av inkomster från avgiftsbelagd verksamhet. Uppgår det ackumulerade överskottet till mer än 10 procent av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning under räkenskapsåret, ska myndigheten i årsredovisningen redovisa hur överskottet ska disponeras. Har det uppkommit ett underskott i en avgiftsbelagd verksamhet som inte täcks av ett balanserat överskott från tidigare räkenskapsår, ska myndigheten i årsredovisningen lämna ett förslag till regeringen om hur underskottet ska täckas.

Värderingsgrunder

Tillgångar och skulder, förutom finansiella anläggningstillgångar, har värderats till anskaffningsvärde. Finansiella anläggningstillgångar har portföljvärderats.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella tillgångar utgörs främst av anskaffningar avseende förvärvade licenser samt rättigheter, oftast dataprogram. Aktivering kan ske om anskaffningsvärdet överstiger 10 000 kronor och den ekonomiska livslängden är minst 5 år.

Materiella anläggningstillgångar

Inventarier med ett anskaffningsvärde på minst 25 000 kronor och med en ekonomisk livslängd på minst 3 år redovisas som anläggningstillgång. Anläggningstillgångar avskrivs enligt plan med följande avskrivningstider:

- 3 år Datorer och kringutrustning
- 5 år Kontorsmaskiner och utrustning, inventarier, fordon, m.m.
- 10 år Byggnadsinventarier och förbättringsutgift annans fastighet.
- 25 år Fartyg och skepp

För konstföremål sker ingen avskrivning.

Av ESV:s föreskrifter till 5 kap 1 § FÅB framgår att om en sammansatt anläggningstillgång har betydande delar eller komponenter som förväntas förbrukas i annan takt än den totala tillgången, ska komponenterna delas upp och skrivas av var för sig utifrån respektive komponents nyttjandeperiod.

För universitetet kan det vara tillämpligt när det gäller anläggningstillgångar inom fartyg och skepp samt anläggningar inom forskningsinfrastruktur. I dagsläget bedömer universitetet att befintliga anläggningstillgångar, som skulle kunna falla under tillämpningen av komponentavskrivning, inte innehåller komponenter som förväntas förbrukas i annan väsentlig takt än den totala tillgången.

Finansiella anläggningstillgångar

Aktier och värdepapper har portföljvärderats. I de fall nedskrivning behöver göras i samband med denna värdering sker detta efter individuell prövning till det lägsta av bokfört värde och marknadsvärde.

Fordringar och skulder

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta med beaktande av osäkra fordringar som bedömts individuellt. I de fall faktura eller motsvarande handling inkommit efter fastställd brytdag eller där fordrings- eller skuldbeloppet inte är känt vid brytdagen, redovisas beloppet som periodavgränsningspost.

Periodavgränsningsposter

Periodiseringar innebär att kostnader och intäkter hänförs till det år som de avser. I allt väsentligt har periodiseringar skett för t.ex. leverantörsfakturor, semesterlöneskulld, avgifter samt intäkter som värderats utifrån nedlagda kostnader efter prövning av fordrans giltighet mot finansiär. Beloppsgränsen för periodiseringar uppgår till 50 000 kronor.

Utländska valutor

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas enligt balansdagens kurs. Behållning på EUR-konto per den 31 december 2017 har värderats till balansdagens kurs.

Externmedelsfinansierade projekt

I den löpande redovisningen bokförs inbetalda medel för bidragsprojekt (förskott) som en skuld till finansiären. Kostnader som avser projektet skall bokföras löpande när de uppstår. För bidragsfinansierade projekt bokförs vid varje månads slut intäkter motsvarande månadens kostnader, vilket medför att de bidragsfinansierade projekten löpande under året har ett resultat på noll kronor. Vid bokslutet redovisas oförbrukade bidrag under periodavgränsningsposter på skuldsidan i balansräkningen. Alla bidragsprojekt kontrolleras årligen för att fastställa att de har ett underliggande kontrakt med dispositions-tid för medlen efter den 31 december.

I de fall kostnaderna under året har varit större än inbetalda medel har universitetet en fordran på finansiären, och denna bokförs på tillgångssidan i balansräkningen under periodavgränsningsposter.

I uppdragsprojekt bokförs intäkter och kostnader löpande under året. För uppdragsprojekt som pågår över årsskiftet bokförs resultatet som periodiseringspost på tillgångs- respektive skuldsidan i balansräkningen. Uppdragsprojekt som slutförts under året resultatförs.

Transfereringar

Universitetet redovisar transfereringar enligt Ekonomistyrningsverkets rekommendationer. Som transfereringar redovisas bl.a. stipendier och lämnade bidrag samt de intäkter som erhållits för att finansiera transfereringarna, där antingen givaren till universitetet och/eller mottagaren från universitetet är en statlig part.

Avstämning av mellanhavanden med andra statliga myndigheter

Vid inrapportering till statsredovisningen ska varje transaktion till annan statlig myndighet kunna särredovisas. Erhållna bidrag och avgifter samt givna bidrag och köp ska redovisas och stämmas av med varje statlig motpart för belopp överstigande en miljon kronor. För fordringar och skulder över årsskiftet gäller att belopp över 100 000 kronor ska stämmas av. Stockholms universitet har i sin kodsträng en unik kod för varje myndighet och en gemensam kod för samtliga övriga motparter för att kunna särskilja dessa transaktioner. Efter årets avstämning med andra statliga myndigheter har universitetet inga oförklarade differenser.

Fullkostnadsmodell

Universitetet tillämpar lönebaserad fördelning av indirekta kostnader, dvs. den modell som Sveriges universitet och högskolor (SUHF) har rekommenderat lärosätena att använda.

Övriga väsentliga uppgifter*Stockholms universitets Holding AB*

Ägandet av Stockholms universitet Holding AB övergick per den 1 januari 1998 från Närings- och handelsdepartementet till Stockholms universitet. Bolaget äger helt eller delvis aktier i 18 bolag, varav två dotterbolag, ett intressebolag och 15 bolag där innehavet är mindre än 20 procent.

Förvaltning av stiftelser

I enlighet med Stiftelselagen (1994:1220) bröts de fonder och samförvaltade donationer som är att betrakta som stiftelser och därmed egna juridiska personer ut ur universitetets redovisning den 1 januari 1997. Utanför universitetets redovisning finns 156 anknutna stiftelser vilka avger separata årsredovisningar.

Marknadsvärdet av det förvaltade kapitalet uppgår till 514 mnkr per den 31 december 2017. Bidrag och stipendier som beviljats under 2017 är 11,9 mnkr. Totalavkastningen 2017, på stiftelsernas kapital var 5,15 procent och direktavkastningen 2,81 procent. Förvaltningen av universitetets stiftelser regleras av en placeringspolicy som fastställs av universitetsstyrelsen varje år. Det förvaltade kapitalet bestod vid utgången av året av svenska aktier 41 procent, utländska aktiefonder 8 procent och ränteplaceringar 51 procent.

Universitetet handhar förvaltningen av stiftelserna tillsammans med den ekonomiska administrationen av Stockholms universitet Holding AB och dotterbolag. Denna förvaltning har under 2017 haft kostnader på 2 909 tkr (3 328 tkr) varav personalkostnaderna är 2 082 tkr (2 269 tkr). Ersättning från stiftelserna och bolagen uppgår till 3 089 tkr (3 365 tkr).

Noter till resultat- och balansräkning*(Belopp i tkr)*

NOT 1 INTÄKTER AV ANSLAG	2017-12-31	2016-12-31
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 696 832	1 657 881
Forskning och forskarutbildning	1 575 994	1 548 487
Summa intäkter av anslag	3 272 826	3 206 368

NOT 2 INTÄKTER AV AVGIFTER OCH ANDRA ERSÄTTNINGAR	2017-12-31	varav inom staten	2016-12-31	varav inom staten
Intäkter enligt §4 Avgiftsförordningen				
Kompendier	250	0	517	0
Diverse övrigt material	3 017	378	5 117	2 996
Lokaler	9 862	363	4 193	659
Konferenser	13 290	2 717	14 706	934
Rikstest m.m.	1 158	0	1 067	0
Konsulttjänster	23 435	15 867	30 776	18 507
Administrativa tjänster	0	0	0	0
Resurssamordning	19 943	19 943	19 853	19 853
Övriga tjänster	0	0	0	0
Summa	70 955	39 268	76 229	42 949
Intäkter enligt regleringsbrev				
Uppdragsutbildning	133 337		104 375	
Uppdragsforskning	88 278		100 161	
Upplåtande av bostadslägenhet	31 028		33 111	
Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter	26 493		16 030	
Högskoleprovet	10 436		10 342	
Beställd utbildning	2 093		2 343	
Summa	291 665		266 362	
Övriga intäkter				
Övriga intäkter i verksamheten	52 972		50 668	
Summa	52 972		50 668	
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	415 592		393 259	

Särredovisning av tjänsteexport

	2017-12-31	2016-12-31
Intäkter	34 635	22 612

Från och med 2017 särredovisar universitetet intäkter av tjänsteexport enligt rekommendation från Högskolornas forum för redovisningsfrågor (HfR). Tjänsteexport är sådana tjänster som inom eller utom riket tillhandahålls till avnämare i utlandet.

NOT 3 INTÄKTER AV BIDRAG	2017-12-31	2016-12-31
<i>Bidragsintäkter per finansiärsgrupp</i>		
Forskningsråd	610 507	627 003
Organisationer liknande forskningsråd	66 915	57 845
Sektorsorgan	62 628	45 850
Övriga statliga myndigheter	228 930	185 846
Kommuner	1 823	2 143
Landsting	8 985	6 737
Svenska stiftelser och ideella föreningar	244 083	237 076
Svenska företag	21 721	20 339
Statliga bolag	90	0
EU-program	73 829	84 766
Nordiska finansiärer	35 071	32 178
Utländska finansiärer utom Norden	26 124	25 661
Summa intäkter av bidrag	1 380 706	1 325 444

NOT 4 FINANSIELLA INTÄKTER	2017-12-31	2016-12-31
Ränteintäkter på räntekonto i Riksgäldskontoret	2 071	2 108
Övriga finansiella intäkter	2 201	2 906
Summa finansiella intäkter	4 272	5 014

NOT 5 KOSTNADER FÖR PERSONAL*	2017-12-31	2016-12-31
Lönekostnader, exklusive arbetsgivaravgifter, pensionspremier och avgifter	2 316 131	2 224 082
<i>-varav arvode till styrelse, kommittéer och ej anställd personal</i>	7 918	4 858
Övriga personalkostnader (t ex. företagshälsovård, traktamenten, kurs- och konferensavgifter)	1 207 108	1 140 832
Summa kostnader för personal	3 523 239	3 364 914

*Fördelningen mellan lönekostnader och övriga personalkostnader är korrigerad för 2016.

NOT 6 KOSTNADER FÖR LOKALER	2017-12-31	2016-12-31
Hyror exklusive mediakostnader	625 505	606 838
Mediakostnad (el, värme, gas, kyla, vatten)	17 932	20 231
Lokalvårdskostnad (externt utförd), renhållning, bevakning och övriga lokalkostnader	81 595	80 315
Summa kostnader för lokaler	725 032	707 384

NOT 7 ÖVRIGA DRIFTSKOSTNADER	2017-12-31	2016-12-31
Konsulttjänster	146 174	147 459
Material	129 506	129 735
Resor	108 794	102 294
Övriga tjänster	95 510	88 313
Böcker, tidskrifter och övriga publikationer	78 800	79 578
Datatjänster	69 300	75 773
Övriga driftskostnader	74 770	64 373
Reparationer och underhåll	34 201	37 180
Summa övriga driftskostnader	737 055	724 705
NOT 8 FINANSIELLA KOSTNADER	2017-12-31	2016-12-31
Räntekostnader på räntekonto i Riksgäldskontoret	11 232	11 049
Övriga finansiella kostnader	1 607	3 544
Summa finansiella kostnader	12 839	14 593
NOT 9 ÖVRIGA ERHÅLLNA MEDEL FÖR FINANSIERING AV BIDRAG	2017-12-31	2016-12-31
Knut och Alice Wallenbergs stiftelse	27 403	30 405
Riksbankens jubileumsfond	12 012	10 495
Medel från EU:s institutioner	10 172	7 577
Medel från övriga	4 672	4 605
Medel från internationella organisationer	5 423	3 079
RMC cancerfonder	1 972	2 964
Stiftelsen för strategisk forskning	1 934	2 430
Mistra miljöstrategisk forskning	632	2 206
Medel från privata företag	85	111
Medel från kommuner och landsting	391	16
Göran Karlssons stiftelse	207	0
Summa övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	64 903	63 888
NOT 10 LÄMNAD E BIDRAG	2017-12-31	2016-12-31
Bidrag till statliga myndigheter	77 255	87 525
Bidrag till övriga länder för konsumtion	21 112	13 653
Lämnade bidrag internationella organisationer	37 258	30 835
Stipendier	33 299	25 991
Övriga lämnade bidrag	26 695	23 387
Summa lämnade bidrag	195 619	181 391

NOT 11 ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING

	2017-12-31	2016-12-31
Anslagsfinansierad verksamhet	-42 610	5 651
Avgiftsfinansierad verksamhet	-3 810	34
Resultatandelar från hel- och delägda företag	821	-558
Summa årets kapitalförändring	-45 599	5 127

Kapitalförändring per område

Verksamhet	Balanserad kapitalförändring (A)	Årets kapitalförändring (B)	Summa (A+B)
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå			
Utbildning enligt uppdrag i regleringsbrev*	680 496	-244 042	436 454
Uppdragsverksamhet	22 288	-1 640	20 648
Summa	702 784	-245 682	457 102
Forskning och utbildning på forskarnivå			
Forskning och utbildning på forskarnivå*	498 022	202 253	700 275
Uppdragsverksamhet	43 220	-2 170	41 050
Summa	541 242	200 083	741 325
Summa totalt	1 244 027	-45 599	1 198 427

*Balanserad kapitalförändring har justerats med 558 tkr jämfört med föregående år till följd av en felaktig redovisning av resultatandelar i hel- och delägda företag.

Kapitalförändringen redovisas enligt bilaga 2 i regleringsbrevet för universitet och högskolor.

Stockholms universitet redovisar anslagsfinansierad verksamhet och bidragsfinansierad verksamhet inom de två verksamhetsgrenarna Utbildning på grundnivå och avancerad nivå och Forskning och utbildning på forskarnivå. I och med införandet av SUHF:s fullkostnadsmodell 2010 och kravet om full kostnadstäckning och krav på samfinansiering av bidragsfinansierad verksamhet bedömer universitetet att den bidragsfinansierade verksamheten inte genererar något myndighetskapital. Gällande den avgiftsbelagda verksamheten avseende beställd utbildning, uppdragsutbildning och uppdragsforskning, redovisas kapitalförändringen i ovanstående not under de båda rubrikerna Uppdragsverksamhet.

NOT 12 IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	2017-12-31	2016-12-31
<i>Förvärvade licenser, rättigheter, m.m.</i>		
Ingående anskaffningsvärde	17 413	13 872
Årets anskaffningar	3 727	4 077
Årets försäljningar/utrangeringar	-1 057	-536
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	20 083	17 413
Ingående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-9 512	-7 397
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-3 290	-2 323
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar/nedskrivningar	1 056	208
Utgående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-11 746	-9 512
Utgående bokfört värde	8 337	7 901
NOT 13 FÖRBÄTTRINGSUTGIFTER PÅ ANNANS FASTIGHET	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde	407 075	475 791
Årets anskaffningar	45 296	29 921
Pågående förbättringsutgifter årets anskaffningar	509	0
Under året omklassificerade	0	-42 582
Årets försäljningar/utrangeringar	-23 623	-56 055
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	429 257	407 075
Ingående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-268 851	-300 250
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-27 831	-24 403
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar/nedskrivningar	23 358	55 802
Utgående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-273 324	-268 851
Utgående bokfört värde	155 933	138 224
NOT 14 MASKINER, INVENTARIER, INSTALLATIONER	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde	1 224 203	1 184 920
Årets anskaffningar	119 933	152 405
Under året omklassificerade	0	29 859
Årets försäljningar/utrangeringar	-117 360	-142 891
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	1 226 776	1 224 203
Ingående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-891 131	-945 909
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-90 530	-86 099
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar/nedskrivningar	116 675	140 877
Utgående ackumulerade avskrivningar/nedskrivningar	-864 986	-891 131
Utgående bokfört värde	361 790	333 072

NOT 15 PÅGÅENDE NYANLÄGGNINGAR

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående anskaffningsvärde	49 945	35 557
Årets anskaffningar	59 371	44 247
Färdigställda anläggningar	-37 119	-29 859
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	72 197	49 945

NOT 16 ANDELAR I HEL- OCH DELÄGDA FÖRETAG

Universitetet äger 100 % av Stockholms universitets Holding AB (3 000 aktier, nominellt värde 300 tkr). Företaget är ej börsnoterat. Andelarna, motsvarande 5 275 tkr, har erhållits från Näringsdepartementet enligt beslut 20 december 1997. Därmed har inte universitetet något anskaffningsvärde för aktierna

Stockholms universitets Holding AB innehar följande aktier 2017-12-31:

- 100 % Success AB
- 100 % SU Inkubator AB
- 20 % Nordic Brand Academy

Företaget äger också aktier i ytterligare 15 företag. Innehavet i varje företag är mindre än 20 procent.

Bokfört värde:

	2017-12-31	2016-12-31
Statskapital (från Näringsdepartementet)	2 550	3 383
Justering föregående års resultat	0	-275
Resultatandel per 31 december	821	-558
Summa andelar i hel- och delägda företag	3 370	2 550

NOT 17 LÅNGFRISTIGA VÄRDEPAPPERSINNEHAV

	2017-12-31	2016-12-31
Aktier	11 251	9 653
Fonder	7 390	12 728
Summa långfristiga värdepappersinnehav	18 641	22 381

Långfristiga värdepapper redovisas till verkligt värde, marknadsvärde.

NOT 18 FORDRINGAR HOS ANDRA MYNDIGHETER

	2017-12-31	2016-12-31
Kundfordringar hos andra myndigheter	36 256	12 735
Fordran mervärdesskatt	65 662	50 006
Övriga fordringar hos andra myndigheter	1 007	465
Summa fordringar hos andra myndigheter	102 925	63 206

NOT 19 PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	2017-12-31	2016-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	153 735	148 366
Övriga förutbetalda kostnader	29 132	25 708
Summa förutbetalda kostnader	182 867	174 074
Upplupna bidragsintäkter, inomstatliga	72 415	62 192
Upplupna bidragsintäkter, utomstatliga	217 455	192 730
Summa upplupna bidragsintäkter	289 870	254 922
Upplupna uppdragsintäkter	22 886	15 379
Övriga upplupna intäkter	0	6 013
Summa övriga upplupna intäkter	22 886	21 392
Summa periodavgränsningsposter	495 623	450 388

NOT 20 AVRÄKNING MED STATSVERKET	2017-12-31	2016-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	0	0
Redovisat mot anslag	3 306 046	3 244 142
Anslag som tillförts räntekonto	-3 306 046	-3 244 142
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Summa avräkning med statsverket	0	0

NOT 21 BEHÅLLNING RÄNTEKONTO I RIKSGÄLDSKONTORET	2017-12-31	2016-12-31
Behållning på universitetets räntekonto	2 236 304	2 312 826
Summa behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2 236 304	2 312 826
Beviljad räntekontokredit enligt regleringsbrev	0	0

NOT 22 KASSA OCH BANK	2017-12-31	2016-12-31
Banktillgodohavande avseende fondförvaltning	5 427	960
Övriga banktillgodohavande (EUR-kontot)	738	3 586
Summa kassa och bank	6 165	4 546

NOT 23 MYNDIGHETSKAPITAL

Universitetet redovisar en negativ kapitalförändring om 45 599 tkr (5 127 tkr), vilket motsvarar 0,89 % (0,10 %) av verksamhetens kostnader 5 119 816 tkr (4 924 400 tkr)

Myndighetskapital per verksamhetsområde	2017-12-31	2016-12-31
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	457 102	702 494
Forskning och utbildning på forskarnivå	741 325	540 974
Kapital, donationskapital och resultatandelar i hel- och delägda företag	2 848	3 546
Summa myndighetskapital	1 201 275	1 247 014

	Ingående Balans 2017	Omföring kapitalförändring	Årets kapitalförändring	Totalt myndighetskapital
Statskapital utan avkastningskrav*	298	0	0	298
Donationskapital	139	0	-139	0
Resultatandelar i hel- och delägda företag	3 108	-558	0	2 550
Balanserad kapitalförändring**	1 238 342	5 685	0	1 244 027
Kapitalförändring	5 127	-5 127	-45 599	-45 599
Summa myndighetskapital	1 247 014	0	-45 738	1 201 275

*År 1997 erhöll Stockholms universitet 5 275 tkr i statskapital utan avkastningskrav. Kvarstående kapital och resultat från föregående år redovisas som resultatandelar i hel- och delägda företag.

** Se not 11

NOT 24 AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER OCH LIKANDE FÖRPLIKTELSER*

	2017-12-31	2016-12-31
Ingående avsättning pensioner	12 347	15 630
Årets pensionskostnad	7 780	4 392
Årets pensionsutbetalningar	-6 034	-7 675
Utgående avsättningar för pensioner och liknande avsättningar	14 093	12 347

*Från och med 2017 redovisas noten enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter vilket innebär en förändring av noten 2016.

NOT 25 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

	2017-12-31	2016-12-31
Omhändertagningskostnad av strålkällor	2 689	1 793
Avsättning trygghetsmedel	6 182	3 156
Summa övriga avsättningar	8 871	4 949

Stockholms universitet tar det finansiella ansvaret, i enlighet med 13§, första stycket punkt 1 i strålskyddslagen (1988:220), för radioaktivt avfall från de fem slutna strålkällor som finns i universitetets verksamhet. Under året har avsättning gjorts för ytterligare en strålkälla. En källa är fortfarande under avveckling, de andra fem är inte aktuella för avveckling förrän tidigast om 20-30 år.

NOT 26 LÅN I RIKSGÄLDSKONTORET	2017-12-31	2016-12-31
Lån vid årets början	407 731	420 593
Under året upptagna lån	49 704	95 691
Årets amortering	-16 045	-108 553
Summa lån i Riksgäldskontoret	441 390	407 731
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	650 000	550 000
NOT 27 KORTFRISTIGA SKULDER TILL ANDRA MYNDIGHETER	2017-12-31	2016-12-31
Skuld till Skatteverket (arbetsgivaravgifter m.m.)	63 533	62 402
Skuld mervärdesskatt	12 958	9 399
Leverantörsskulder	33 052	36 611
Övriga skulder till andra myndigheter	4 578	0
Summa kortfristiga skulder till andra myndigheter	114 121	108 412
NOT 28 ÖVRIGA KORTFRISTIGA SKULDER	2017-12-31	2016-12-31
Personalens källskatt	58 106	56 907
Avräkning valutakonton	737	3 586
Övrigt	1 862	379
Summa övriga kortfristiga skulder	60 705	60 872
NOT 29 OFÖRBRUKADE BIDRAG	2017-12-31	2016-12-31
Forskningsråd	571 005	587 645
Övriga statliga myndigheter	192 474	218 105
Svenska stiftelser och ideella föreningar	142 947	144 260
EU-program	117 294	65 526
Sektorsorgan	23 330	37 024
Svenska företag, affärsdrivande verk	21 866	23 249
Finansiärer av rådskaraktär	24 192	27 186
Högskolor och universitet	19 846	15 570
Utländska finansiärer	16 018	13 004
Nordiska finansiärer	15 676	12 249
Anknutna stiftelser	4 691	6 181
Kommuner och landsting	2 269	1 502
Summa oförbrukade bidrag	1 151 608	1 151 501

Den genomsnittliga årliga ökningen av oförbrukade bidrag har varit 3,7 procent under de fem senaste åren. År 2017 har ökningen varit 0,01 procent.

Till den bidragsfinansierade verksamheten finns framtida avskrivningskostnader knutna till ett värde av 138 811 tkr.

Specifikation av oförbrukade bidrag	2017-12-31	2016-12-31
Bidrag från annan statlig myndighet	830 846	885 531
Bidrag från icke statliga organisationer eller privata personer	297 822	243 699
Oförbrukade donationer	22 940	22 271
Totalt oförbrukade bidrag	1 151 608	1 151 501

Förbrukningstakt för oförbrukade bidrag från statlig givare:

	2017-12-31	< 3 mån.	3-12 mån.	1-3 år
Förbrukning oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet	830 846	220 174	610 672	-

Beräkningen har gjorts i enlighet med rekommendationer från Högskolornas forum för redovisningsfrågor (HfR) för schablonberäkning av omsättningshastigheten, vilket enligt denna metod är 1,06.

NOT 30 PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	2017-12-31	2016-12-31
Upplupna semesterlöneskulder inkl. lönekostnadspålägg	216 366	204 628
Upplupna löneskulder inkl. lönekostnadspålägg	558	4 244
Övriga upplupna kostnader	20 004	12 152
Summa upplupna kostnader	236 928	221 024
Oförbrukade bidrag, statliga	830 846	885 531
Oförbrukade bidrag, utomstatliga	320 762	265 970
Summa oförbrukade bidrag	1 151 608	1 151 501
Förutbetalda intäkter	13 925	12 903
Förutbetalda uppdragsintäkter, statliga	70 258	61 074
Förutbetalda uppdragsintäkter, utomstatliga	8 496	10 392
Summa förutbetalda intäkter	92 679	84 369
Summa periodavgränsningsposter	1 481 215	1 456 894

NOT 31 ÖVRIGA KORTFRISTIGA FORDRINGAR	2017-12-31	2016-12-31
Förskott till anställda	770	893
Övriga kortfristiga fordringar	142	297
Summa övriga kortfristiga fordringar	912	1 190

Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet 2017

Verksamhet	Över-/underskott t.o.m. 2015	Över-/underskott 2016	Intäkter 2017	Kostnader 2017	Över-/underskott 2017	Akkumulerat över-/underskott, utgående 2017
Utbildning på grundnivå eller avancerad nivå						
Beställd utbildning Yrkehögskolan, KY m.m.	152	0	2 093	-2 114	-21	131
Uppdragsutbildning	14 333	-491	133 337	-134 956	-1 619	12 223
Utbildning av studieavgiftsskyldiga studenter ¹	7 433	-4 681	26 493	-21 676	4 817	7 569
Summering	21 918	-5 172	161 923	-158 746	3 177	19 923
Forskning eller utbildning på forskarnivå						
Uppdragsforskning	27 965	526	88 278	-90 448	-2 170	26 321
Summering	27 965	526	88 278	-90 448	-2 170	26 321
Verksamhet där krav på full kostnadstäckning inte gäller						
Högskoleprovet	-1 516	1 862	10 436	-12 644	-2 208	-1 862
Upplåtande av bostadslägenhet - utbytesprogram och gästforskare ²	-13 559	-450	30 614	-30 705	-91	-14 100
Upplåtande av bostadslägenhet - regeringsbeslut (U2010/4277/UH) ³	0	0	414	-414	0	0
Övrigt	0	0	0	0	0	0
Summering	-15 075	1 412	41 464	-43 763	-2 299	-15 962

För den avgiftsfinansierade verksamheten uppgår det ackumulerade överskottet i förhållande till sin omsättning till 18,5 %. Enligt 25 § Avgiftsförordningen (1992:191) ska myndigheten lämna ett förslag till disposition till regeringen om överskottet uppgår till mer än 10 %.

För två år sedan uppgick motsvarande överskott till 23,3% och universitetet har efter vidtagna åtgärder minskat överskottet med 4 634 tkr sedan 2015. Universitetets arbete med att få den avgiftsfinansierade verksamheten i balans kommer att fortgå under 2018. För 2017 lämnar härmed universitetet förslag till disposition av det ackumulerade överskottet avseende avgiftsfinansierad verksamhet. Universitetet kan disponera det ackumulerade överskottet inom respektive verksamhetsgren. Stockholms universitets disponibla ackumulerade överskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för 2017 uppgår till 46 244 tkr. Universitetet föreslår mot bakgrund av för departementet tidigare redovisade orsaker att få disponera det totala överskottet (akkumulerat till och med

¹ I underskottet 2016 saknas intäkter om 4 001 tkr som redovisades redan 2015. Under 2017 har intäkter om 2 216 tkr redovisats som avser 2016.

² Det totala antalet lägenheter som finns att tillgå vid Stockholms universitet är 629 stycken, varav 84 lägenheter hyrs ut med dubbla bäddar. I genomsnitt hyrdes 669 bäddar ut till utbytesstudenter och gästforskare under 2017. Justeringar av tidigare års över-/underskott gjordes 2015 genom en särskild genomlysning. I Årsredovisningen 2012 redovisades felaktigt ett ackumulerat överskott t.o.m. 2010 om 6 550 tkr.

³ 20 lägenheter hyrdes ut enligt U2010/4277/UH. Under 2018 förväntas 9 lägenheter vara uthyrda under vårterminen och 11 lägenheter under höstterminen, vilket uppskattningsvis ger en prognostiserad hyresintäkt på motsvarande 413 tkr.

2017) i sin helhet inom respektive verksamhet.

Sammanställning av väsentliga uppgifter

	2017	2016	2015	2014	2013
Utbildning och forskning					
Totalt antal helårsstudenter ¹	26 985	27 656	28 410	29 087	29 559
Kostnad per helårsstudent (kr)	75 739	63 779	58 304	54 834	47 949
Totalt antal helårsprestationer ¹	21 053	21 274	21 789	21 948	22 074
Kostnad per helårsprestation (kr)	97 080	82 907	76 025	72 670	64 207
Totalt antal studieavgiftsskyldiga studenter (hst)	207	202	170	139	111
Totalt antal nyantagna doktorander	261	272	241	275	305
– andel kvinnor (%)	51	49	48	46	52
– andel män (%)	49	51	52	54	48
Totalt antal doktorander totalt med någon aktivitet	1 642	1 717	1 735	1 788	1 832
– andel kvinnor (%)	50	50	50	52	53
– andel män (%)	50	50	50	48	47
Totalt antal doktorander med doktorand-anställning (årsarb.)	930	960	956	886	821
Totalt antal doktorander med utbildningsbidrag (årsarb.) ²	0	0,2 ⁶	63	152	207
Genomsnittlig studietid (år) för licentiatexamen ³	3,2	3,4	3,3	3,1	2,9
Genomsnittlig studietid (år) för doktorsexamen ³	4,6	4,4	4,3	4,4	4,2
Totalt antal doktorsexamina ⁴	208	232	241	241	213
Totalt antal licentiatexamen ⁴	43	72	88	79	65
Totalt antal refereegranskade vetenskapliga publikationer ⁴	2 992	2 877	2 862	2 754	2 670
Kostnad per refereegranskad vetenskaplig publikation (tkr) ⁴	969	1 023	998	1 013	930
Personal					
Totalt antal årsarbetskrafter ⁴	4 738	4 696	4 593	4 495	4 353
Medelantal anställda ⁴	5 511	5 443	5 410	5 409	5 292
Totalt antal lärare (årsarb.) ⁴	1 429	1 399	1 357	1 358	1 365
– andel kvinnor (%)	46	46	46	44	44
– andel män (%)	54	54	54	56	56
Antal disputerade lärare (årsarb.) ⁴	1 162	1 184	1 147	1 147	1 146
– andel kvinnor (%)	42	42	42	41	41
– andel män (%)	58	58	58	59	59
Antal professorer (årsarb.)	468	464	446	440	448
– andel kvinnor (%)	31	31	29	27	27
– andel män (%)	69	69	71	73	73
Ekonomi					
Intäkter totalt (mnkr), varav	5 073	4 930	4 684	4 643	4 531
Utb. på grundnivå och avancerad nivå (mnkr)	2 045	1 929	1 890	1 899	1 898
– andel anslag (%)	83	86	86	87	87
– andel externa intäkter (%)	17	14	14	13	13
Forskning och utbildning på forskarnivå (mnkr)	3 028	3 001	2 793	2 743	2 633
– andel anslag (%)	52	52	54	55	55
– andel externa intäkter (%)	48	48	46	45	45
Kostnader totalt (mnkr)	5 120	4 924	4 645	4 438	4 189
– andel personalkostnader (%)	69	68	69	67	71
– andel lokalkostnader (%)	14	14	15	15	10
Lokalkostnader ⁵ per kvm (kr)	2 419	2 330	2 347	2 278	1 511
- andel av justerade totala kostnader (%) ⁷	14	14			
Balansomslutning (mnkr),	3 481	3 405	3 286	3 185	2 796
– varav oförbrukade bidrag	1 152	1 152	1 029	997	980
– varav årets kapitalförändring	-46	5	39	205	345
– varav myndighetskapital (inkl. årets kapitalförändring)	1 201	1 247	1 246	1 208	1 002

¹ Exkl. uppdragsutbildning och beställd utbildning

² Antal individer, ej årsarbetare.

³ Nettostudietid

⁴ Uppgifter har uppdaterats sedan årsredovisningen för 2016

⁵ Enligt resultaträkning.

⁶ En person hade kvar utbildningsbidrag under januari-mars, och fick sedan doktorandanställning fr.o.m. april.

⁷ Nytt återrapporteringskrav från 2016. Därför inga siffror för tidigare år.

Ersättningar, förmåner och övriga uppdrag för universitetsstyrelsens ledamöter

Nedan visas ersättningar, förmåner och övriga uppdrag för universitetsstyrelsens ledamöter. Ersättningar och förmåner redovisas för budgetåret 2017. Enligt regeringsbeslut utgår arvode till de externa ledamöterna med 28 000 kronor per år. Till suppleanter utgår ingen ersättning. Till ordförande utgår arvode med 66 000 kronor per år.

	Belopp	Övriga uppdrag
Rektor		
Astrid Söderbergh Widding	1 443 576	Kungliga Bibliotekets insynsråd Danmarks Akkrediteringsinstitution Academy of Finland
Ordförande		
Kerstin Calissendorff	66 000	Högsta domstolen Riksgäldens resolutionsdelegation
Externa ledamöter		
Hans Börsvik	28 000	SU Holding AB SU Inkubator AB Orvelin Group Holding AB Hedin Bil AB Orvelin Group AB Ostronpallen AB Management by Kerstin AB Harbour House af Carlstad AB
Eva Hellsten (t.o.m. 170430)	9 400	Inga uppdrag
Anders Lindberg (fr.o.m. 170501)	18 700	Segelstorp handel och förvaltning AB
Qaisar Mahmood (fr.o.m. 170501)	18 700	Inga uppdrag
Gunilla Nordlöf	28 000	E-legitimationsnämnden Post- och telestyrelsen Tillväxtverket
Katarina Nordqvist (fr.o.m. 170501)	18 700	Formas
Irene Svenonius (t.o.m. 170430)	9 400	Landstingshuset i Stockholm AB Arlandabanan Holding AB Dagens Samhälle AB Irene Svenonius AB
Eva Swartz Grimaldi	28 000	Norstedts förlagsgrupp AB Doberman AB Apotea AB SBB i Norden AB Michaël Berglund AB

Patrik Tigerschiöld (t.o.m. 170430)	9 400	Bure Equity AB Aktiemarknadsbolagens Förening Föreningen för god sed på aktiemarknaden Mycronic AB Cavotec SA Fondbolaget Fondita AB SU Holding AB SU Inkubator AB Idevall & Partners Fonder AB Idevall & Partners Holding AB
Thomas Wilhelmsson	28 000	Kansler för Helsingfors universitet Finlands rundradiobolag Yle

Verksamhetsföreträdare

Ylva Engström	Inga uppdrag
Astri Muren	Finansinspektionen Patent- och marknadsdomstolen Patent- och marknadsöverdomstolen
Bengt Novén	Inga uppdrag

Studentrepresentanter

Sebastian Cancino Montecinos	28 000	Inga uppdrag
Henric Södergren	23 400	AB Frescatihallen
Stefanie Tagesson	28 000	AB Frescatihallen

Gruppsuppleanter, verksamhetsföreträdare

Jonas Ebbesson	Oskama AB
Cynthia de Wit	Inga uppdrag

Gruppsuppleanter, studentrepresentanter

Sarah Aldenstig (t.o.m. 170630)	0	Inga uppdrag
Kerstin Winkens	0	Inga uppdrag
Paloma Halén Román (fr.o.m 170701)	4 700	Inga uppdrag

Bilagor

Bilaga 1 Underlag för beräkning av anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för budgetåret 2017

Redovisning av takbelopp

Tabell 1 Redovisning av antal helårsstudenter (HST) och helårsprestationer (HPR)

Utfall avseende perioden 2017-01-01 – 2017-12-31

Summan Utfall total ersättning ska avse den totala ersättningen som lärosätet genomför produktion för, dvs. oberoende av om den ryms inom tilldelade medel eller inte.

Utb.omr.	Utfall HST	Utfall HPR	HST Ersättn. (tkr)	HPR Ersättn. (tkr)	Utfall total ersättning
Humaniora	6 644	4 493	208 013	91 671	299 684
Teologi					0
Juridik	2 567	2 268	80 375	46 260	126 635
Samhällsvetenskap	8 486	6 878	265 670	140 328	405 998
Naturvetenskap	3 367	2 377	179 724	107 012	286 736
Teknik	1 692	1 276	90 305	57 444	147 749
Farmaci					0
Vård	360	321	20 427	15 786	36 213
Odontologi					0
Medicin	719	563	45 579	43 425	89 004
Undervisning	1 233	1 170	46 938	46 684	93 622
Verksamhetsförlagd utb.	563	541	30 409	28 341	58 750
Övrigt	1 149	972	49 257	33 836	83 093
Design					0
Konst					0
Musik					0
Opera					0
Teater					0
Media					0
Dans					0
Idrott		1		26	26
Summa	26 779	20 860	1 016 697	610 813	1 627 511

Takbelopp (tkr)	1 669 947
Redovisningen visar att lärosätet kommer över takbeloppet med (tkr)	0
Redovisningen visar att lärosätet kommer under takbeloppet med (tkr)	42 436

Antal helårsstudenter inom vissa konstnärliga områden.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom design. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom design har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom konst. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom konst har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom musik. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom musik har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom opera. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom opera har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom teater. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom teater har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom media. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom media har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Totalt antal utbildade helårsstudenter _____ inom dans. Högst får _____ avräknas inom det aktuella utbildningsområdet. Övriga helårsstudenter inom dans har avräknats mot utbildningsområdet _____.

Tabell 2 Beräkning av anslagssparande och överproduktion (tkr)

<i>A. Tillgängliga medel (inklusive beslutad tilläggsbudget)</i>	
Årets takbelopp	1 669 947
+ Ev. ingående anslagssparande	
Summa (A)	1 669 947
<i>B. Utfall totalt för utbildning på grundnivå och avancerad nivå</i>	
Ersättning för HPR från december föregående budgetår	5 966
Utfall total ersättning enligt tabell 1	1 627 511
+ Ev. ingående överproduktion	58 264
Summa (B)	1 691 741
Summa (A-B) ¹	-21 794

¹ Positiv summa förs till tabell över anslagssparandet nedan.
Negativ summa förs till tabell över överproduktion nedan.

<i>Tabell. Anslagssparande</i>	
Totalt utgående anslagssparande (A-B) - Ev. anslagssparande över 10 % av takbeloppet ²	
Utgående anslagssparande	0

<i>Tabell. Överproduktion</i>	
Total utgående överproduktion - Ev. överproduktion över 10 % av takbeloppet ²	21 794
Utgående överproduktion	21 794

² Den del av anslagssparande respektive överproduktion som lärosätet inte får behålla utan regeringens godkännande.

Bilaga 2

Antal kända studenter med funktionshinder i studiesituationen som genom samordnaren beretts tillgång till lärosätenas stödresurser budgetåret 2017

Kända studentantal	Kvinnor	Män	Totalt
Studenter med dyslexi/specifika läs- och skrivsvårigheter	5 010	2 588	7 598
Studenter med olika neuropsykiatriska variationer	2 055	1 613	3 668
Studenter med psykisk ohälsa	1 091	356	1 447
Studenter med nedsatt rörelseförmåga	434	202	636
Studenter med synnedsättning	171	114	285
Studenter med hörselnedsättning – utan utbildningstolkning	181	79	260
Studenter med utbildningstolkning - tecken- språkstolkning och/eller skrivtolkning	78	30	108
Studenter med andra varaktiga begränsningar av funktionsförmågan	911	324	1 235
Sammanlagt antal	9 931	5 306	15 237

Vid många lärosäten är de kända studentantalen små per funktionsvariationsområde och vid alla lärosäten finns det få studenter i någon eller några av de ovan redovisade områdena. För att undvika risken att studenter ska kunna identifieras eller uppleva sig utpekade görs sammanställningen av studentantalen på nationell nivå.

Av de kända studenter som anges ovan var 9 doktorander, varav 6 kvinnor och 3 män.

De fortsatt ökande grupperna studenter med dyslexi och olika neuropsykiatriska variationer utgjorde 74 procent av studentantalen i sin helhet.

Av de 108 studenterna med utbildningstolkning använde 9 studenter skrivtolkning. Studenterna med utbildningstolkning studerade företrädesvis vid Stockholms universitet (27 studenter) och vid Örebro universitet (24 studenter).

Värt att notera särskilt är att de kända antalen studenter med hörselnedsättning, studenter med synnedsättning och studenter med nedsatt rörelseförmåga alla ökade i antal jämfört med år 2016. Antalet studenter med hörselnedsättning respektive antalet studenter med synnedsättning ökade med 21 procent, medan antalet studenter med nedsatt rörelseförmåga ökade med 10 procent.

Antalet studenter med psykisk ohälsa ökade med 19 procent under 2017.

Sammantaget ökade det kända antalet studenter med funktionshinder i studiesituationen med 17 procent jämfört med år 2016.